

Caspian Today Magazine

امروز
کاسپین

سال هفدهم | شماره ۳۷

تابستان ۱۴۰۱

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

چشم انداز رشد اقتصادی، تورم و تجارت جهان



◀ عدد و رقم گردشگری در خاورمیانه در یک دهه اخیر

◀ راه فرار از اقتصاد جزیره‌ای

◀ افق ۱۰ ساله توریسم ۸ کشور

◀ پنج ریسک اقتصاد ایران در ۲۰۲۲

◀ جغرافیای تجارت بهاری غذای ایران



نوین زعفران

مجتمع تولیدی تحقیقاتی زعفرانیه (نوین زعفران)

- ✓ بزرگترین واحد فرآوری و بسته بندی زعفران در جهان
- ✓ اولین صادرکننده نمونه ملی و دریافت کننده تندیس زرین
- ✓ صادرکننده نمونه کشوری (۸ دوره)
- ✓ واحد نمونه ملی کیفیت و استاندارد (متعدد)
- ✓ واحد نمونه صنایع غذایی و بهداشتی (متعدد)
- ✓ واحد برتر تولید ملی - افتخار ملی (۴ دوره متوالی)
- ✓ دارنده گواهینامه و تندیس طلایی رعایت حقوق مصرف کنندگان (۶ دوره متوالی)
- ✓ دارنده نشان ایمنی و سلامت
- ✓ انتخاب شده به عنوان یکی از بیست برند برتر ایران
- ✓ دارنده نشان طلای واحدهای تحقیق و توسعه صنایع کشور

کارخانه: مشهد - شهرک صنعتی توس، خیابان اندیشه ۶
 تلفن: ۳۲۲۲۷۷۱۵ و ۳۲۲۲۰۱۱۰ فکس: ۳۲۲۲۹۷۶۵ و ۳۲۲۵۵۲۲۶-۰۵۱

E-mail: saffron@novinsaffron.com
 www.novinsaffron.com





Caspian Today Magazine

امروز **کاسپین**

شماره ۳۷ - تابستان ۱۴۰۱ **چیدمان و سبک زندگی**

- ۴ اقتصاد بابت تکلیف ایران
۵ افق ۱۰ ساله توریسم ۸ کشور
۸ عدد و رقم گردشگری در خاورمیانه در یک دهه اخیر
۱۲ ۱۰ تا از محبوب ترین کشورهای جهان از نگاه گردشگران
۱۶ بهبود کامل سفرهای بین المللی تا سال ۲۰۲۵



- ۱۷ چشم انداز رشد اقتصادی، تورم و تجارت جهان ۲۰۲۲-۲۳
۲۰ پنج ریسک اقتصاد ایران در ۲۰۲۲
۲۴ مروری بر تجارت ایران طی چهار ماهه نخست ۱۴۰۱
۲۷ ۱۰ شرکت بزرگ خاورمیانه در سال ۲۰۲۲
۲۸ جغرافیای تجارت بهاری غذای ایران
۳۴ راه فرار از اقتصاد جزیره‌ای
۳۷ سهم ۳۶ درصدی مسکن از کل هزینه های یک خانوار شهری
۳۸ افزایش ورود کسب و کارهای اینترنتی به فرایند رتبه بندی اینماد
۳۹ رونق ۳۴ درصدی تجارت بین ایران و اروپا
۴۱ رصد برجامی مسکن تا ۱۴۰۲

صاحب امتیاز و مدیر مسؤل:
مهندس حمیدرضا شوشتریان

سر دبیر:
مهندس حسین کوه زاد

شماره ثبت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۷۷۶۲۱
زیر نظر شورای نویسندگان

طراحی و صفحه آرایی: هدی امیر

پایگاه اینترنتی:
فرشاد عباسی

واحد بازرگانی:
جلیل فروتن راد
تلفکس: ۰۵۱-۳۸۴۴۳۰۷۴
سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۶۹۷۷۰۵

نشانی:
نشانی: مشهد - خیابان فلسطین فلسطین ۱
ساختمان سروش - طبقه تحتانی
تلفن: ۰۵۱-۳۸۴۱۹۸۸۸
تهران - شریعتی - خیابان دستگردی
پلاک ۷۴ - طبقه دوم - واحد ۳
تلفن: ۰۲۱-۲۲۲۲۰۹۶۱
دورنگار: ۰۲۱-۲۲۲۶۹۰۳۲

www.caspianemrooz.ir
info@caspianemrooz.ir

فردین آقابزرگی

ابعاد اقتصادی و نتایج حاصل از توافق برجام را هر یک از کارشناسان به نحوی تحلیل می‌کنند. گروهی معتقدند با آزاد شدن ارتباطات بین‌المللی، ورود ارز حاصل از صادرات یا دارایی‌های بلوکه شده ایران در خارج از کشور، فزونی منابع ارزی به مصارف ارزی منجر به کاهش نرخ دلار می‌شود. بنابراین شرکت‌های ریال‌محور و آن دسته از شرکت‌ها که براساس دلار یا کامودیتی‌ها فعالیت نمی‌کنند، منتفع خواهند شد. در مقابل، افرادی که معتقدند توافقی حاصل نخواهد شد یا اگر توافقی باشد، نتیجه چندانی ندارد، اظهارنظری برعکس آنچه گفته شد دارند.

به نظر می‌رسد واقع‌بینانه‌ترین تحلیل این است که توجه داشته باشیم، طی ۱۰ سال گذشته ۶۰ میلیارد دلار از منابع ارزی دولت «اوباما» وارد کشور شد؛ در آن زمان دلار در محدوده ۲,۵۰۰ تومان بود و اکنون در محدوده ۳۰ هزار تومان است. نرخ تورم در این سال‌ها فزاینده و ضریب تشکیل سرمایه کاهنده بوده است. سایر متغیرهای اقتصادی از جمله حجم نقدینگی که به بیش از پنج هزار همت رسیده، به گونه‌ای بوده است که نشان می‌دهد صرفاً با آزادسازی منابع ارزی ناشی از توافق، در کوتاه‌مدت ممکن است شاهد اثر جزئی باشیم اما در بلندمدت نیازمند اقداماتی در اقتصاد کشور هستیم.

برنامه‌ریزی‌های اقتصادی، کاهش هزینه‌ها و کوچک‌سازی دولت، افزایش کارایی و بهره‌وری شرکت‌هایی که توسط دولت اداره شده و نیازمند اصلاح ساختار مدیریتی و ساختار سرمایه‌گذاری است، اولویت‌های بزرگ‌تری برای بهبود شاخص‌های اقتصادی است. بلا تکلیفی در حصول توافق اکنون اقتصاد ایران را معطل نگه داشته است. ما اطلاعی از مفاد قرارداد، زمان رفع تحریم‌ها، چگونگی ارتباط با فعالان اقتصادی دنیا نداریم. اگر همه منابع ارزی ما آزاد شده و برای مراودات با همه شرکت‌های خارجی آزادی عمل داشته باشیم، حتی برخی از شرکت‌های ریال‌محور نیز ممکن است نابود شوند.

باید بدانیم ابعاد اقتصادی رفع تحریم‌ها چگونه است. با ارزپاشی در اقتصاد کشوری که رشد تولید ناخالص ملی و حجم نقدینگی آن با یکدیگر تطابقی ندارد، نمی‌توان انتظار داشت نرخ ارز کاهش یابد. چنین شرایطی منجر به فرار سرمایه می‌شود، همانطور که بخش زیادی از سرمایه‌های پیشین که به کشور بازگشت نیز از کشور خارج شد. منابع درآمدی بانک‌ها اکنون به مرزهای جمهوری اسلامی ایران محدود شده است، چنان‌چه با رفع تحریم‌ها با عرضه بین‌المللی و از جمله سوییس ارتباط داشته باشیم، برای حوزه بانکی گشایش ایجاد خواهد شد.



شورای جهانی سفر، چشم‌انداز رشد گردشگری را بررسی کرد

افق ۱۰ ساله توریسم ۸ کشور

باوجود از دست رفتن بسیاری از شغل‌ها با همه‌گیری شیوع کرونا در سراسر جهان، شورای جهانی سفر و گردشگری گزارشی از ۸ کشور نه تنها در جهت بهبود اوضاع اشتغال، بلکه رشد چشمگیر آن طی یک دهه آینده تهیه کرده است.

بر اساس این گزارش، ۸ کشور چین، ژاپن، کره جنوبی، آفریقای جنوبی، اندونزی، عربستان سعودی، نیجریه و آمریکا روند بهبودی در «اشتغال» و «رشد تولید ناخالص داخلی» در بخش سفر و گردشگری را از سال ۲۰۲۱ آغاز کرده و تقریباً در پایان سال ۲۰۲۳ به وضعیت پیش از کرونا بازخواهند گشت و تا سال ۲۰۳۲ به رشد چشمگیری دست خواهند یافت. نکته بسیار مهمی که در گزارش به چشم می‌خورد اینکه، رشد اشتغال و تولید ناخالص داخلی در بخش سفر و گردشگری در بین کشورهای اتفاق خواهد افتاد که طی دو سال گذشته شدیدترین محدودیت‌ها را برای سفرها به‌ویژه در حوزه بین‌الملل اعمال کردند و در این دو سال کرونایی، بازار گردشگری بین‌المللی این کشورها تقریباً به‌حالت نیمه تعطیل درآمده بود. در مقابل کشورهای که خیلی زود محدودیت‌های کرونایی خود را برداشته همچون «کشورهای اروپایی یا منطقه کارائیب» و اجازه ورود مسافران خارجی با رعایت پروتکل‌های لازم را داده بودند، در این ارزیابی ۱۰ ساله قرار نگرفته‌اند.

تولید ناخالص داخلی، تا سال ۲۰۳۲ به بیش از ۱۰۷ میلیون شاغل خواهد رسید. همچنین اشتغال در این بخش در سال ۲۰۲۳ می‌تواند از سطح قبل از شیوع کرونا فراتر رود و بیش از ۷۶۶ هزار شغل به این صنعت بیفزاید که این رقم را تا پایان سال ۲۰۲۳ به بیش از ۸۳ میلیون شغل برساند. بخش سفر و گردشگری چین تا پیش از همه‌گیری کرونا و توقف کامل سفرهای بین‌المللی از ۸۲ میلیون شغل پشتیبانی می‌کرد، اما با شروع همه‌گیری بیش از ۱۲ میلیون شغل یعنی ۱۵/۲ درصد را از دست داد و در سال ۲۰۲۰ به ۶۹ میلیون شغل رسید.

ن، دیگر کشور آسیایی در پیش‌بینی‌های خود بازگشت بخش سفر و گردشگری به سطح پیش از کرونا را در سال آینده می‌داند. ژاپن درصدد آن است که علاوه بر رسیدن تولید ناخالص داخلی بخش سفر و گردشگری به سطح ۲۰۱۹، اشتغال را نیز به سطوح قبل از همه‌گیری برساند و بیش از ۲۳ هزار شغل را احیا خواهد کرد و تا پایان سال ۲۰۲۳ به بیش از ۸/۱

اختصاص یک‌چهارم مشاغل جهان به چین

بر اساس گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری، «چین» طی ۱۰ سال آینده در بخش سفر و گردشگری بیش از ۳۰ میلیون شغل ایجاد خواهد کرد که این نشان‌دهنده یک‌چهارم مشاغل جدید در سراسر جهان است. بر اساس آخرین برآورد بخش اقتصادی این شورای بین‌المللی، بخش سفر و گردشگری چین علاوه بر رشد نزدیک به ۱۰ درصدی در



۳/ ۱ میلیون شغل پشتیبانی می‌کرد که پس از همه‌گیری در سال ۲۰۲۰ به ۲/ ۱ میلیون شغل کاهش یافت. با این حال، به دلیل محدودیت‌های شدید و بسیار مخرب سفر، سال ۲۰۲۱ شاهد بهبودی کندی برای بخش سفر و گردشگری کشور بود و کمتر از ۲ هزار شغل بهبود یافتند و میزان افزایش تنها ۲/ ۰ درصد بوده است.

شورای جهانی سفر و گردشگری همچنین نشان داد که انتظار می‌رود بخش سفر و گردشگری اندونزی بیش از ۵ میلیون شغل جدید در دهه آینده ایجاد کند، زیرا این بخش پس از بیش از دو سال رنج، نیروی محرکه بهبود اقتصادی کشور خواهد بود. بر اساس این برآوردها هر سال بیش از ۵۰۰ هزار شغل جدید در دهه آینده ایجاد خواهد شد که تا سال ۲۰۳۲ به بیش از ۱۶ میلیون شغل در بخش سفر و گردشگری برسد. طبق گفته سازمان جهانی گردشگری، محدودیت‌های مداوم و موانع سفر، مانع از بهبود بالقوه این بخش در سال ۲۰۲۱ شده است. در سال گذشته حدود ۵۰۰ هزار شغل بهبود یافتند که با افزایش ۶/ ۴ درصدی نزدیک به ۱۱ میلیون نفر رسید.

سریع‌ترین رشد اشتغال در خاورمیانه

سفر و گردشگری عربستان سعودی در دهه آینده سریع‌ترین رشد را در خاورمیانه خواهد داشت که این امر ناشی از چشم‌انداز عربستان برای سال ۲۰۳۰ و بهبودی سریع‌تر از حد متوسط پس از تعهد کلی دولت به بخش سفر و گردشگری است. این پیش‌بینی نشان می‌دهد که اشتغال در سفر و گردشگری می‌تواند طی ۱۰ سال آینده دو برابر شود و بیش

۵ میلیون شغل خواهد رسید. این پیش‌بینی همچنین نشان می‌دهد که انتظار می‌رود این بخش در دهه آینده نزدیک به ۶۸۳ هزار شغل ایجاد کند که به طور میانگین سالانه بیش از ۶۸ هزار شغل جدید ایجاد می‌شود و تا پایان سال ۲۰۳۲ به بیش از ۲/ ۶ میلیون شغل برسد. در حالی که انتظار می‌رود سطح اشتغال در این بخش با سرعت کمتری (۹/ ۱) درصد رشد کند، تا پایان سال جاری، بیش از ۶/ ۵ میلیون نفر در این بخش کار خواهند کرد. بخش سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۹ حدود ۸/ ۵ میلیون شغل را پشتیبانی می‌کرد که با همه‌گیری کرونا در سال ۲۰۲۰ این بخش ویران شده و به کمتر از ۳/ ۵ میلیون شغل کاهش یافت. البته ژاپن در سال ۲۰۲۱، شاهد آغاز بهبود بخش سفر و گردشگری بوده که بیش از ۲۱۰ هزار شغل در این بخش بازگشتند و با رشد ۴ درصدی به ۵/ ۵ میلیون شغل رسید. انتظار می‌رود سفر و گردشگری کره جنوبی طی دهه آینده نزدیک به نیم میلیون شغل ایجاد کند. پیش‌بینی آخرین گزارش بخش اقتصادی شورای جهانی سفر و گردشگری، نشان می‌دهد هر سال به طور متوسط نزدیک به ۴۹ هزار شغل جدید تا سال ۲۰۳۲ اضافه شود و به ۸/ ۱ میلیون شغل برسد، همچنین نشان می‌دهد که این بخش از کل اقتصاد برای ۱۰ سال آینده پیشی خواهد گرفت. این بخش در سال ۲۰۱۹ از





۱ میلیون شغل برسد.

مشاغل مسافرتی و گردشگری نیجریه، دیگر کشور آفریقایی نیز طی دهه آینده دوبرابر خواهد شد و انتظار می‌رود بخش سفر و گردشگری در نیجریه ۲/۶ میلیون شغل جدید در دهه آینده ایجاد کند تا تعداد افراد شاغل در این بخش تا سال ۲۰۳۲ دو برابر شود. برآوردهای شورای جهانی سفر و گردشگری نشان می‌دهد به‌طور میانگین سالانه نزدیک به ۲۶۰ هزار شغل جدید در ۱۰ سال آینده ایجاد می‌شود و میزان اشتغال در این کشور را به بیش از ۵/۱ میلیون شغل می‌رساند. آمارها نشان می‌دهد که سال ۲۰۲۱ شاهد آغاز بهبود بخش سفر و گردشگری نیجریه بود و توانست ۲۴۰ هزار شغل را به این بخش بازگرداند و با رشد ۱۱/۳ درصدی به بیش از ۴/۲ میلیون شغل برسد.

بهبودی طولانی‌مدت آمریکا در اشتغال

بر اساس آخرین گزارش بخش اقتصادی شورای جهانی سفر گردشگری، انتظار می‌رود بخش سفر و گردشگری ایالات متحده ۹/۲ درصد از کل اقتصاد این کشور را با نرخ رشد سالانه ۳/۹ درصدی تا سال ۲۰۳۲ تشکیل دهد. بر اساس این پیش‌بینی، بین سال‌های ۲۰۲۲ تا ۲۰۳۲، مشاغل در سفر و گردشگری ایالات متحده می‌تواند با نرخ متوسط ۳/۹ درصد در سال رشد کند که نشان‌دهنده افزایش ۴۷ درصدی نسبت به سطوح شغلی مورد انتظار در سال ۲۰۲۲ است.

در حالی که سازمان جهانی گردشگری از استراتژی جدید سفر و گردشگری ملی استقبال می‌کند و هدف آن تضمین رشد آینده سفر و گردشگری در ایالات متحده و ایجاد مشاغل جدید است، شورای جهانی سفر و گردشگری می‌گوید تنها اقدام فوری در حال حاضر می‌تواند بهبودی طولانی‌مدت این بخش با ایجاد ۳/۶ میلیون شغل در دهه آینده باشد. سازمان جهانی گردشگری پیش‌بینی می‌کند اشتغال در این بخش تا ۲۸ درصد افزایش یابد و به رقم ۱۳/۵ میلیون شغل در سراسر آمریکا برسد.

از ۴/۱ میلیون شغل ایجاد کند و تا سال ۲۰۳۲ به ۳ میلیون شاغل در این بخش برسد. بر اساس این پیش‌بینی، اشتغال و سهم این بخش در اقتصاد این کشور حتی از اهداف بلندپروازانه چشم‌انداز ۲۰۳۰ نیز فراتر می‌رود. این گزارش نشان می‌دهد که، اشتغال در این بخش همچنین می‌تواند ۱/۱۴ درصد از سطح سال ۲۰۱۹ فراتر رود و بیش از ۲۲۳ هزار شغل جدید ایجاد کند که نشان‌دهنده بیش از ۸/۱ میلیون شغل تا پایان سال آینده است. در سال ۲۰۱۹، این بخش از ۶/۱ میلیون شغل پشتیبانی می‌کرد که پس از توقف کامل سفرهای بین‌المللی در سال ۲۰۲۰ با کاهش ۲۲/۲ درصدی حدود ۳۵۰ هزار شغل را از دست داد و به ۲/۲ میلیون شغل رسید. بر اساس گزارش شورای جهانی سفر و گردشگری، رشد سفر و گردشگری در آفریقای جنوبی برای ۱۰ سال آینده از اقتصاد ملی این کشور پیشی خواهد گرفت و تولید ناخالص داخلی سفر و گردشگری آفریقای جنوبی موجب بهبود اقتصاد ملی در دهه آینده خواهد شد. همچنین انتظار می‌رود این بخش در دهه آینده بیش از ۸۰۰ هزار شغل ایجاد کند و تا سال ۲۰۳۲ به بیش از ۹/۱ میلیون شغل برسد. بسیاری از کشورهای جهان محدودیت‌های شدید و آسیب‌رسانی را برای کشورهای آفریقایی اعمال کردند که باعث آسیب بیشتر به این اقتصادها شد و هزاران معیشت دیگر را در معرض خطر قرار داد. آفریقای جنوبی که در سال ۲۰۱۹ از ۵/۱ میلیون شغل در بخش گردشگری پشتیبانی می‌کرد در سال ۲۰۲۰ و شروع بحران‌های ناشی از کرونا، با ۳۰ درصد کاهش به یک میلیون شغل کاهش یافت.

در سال ۲۰۲۱ این کشور شاهد آغاز بهبود در بخش گردشگری بود و با افزایش ۹/۱ درصدی به مرز ۱ میلیون شغل رسید و قرار است تا پایان سال جاری این بخش ۸/۳ درصد رشد کند و به بیش از ۱/۳



عدد و رقم گردشگری در خاورمیانه در یک دهه اخیر

گردشگری بین‌المللی در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ در اکثر کشورهای خاورمیانه از جمله ایران، روندی صعودی در پیش گرفته بود که در سال ۲۰۲۰ میلادی با شیوع ویروس کرونا بیش‌ترین سقوط را تجربه کرد و در سراسری بی‌سابقه‌ای قرار گرفت.

اقتصادی در منطقه، دچار آسیب‌های مقطعی شد، اما به طور کلی روندی رو به رشد را در پیش گرفته بود و در سال ۲۰۱۹ به اوج خود رسید، اما با شیوع ویروس کووید ۱۹ در سراسر جهان و درگیر شدن کشورها با پاندومی کرونا، بیشترین آسیب بر صنعت گردشگری وارد و سال ۲۰۲۰ به نقطه افول گردشگری خاورمیانه در یک دهه گذشته تبدیل شد.

مهار نشدن ویروس کرونا، نگرانی افراد برای سفر، لغو بسیاری از پروازها و شرایط نابسامان اقتصادی از جمله موارد محدودکننده گردشگری بین‌المللی در سال ۲۰۲۰ میلادی به‌شمار می‌رود.

رشد گردشگری همواره در دو بعد داخلی یا بین‌المللی ارزیابی می‌شود و در بعد گردشگری بین‌المللی، منابع و روش‌های جمع‌آوری داده‌ها در کشورهای مختلف متفاوت است. در برخی کشورها، داده‌ها از تعداد افراد غیر اتباع وارد شده به پست‌های بازرسی مرزی (فرودگاه‌ها، بنادر و گذرگاه‌های زمینی) تکمیل می‌شود و در برخی دیگر، داده‌ها از موسسات اقامتی گردشگری به دست می‌آید و مربوط به گردشگرانی است که وارد یک کشور شده و یک شب در هتل اقامت دارند، بنابراین باید احتیاط لازم را در مقایسه کشورها در زمینه تعداد گردشگران بین‌المللی به کار برد.

در گزارش پیش رو تعداد گردشگران ورودی به خاورمیانه با استناد به داده‌های سازمان جهانی گردشگری (UNWTO) وابسته به سازمان ملل متحد مورد بررسی قرار گرفته و این داده‌ها به تعداد ورود گردشگران به کشورهای مختلف اشاره دارد، نه به تعداد افرادی که سفر می‌کنند؛ بنابراین در این پژوهش، شخصی که در یک دوره معین، چندین سفر به یک کشور انجام داده، هر بار به عنوان یک تازه وارد محاسبه شده است.

در این نوشتار، آمار گردشگران ورودی به ۱۴ کشور خاورمیانه شامل ایران، بحرین، مصر، رژیم صهیونیستی، اردن، عمان، قطر، عربستان سعودی، سوریه،

به گزارش اداره کل پژوهش و بررسی‌های خبری ایرنا، صنعت گردشگری همواره نقش مهمی در توسعه اقتصادی، رشد درآمد ارزی و اشتغال نیروهای جوان یک کشور ایفا کرده و بعد از نفت، دومین صنعت پول‌ساز در سراسر جهان محسوب می‌شود.

در این میان، منطقه خاورمیانه با تاریخی کهن و غنی به واسطه دارا بودن پتانسیل‌های فرهنگی و طبیعی بسیار، همواره از جذابیتی قدرتمند برای جذب گردشگران برخوردار بوده و در یک دهه گذشته، به یک مقصد ویژه برای گردشگری و تفریح تبدیل شده است. همین موضوع باعث شده تا گردشگری به یک منبع مهم درآمد و رشد اقتصادی کشورهای این منطقه تبدیل شود.

صنعت گردشگری خاورمیانه در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ میلادی، اگرچه در برخی سال‌ها در نتیجه ناآرامی‌های سیاسی و بی‌ثباتی



ایران

ایران در سال ۲۰۱۹ تحت تاثیر افزایش نرخ دلار و سایر ارزها، جزو ارزان‌ترین کشورها برای سفرهای توریستی قرار گرفت و همین امر در اشتیاق گردشگران خارجی برای سفر به ایران بسیار تاثیرگذار بود، اما درست در ابتدای سال ۲۰۲۰ میلادی که ویروس کووید ۱۹ در سراسر جهان شیوع پیدا کرد، گردشگری ایران همچون سایر کشورها بیشترین سقوط را تجربه کرد.

هر چند ادامه روند تحریم‌ها و افزایش آن در دوران ترامپ تا حد زیادی به بحران گردشگری در ایران اضافه کرد، اما آن چه تیر خلاصی بر پیکر گردشگری ایران بود، شیوع گسترده ویروس کرونا در جهان بود و سایه مهیب ویروس کرونا جدا از همه بحران‌های اقتصادی که با خود به همراه داشت، بار سنگینی بر صنعت گردشگری کشور گذاشت که بیرون آمدن از زیر فشار مداوم آن، به نظر کار ساده‌ای نیست.

در حال حاضر ایران هم چنان از فقدان برنامه‌ریزی منظم، زیرساخت‌های مناسب گردشگری، توان ترابری زمینی و هوایی، فقدان آموزش کافی و بحران سرمایه‌گذاری در این صنعت رنج می‌برد و هنوز نتوانسته صنعت گردشگری خود را نیز از زیر آوار کرونا بیرون بکشد.

ایران در شاخص‌های و فرهنگی ظرفیت بالایی دارد و این نشان از ظرفیت بالای کشور در جاذبه‌های گردشگری است اما تنها جاذبه‌ها اهمیت ندارند، بلکه زیرساخت‌ها بسیار مهم‌تر از دیگر شاخص‌ها هستند، چراکه آمارها نشان می‌دهد کشورهایی توانسته‌اند گردشگران زیادی را جذب کنند که در زیرساخت‌ها، خدمات‌دهی و بهداشت وضعیت مطلوبی ارائه کنند.

ایران با کسب رتبه اول و شناخته شدن به عنوان یکی از ارزان‌ترین مقاصد دنیا برگ برنده بزرگی دارد، ادامه این روند در کنار توسعه زیرساختی می‌تواند نقش بزرگی در رشد صنعت گردشگری کشور داشته باشد. در کنار این‌ها تلاش برای نشان دادن چهره واقعی ایران امن و کاستن از تنش‌های بین‌المللی نیز محرک مهم دیگری برای توسعه در گردشگری خواهد بود.

امارات متحده عربی، یمن، ترکیه، عراق و لبنان مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است.

در سال ۲۰۱۱ میلادی، ترکیه با ورود ۳۴ میلیون و ۷۰۰ هزار گردشگر بالاترین جایگاه را در صنعت گردشگری خاورمیانه دارا بود و پس از آن، عربستان سعودی، مصر و امارات متحده عربی به ترتیب بیشترین گردشگران ورودی را به خود اختصاص دادند. ایران در سال ۲۰۱۱ با ورود سه میلیون و ۴۰۰ هزار گردشگر خارجی جایگاه نه چندان مطلوبی را پس از سوریه و اردن کسب کرده بود. در این سال بحرین با ۸۰۰ هزار گردشگر وارد شده و عمان با یک میلیون گردشگر ورودی، پایین‌ترین جایگاه را در میان کشورهای منطقه دارا بودند.

این روند در پنج سال بعد یعنی سال ۲۰۱۵ میلادی با تغییرات شگرفی روبرو شد و اگرچه ترکیه همچنان صدرنشین بود، اما امارات متحده عربی از نظر تعداد ورود گردشگر به عربستان سعودی بسیار نزدیک شد و ایران نیز در این سال، با استقبال از پنج میلیون و ۲۰۰ هزار گردشگر پس از ترکیه، امارات، عربستان و مصر در جایگاه پنجم منطقه قرار گرفت. یمن با ۴۰۰ هزار گردشگر ورودی، پایین‌ترین جایگاه را میان همسایگان خود دارا بود.

در سال ۲۰۱۹ که سال شکوفایی گردشگری در خاورمیانه محسوب می‌شود، ترکیه با ورود بیش از ۵۱ میلیون گردشگر، امارات متحده عربی با ورود بیش از ۲۵ میلیون گردشگر، عربستان با ۱۷ میلیون و ۵۰۰ هزار گردشگر ورودی و مصر با ۱۳ میلیون گردشگر وارد شده، همچنان در صدر قرار داشتند و ایران نیز به عنوان پنجمین کشور منطقه با ورود ۹ میلیون و ۱۰۰ هزار گردشگر، صعود خیره‌کننده‌ای را تجربه کرد و در این میان، لبنان با یک میلیون و ۹۰۰ هزار گردشگر ورودی در انتهای جدول قرار گرفت.



خارجی از سال ۲۰۱۷ دوباره صعودی شد.

ترکیه

ترکیه یکی از ۱۰ کشور برتر توریستی جهان است و در سال ۲۰۱۸ رتبه ششم، برترین کشورهای گردشگرپذیر را از آن خود کرد. ترکیه در سال ۲۰۱۸ با رشد ۶ درصدی پذیرای حدود ۴۶ میلیون گردشگر خارجی بود.

ترکیه بیش از هر کشور دیگری در این قلمرو توانسته گردشگران را به سوی خود جذب کند. وسعت جغرافیایی، تنوع تاریخ و طول عمر گردشگری موجب شده که ترکیه در یک دهه گذشته میزبان برای طیف وسیعی از بازدیدکنندگان جذاب باشد با این حال در سال ۲۰۱۶ صنعت گردشگری ترکیه آسیب شدیدی دید و شمار گردشگران ورودی آن از ۳۹ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر در سال ۲۰۱۵ به ۳۰ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر در سال ۲۰۱۶ رسید.

در سال ۲۰۱۵ در پی بروز تنش سیاسی بین ترکیه و روسیه به علت ساقط شدن هواپیمای جنگی روسی در مرزهای ترکیه و روسیه توسط نیروی هوایی ترکیه و نیز بروز چندین فقره حادثه تروریستی در شهرهای مختلف این کشور، میزان ورود گردشگران خارجی ترکیه کاهش چشمگیری یافت، به طوری که ورود ۶ میلیون گردشگر روسی به ترکیه به صفر رسید و از سایر کشورهای اروپایی و خاورمیانه نیز به علت ترس از حملات تروریستی، گردشگران کمتری به ترکیه سفر کردند. این روند در سال ۲۰۱۶ نیز ادامه یافت و با بروز برخی حملات تروریستی، میزان ورود گردشگران خارجی ترکیه در این سال به شدت کاهش یافت. اما پس از آن ترمیم روابط ترکیه با روسیه و اتخاذ تدابیری موثر در مبارزه با نیروهای حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک)، داعش و گروه‌های افراطی مسلح باعث شد تا ثبات و امنیت آرام آرام به فضای جامعه ترکیه برگردد و با برچیده شدن فضای وحشت از عملیات‌های تروریستی هولناک در جامعه ترکیه، روند سفر گردشگران

امارات متحده عربی

زیرساخت‌های صنعت سرگرمی و تفریحی از مهم‌ترین موارد تاثیرگذار در توسعه صنعت گردشگری هر کشور است و امارات متحده عربی در این زمینه تلاش‌های بسیاری کرده و توانسته با توسعه این زیرساخت‌ها در میان کشورهای خلیج فارس، موفق‌ترین کشور در جذب گردشگر باشد و سالانه میلیون‌ها نفر را برای تفریح و گردشگری به سمت خود بکشاند و همواره روند صعودی ورود گردشگر خارجی را حفظ کند.

شهر دبی در کشور امارات متحده عربی یکی از مقاصد گردشگری چندجانبه است و برای هر سلیقه‌ای گزینه‌های جذابی داراست. از همین رو دبی نه تنها مقصدی معروف برای علاقمندان به خرید است، بلکه برای کسانی که سلیقه گردشگری متفاوتی دارند، هم گزینه‌های مناسبی دارد و برای سرگرمی و تفریحات گردشگران فضای مناسبی را ایجاد کرده است.



عربستان سعودی

مهم‌ترین عامل رونق گردشگری عربستان سعودی، ورود زائران مذهبی به این کشور است، چنانچه همه ساله میلیون‌ها مسلمان به قصد انجام حج تمتع و حج عمره و حضور در مسجدالحرام و مسجد النبی راهی این کشور می‌شوند.

عربستان با وجود اینکه بزرگ‌ترین کویر پیوسته جهان را دارد و حدود ۸۰ درصد این کشور خالی از سکنه است، اما در نقاط قابل سکونت خود در حال ساخت مقاصد جدید گردشگری است که می‌توان به ایجاد شهر



تفریحی خارج از ریاض به نام نئوم و یک شهر آینده‌نگر جدید در شمال غربی این کشور که احتمالاً بخش اول آن تا سال ۲۰۲۵ تکمیل می‌شود، اشاره کرد که نشان از تلاش این کشور برای کاهش وابستگی به نفت، تنوع بخشیدن به اقتصاد و خروج بازار گردشگری از گردشگری مذهبی و زیارتی صرف در دو شهر مکه و مدینه دارد.

مصر

سوابق تاریخی حاکی از آن است که مصر حتی در دوران باستان نیز مقصد گردشگری بوده است و در حال حاضر هم یکی از مهم‌ترین کشورهای دارای جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی در جهان با قومیت‌ها و مذاهب گوناگون و یکی از مقاصد مهم گردشگری خاورمیانه به شمار می‌آید که دارای تنوع بسیاری در بعد تاریخی، فرهنگی و طبیعی است. این کشور علاوه بر جذب گردشگران فرهنگی و تفریحی گردشگران دینی بسیاری را به خود جذب می‌کند.

مصر یک برنامه اصلاحی به منظور «تنظیم بازار گردشگری» در کشور تصویب کرده است که هدف از آن، احیای وضعیت گردشگری به عنوان یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد و منبع اصلی درآمد ارزی این کشور بوده است. این برنامه اصلاحی در سال ۲۰۱۸ موجب رونق گردشگری این کشور شد و تاثیر مثبتی بر بخش‌های مختلف اقتصادی آن داشت.

کلام آخر

اگر چه از ایران به عنوان ۱۰ کشور جذاب برای سفر و گردشگری یاد می‌شود، اما سوال اینجاست آیا زیرساخت‌های لازم هم به همین تناسب رشد داشته و برای پذیرش و میهمان‌نوازی از گردشگران مشتاق سفر به ایران مهیا است؟ اگر قرار باشد گردشگر ورودی هم داشته باشیم، آیا تاسیسات گردشگری می‌تواند چنین باری را

تحمل کند یا خدمات استاندارد به گردشگران بین المللی ارائه کند؟ همه علائم نشان می‌دهد صنعت گردشگری ایران و صنایع وابسته آن از حمل و نقل تا پذیرایی و اقامت، نیازمند یک بازبینی عمیق و برنامه‌ریزی علمی و منطقی برای توسعه است.

امیر هاتفی، نایب رئیس انجمن صنفی کارفرمایی دفاتر سفر هوایی گردشگری و زیارتی استان تهران در گفت و گو با پژوهشگر ایرنا می‌گوید: «با همه اقداماتی که انجام می‌شود و شعارهایی که داده می‌شود، صنعت گردشگری هنوز اولویت اقتصادی در نظام برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری کشور نیست، هنوز هم تصمیمی برای گسترش جذب گردشگر خارجی وجود ندارد، تا قبل از آن تشکیل وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی جایگاه تشکیلاتی آن در کابینه دولت‌ها تقریباً تشریفاتی بود و صنعت گردشگری مورد توجه قرار نمی‌گرفت، به نظرم با اینکه سه سال از تشکیل این وزارتخانه می‌گذرد، این نگاه هنوز هم وجود دارد.» وی معتقد است «ترکیه توانست با صنعت گردشگری جلوی توسعه اقتصاد نفتی بایستد. ترکیه دوبرابر درآمد نفتی ایران از گردشگری درآمد دارد، صنعت گردشگری ایران می‌تواند ۵ برابر گردشگری ترکیه درآمد داشته باشد، جاذبه‌های باستانی ایران در شهرهای شیراز، اصفهان، یزد، کرمان و کاشان هوش از سر گردشگر می‌برد و یک بار سفر و دیدن این شهرها آنها را راضی نمی‌کند، اما مساله اصلی فراهم نبودن زیرساخت‌های گردشگری برای پذیرش گردشگری خارجی است.»

منبع:

Routledge Handbook on Tourism in the Middle East and North Africa.

Edited by Dallen J. Timothy

<https://knoema.com/atlas>

<https://www.unwto.org/tourism-data>





۱۰ تا از محبوب ترین کشورهای جهان از نگاه گردشگران

امروزه در صنعت گردشگری محبوب ترین کشورهای جهان از نگاه گردشگرها به حدود ده مورد می رسد. بسیاری از کشور به جاذبه های توریستی خود اهمیت می دهند و امکانات گردشگری خوبی برای مسافرها فراهم می کنند. جدای از آن تبلیغات خوبی نیز در دنیای گردشگری دارند و از همین رو به عنوان یکی از مقصدهای سفری از سوی مسافرها انتخاب می شوند. در این مقاله تیم گردشگری الی گشت ده مورد از محبوب ترین کشورهای جهان را به شما معرفی میکند. این ده کشور براساس داده و مستندات سازمان گردشگری جهانی است. که هم به لحاظ ورودی مسافرها و هم از طریق سایت های نظر سنجی معتبر و مهم تهیه شده است و ممکن است در سال آینده تغییر کند.

ادبیات نیز باعث شده است که سالانه مسافرها این مقصد را برای سفر رفتن انتخاب کنند. در این کشور در شهرهای بزرگ و معروفش مراکز خرید متعددی نیز هست که می توانید بهترین و به روزترین محصولات هنر نقاشی و مد و فشن را تهیه کنید. برخی به دلیل آثار تاریخی، برخی به واسطه ی جشنواره ها برخی برای طبیعت گردی به این کشور زیبا سفر می کنند.



اسپانیا

از محبوب ترین کشورهای جهان برای سفر باز هم کشوری در قاره ی اروپا است. کشور اسپانیا در اروپای غربی یکی از بهترین مقصدها برای مسافرها به حساب می آید. این کشور حدود ۸۳ میلیون مسافر دارد که با ۴۷ اثر ثبت شده در فهرست آثار جهانی یونسکو در بین مسافرها معروف گشته است. جشنواره های معروف رقص فلامنکو، خوتا، سارا باندا، موکسرانگا نیز یکی از مهم ترین عامل جذب توریست ها از سراسر دنیا است. این رقص ها بنا به فرهنگ فرانسه دارای فلسفه ای است که برای هنردوستان

فرانسه

یکی از کشورهای محبوب در جهان فرانسه است. این کشور با حفظ بخش تاریخی شهرهای خود، اهمیت به هنرمندان و نویسندگان، معماری دوره های مختلف داشتن یکی از مهم ترین موزه های جهان به نام لوور باعث شده است که سالانه حدود ۸۹ میلیون نفر مسافر به این کشور سفر کنند. شهر پاریس یکی از پربازدیدکننده ترین شهرهای فرانسه است. جاذبه های فرانسه کم نیستند اما مهم ترین آن موزه ی لوور، کلیسای نوتردام، کاخ ورسای، برج ایفل، قلعه چنانسی، تالاب کارماگ فرانسه، تل شنی پیل فرانسه، شهر یونی فاسیو فرانسه، کلیسای جامع ریمز فرانسه و صدها اثر دیگر از جاذبه های تاریخی و فرهنگی و طبیعت گردی این کشور به حساب می آید. حضور جشنواره های مهم مانند فستیوال کن و برگزاری مسابقات جام ملت اروپا در این کشور، رویدادهای فرهنگی و هنری مختلف در زمینه ی



حساب می آید. در آمریکا شما جاذبه های فوق العاده ایجاد شده در زمینه ی گردشگری می توانید ببینید و یکی از این جاذبه های پارک های دیزنی لند است که سالانه کودکان بی شماری اشتیاق دیدن این پارک را دارند. آمریکا یکی از وسیع ترین کشورهای جهان است شما می توانید جاذبه های طبیعت گردی خاص را انتخاب کنید. به خاطر وسعت کشور در انتخاب نوع جاذبه و هدف سفرتان دقت داشته باشید. پارک حیرت انگیز بوسمیتی، دره های خارق العاده گرند کنیون، جنگل ها و دامنه ی کوهستان راکی یکی از بی نظیرترین جاذبه های طبیعت گردی این کشور است. از زمان تاریخ شکل گیری این کشور آثار تاریخی مهمی مربوط به آمریکا را می توانید



ببینید. و چندین موزه ی مهم دنیا نیز در کشور آمریکا قرار دارد که اگر علاقه به باستان گردی می توانید آن ها را بازدید کنید. از مهم ترین موزه ی باستان شناسی و هنر دنیا موزه ی متروپولیتن است که آثار قابل توجهی نیز از کشور ایران را دارد.

بسیار مورد توجه است. کشور اسپانیا در گردشگری غذا نیز بسیار معروف است و غذاهای مدیترانه ای لذیذی دارد که خودش عامل جذب بخشی از توریست های این کشور است. اسپانیا جزو کشورهای اروپایی است که به خاطر آب و هوای گرم تر شبگردی آن بسیار معروف است و در اصطلاح خودشان پاپ کراول و یا همان شبگردی است.

این کشور جاذبه های طبیعت گردی بی نظیری دارد مانند جزایر قناری که در لیست بهترین جاذبه های طبیعت گردی جهان است، ساحل کاستا دل سول، کاستا بروا از معروف ترین جاذبه های طبیعی این کشور است. شهرهای مانند گرانادا شما را با معماری سرزمین های اسلامی آشنا می کند. اسپانیا تنها کشور اروپایی است که زیر سلطه ی خلفای اموی و عباسی در می آید و از همین رو دارای آثار معماری از آیین دین اسلام است. کلیسای جامع سانتیاگوده کامپوستلا، مسجد بزرگ کوردوبا، موزه گوگنهایم، کاخ زیبای الحمراء، شهرهای سفید آندلس و صدها اثر دیگر از جاذبه های بینظیر کشور اسپانیا است. این کشور تیم های معروف فوتبال اروپا را دارد و بخشی از مسافرها نیز طرفداران تیم های فوتبال هستند که برای رویداد مسابقات و ورزشی به این کشور سفر می کنند. بارسلونا یکی از معروف ترین تیم فوتبال در کشور فرانسه است.

ایالات متحده آمریکا

ایالات متحده آمریکا نیز از محبوب ترین کشورهای جهان در زمینه سفر است و حدود ۷۹ میلیون مسافر را جذب می کند. این کشور از ایالت های مختلفی تشکیل شده است که هر کدام قوانین خودشان را دارند. جالب است بدانید که ایالت کالیفرنیا پر بازدیدکننده ترین ایالت این کشور است و سپس نیویورک، واشنگتن دسی، شیکاگو، لاس وگاس است آنجلس از محبوب ترین شهرهای گردشگری این کشور به

چین





چین با تاریخ بسیار غنی و جاذبه های بی شمار طبیعت گردی از مقصدهای بسیاری از مسافرهاست و طبق سازمان جهانی گردشگری از محبوب ترین کشورهای جهان برای سفر به شمار می آید که چهارمین رتبه را دارد. این کشور بسیار بزرگ است و باید مسیر سفر شما مشخص باشد. اگر علاقه به طبیعت دارید، طبیعت های منحصر به فردی می بینید که در دیگر سرزمین ها وجود ندارد. کوه های مشهوری مثل کوه امی، کوه هوآشان، قله ی اورست همایلیا از رویای بسیاری کوهنوردها است که بلندترین قله ی جهان را صعود کنند.

ترین کشورهای جهان برای سفر است که از نظر سازمان جهانی گردشگری پنجمین کشور در زمینه جذب توریست است و حدود ۶۲ میلیون مسافر دارد. رم تنها پایتختی در جهان است که حدود ۲۷۰۰ سال پایتخت است و بیشترین قدمت را دارد. این کشور از شهرهای ساحلی و مرکزی تشکیل شده است که شما می توانید آثار شاخصی از معماری گوتیک در آن ببینید. در صنعت غذا بسیار معروف است تا آنجا که پیتزا و اسپاگتی را به همهی دنیا صادر کرده است و بسیاری با این دو غذای خوشمزه آشنا هستند. از شهرهای مهم گردشگری ایتالیا رم، میلان، سیسیل، تورین، ژنوا، پالمو، فلورانس، سینا، کالیاری و لیورنو است که هریک جاذبه های منحصر به فردی از تاریخ، طبیعت و جشنواره های جالب دارند. و از همین رو مقصد بسیاری از مسافرهاست. کشور ایتالیا جدای از شهرهای معروف در زمینه ی روستا گردی نیز بسیار پیشرفته است و اگر دوست داشتید با فرهنگ سنتی ایتالیا آشنا شوید میتوانید سری به روستاهای آن نیز بزنید. معروف ترین روستا ایتالیا روستای توسکانی که بادیدنش حس طرات و شادابی را خواهید داشت.

آلمان

از دیگر شهرهایی که مسافرهای ورودی بالایی دارند آلمان است و قابل توجه شما مخاطب های گرمایی که حدود شش کشور در اروپا توانسته است جزو محبوب ترین کشورهای جهان برای سفر قرار بگیرد. این کشور با معماری خاص خود، آثار باستانی، موزه مهم برلین، اتفاقات جنگ جهانی



در کشور چین حدود ۵۵ اثر نصب شده در فهرست آثار جهانی یونسکو است که معابد، کاخ، بناهای مختلفی در این لیست قرار دارد و معروف ترین شان که حتما اسم آن را شنیده اید دیوار چین است. اگر دوست دارید بیشتر با جاذبه های چین آشنا شوید مقاله نه شگفتی چین را از الی گشت مطالعه کنید و بر اساس جاذبه و شهرها مقصدتان را انتخاب نمایید.

ایتالیا

ایتالیا با تاریخ غنی روم باستان، آثار بینظیر باستانی و غذاهای خوشمزه و مردمی خون گرم یکی از محبوب



باعث شده است که امروزه مسافرها این سرزمین زیبا در لیست بازدید خود قرار دهند. این کشور به معابد بودایی معروف است که حدود چهل هزار معبد بودایی در سرتاسر تایلند وجود دارد و هر کدام ویژگی های خودشان را دارند.

در تایلند شاید پیدا کردن غذا سخت باشد به خصوص اگر به شهرهای کوچک آن سفر کنیم ولی در شهرهای بزرگش چون بانکوک رستوران های بین المللی به راحتی یافت می شود. تایلند هر روز بر جاذبه های گردشگری خود می افزاید تا بتواند توریست های بیشتری را جذب کند.

انگلستان

دهمین کشور محبوب سفر انگلستان است. این کشور با توجه به حفظ آثار باستانی و تاریخی خود، ایجاد جاذبه های گردشگری، هتل های با کیفیت و مراکز خرید معروف توانسته است آمار بالایی از نظر جذب توریست داشته باشد. موزه مهم بریتانیا با آثاری از تمدن عراقش مصر، اروپا، برج آلفرد، خانه انتونی، برج کلاینت بری، قلعه آمبرلی، کاخ بزرگ هامپتون، برج ساعت لندن و صدها اثر خاص دیگر از معماری قرون وسطی و رنسانس مسافرهایی بی شماری را جذب می کند. امروزه این سرزمین از محبوب ترین کشورهای جهان برای سفر است.



دوم، دیوار برلین، آلمان شرقی و غربی توانسته است مسافرهایی بالایی به سوی خود جذب کند. جدای از هتل ها و مجموعه اقامتی های آن نیز بسیار با کیفیت هستند که توریست های مختلفی را احساس رضایت داشته اند. مراکز خرید آلمانی بسیار با کیفیت و متنوع است و شما می توانید برندهای برای پوشاک های ورزشی و وسایل ورزشی و به روزترین لباس های مد و فشن را انتخاب کنید.

موسیقی کلاسیک در این کشور بسیار محبوب است که شما می توانید در سفر خود به یکی از ارکستر سمفونی های شهر برلین بروید. کلیسای جامع کلن، قلعه نویشتاتین، ساختمان رایشتاگ، قلعه هایدلبرگ، باغ جانورشناسی لایپزیک و صدها اثر دیگر از جاذبه های مهم این کشور است.

تایلند

نهمین سرزمین از کشورهای محبوب جهان برای سفر است. پایتخت این کشور بانکوک است که سالانه مسافرهایی بی شماری وارد این کشور می شوند. از باغ های وحش های متنوع گرفته تا معبد های بینظیر، بازارهای غذاهای متنوع، جاذبه های دست ساز ایجاد شده پارک آبی فانتازیا لاگون همه همه

بهبود کامل سفرهای بین‌المللی تا سال ۲۰۲۵

جدیدترین گزارش شرکت تجزیه و تحلیل داده «گلوبال دیتا» (GlobalData) نشان می‌دهد که رشد سفرهای بین‌المللی در سال ۲۰۲۲ ادامه خواهد داشت و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۵ گردشگری به‌طور کامل بهبود یابد.

با این حال مسیر بهبود سفر و گردشگری هموار نخواهد بود. تورم، افزایش هزینه‌های زندگی و جنگ اوکراین از مهم‌ترین مسائل پیش روی بهبود سفرها است. روسیه تا قبل از شیوع کرونا در سال ۲۰۱۹ پنجمین بازار بزرگ سفرهای خروجی جهان و اوکراین دوازدهمین بازار بود. حالا وقوع جنگ بین این دو کشور و محدودیت تعداد سفرهای خروجی از این کشورها، در آینده مانع بهبود کلی گردشگری اروپا خواهد شد.

چین، مانع بهبودی گردشگری آسیا و اقیانوسیه

آمارهای گلوبال دیتا همچنین نشان می‌دهد با کاهش کندتر محدودیت‌های سفر در منطقه آسیا و اقیانوسیه و تمایل به تمدید محدودیت‌های داخلی در برخی از کشورهای این منطقه، آسیا و اقیانوسیه از نظر بهبودی از سایر مناطق جهان عقب‌تر است. بر این اساس تعداد سفرهای خروجی آسیا و اقیانوسیه در سال ۲۰۲۲ به ۶۷ درصد سطح سال ۲۰۱۹ خواهد رسید.

یکی از دلایل این عقب‌ماندگی چین است؛ چین که زمانی بزرگ‌ترین بازار سفرهای خارجی منطقه و جهان بود، هنوز هیچ نشانه‌ای از تمایل به کاهش محدودیت‌های مرزی سختگیرانه خود در کوتاه‌مدت نشان نمی‌دهد. در سال ۲۰۲۱ نیز تعداد خروجی‌های بین‌المللی از چین تنها ۲ درصد از سطح سال ۲۰۱۹ بود. همین مسئله نیز تاثیر زیادی بر بهبود سفرها در آینده نزدیک خواهد داشت.

کارشناس گلوبال دیتا معتقد است بر اساس تجزیه و تحلیل این شرکت، اگرچه سفرهای بین‌المللی جهانی تا سال ۲۰۲۵ به سطح قبل از همه‌گیری خواهد رسید، اما تقاضاهای گردشگران کاملاً تغییر کرده است. پس از ۲ سال محدودیت سخت سفر، صنعت سفر و گردشگری شاهد تغییرات بلندمدت و روندهای کوتاه‌مدت متعددی نسبت به قبل از کرونا است. مسافران اکنون بیشتر به دنبال تجربیات اصیل و غیرتصنعی هستند، خواهان پیشنهادات سفر شخصی‌سازی شده‌اند، سفرهای کاری و تفریحی را با هم ترکیب می‌کنند و از تاثیری که بر محیط می‌گذارند بیشتر آگاه‌اند.

براساس گزارش گلوبال دیتا، آمار مسافران خروجی بین‌المللی در سال ۲۰۲۲ به ۶۸ درصد از سطح پیش از کرونا خواهد رسید. این شرکت همچنین پیش‌بینی می‌کند با ادامه همین روند این رقم در سال ۲۰۲۳ به ۸۲ درصد و در سال ۲۰۲۴ به ۹۷ درصد از سطح پیش از کرونا برسد. در نهایت، پس از بهبودی کامل در سال ۲۰۲۵ و رسیدن به سطح ۱۰۱ درصدی از سطح سال ۲۰۱۹، تعداد مسافران خروجی بین‌المللی به ۱.۵ میلیارد نفر خواهد رسید. گلوبال دیتا البته تاکید کرده که مسیر بهبود در تعداد خروجی‌های بین‌المللی در همه مناطق یا کشورها به‌صورت خطی نخواهد بود.

به گفته «هانا فری»، تحلیلگر سفر گلوبال دیتا، روند بهبود در آمریکای شمالی از سال ۲۰۲۱ آغاز شد و ایالات متحده را به بزرگ‌ترین بازار سفرهای خروجی جهان در سال ۲۰۲۱ تبدیل کرد. این تحلیلگر معتقد است در سال ۲۰۲۲ نیز تعداد خروجی‌های آمریکای شمالی به ۶۹ درصد سطح سال ۲۰۱۹ رسیده و تا سال ۲۰۲۴ آمار سفرهای خروجی این منطقه جلوتر از همه مناطق جهان، به‌طور کامل بهبود خواهد یافت.

در اروپا نیز تعداد سفرهای خروجی‌های بین‌المللی در سال ۲۰۲۲ به ۶۹ درصد سطح ۲۰۱۹ خواهد رسید و انتظار می‌رود بازار سفرهای داخلی اروپا به دلیل علاقه افراد به سفرهای کوتاه‌مدت، بهره بیشتری از این بهبود ببرد.

چشم انداز رشد اقتصادی، تورم و تجارت جهان ۲۰۲۲-۲۳

در این گزارش ضمن تبیین شرایط عمومی اقتصاد جهان و چالش های آن، چشم اندازی از رشد اقتصادی، تورم، بهای نفت خام و تجارت کالاها و خدمات در جهان برای دو سال ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ و بر اساس داده های جولای سال جاری صندوق بین المللی پول به همراه توصیه های این صندوق به کشورهای جهان برای نحوه رویارویی با چالش های فعلی و نوع سیاست های بهینه قابل استفاده، ارائه شده است.

رقم پیش بینی جدید صندوق بین المللی پول از رشد اقتصادی جهان ۴/۱ واحد کمتر از پیش بینی گذشته است. افزایش پیش بینی این صندوق از تورم جهانی به علت افزایش قیمت غذا و انرژی و عدم تعادل عرضه و تقاضا افزایش می باشد.

اقتصادی این کشور در ۲۰۲۲ در گزارش اخیر ۳/۲ درصد پیش بینی شده است.

از سوی دیگر، افزایش قرنطینه ها و عمیق تر شدن بحران بخش املاک سبب شده است تا پیش بینی رشد اقتصادی چین نیز در ۲۰۲۲ با ۱/۱ درصد کاهش به ۳/۳ درصد برسد. کاهش پیش بینی رشد اقتصادی کشورهای اروپایی نیز ناشی از اثرات تنش میان روسیه و اوکراین و سیاست مالی انقباضی گزارش شده است.

کدام عوامل تورم جهانی را افزایش می دهند؟

صندوق بین المللی پول در این گزارش پیش بینی خود از تورم جهانی را به علت افزایش قیمت های غذا و انرژی و همچنین

رقم پیش بینی جدید صندوق بین المللی پول از رشد اقتصادی جهان ۴/۱ واحد کمتر از پیش بینی گذشته است. افزایش پیش بینی این صندوق از تورم جهانی به علت افزایش قیمت غذا و انرژی و عدم تعادل عرضه و تقاضا افزایش می باشد.

گزارش جدید صندوق بین المللی پول، رشد اقتصادی جهان در سال جاری میلادی را ۳/۲ درصد پیش بینی کرده است. این رقم نسبت به پیش بینی قبلی این نهاد ۴/۰ واحد درصد کمتر است.

بر اساس این گزارش، جنگ و پیامدهای تنش انرژی میان روسیه و اروپا، اعمال سیاست های انقباضی به دلیل تورم های بالا، شیوع دوباره کرونا و ایجاد قرنطینه، رشد اقتصادی در سال جاری را تهدید می کند.

بر اساس گزارش جدید صندوق بین المللی، رشد اقتصادی جهان نسبت به پیش بینی قبل کاهش خواهد یافت.

تولید جهانی در سه ماه دوم سال جاری به دلیل رکود در چین و روسیه با کاهش روبه رو شده و هزینه های مصرف کننده در آمریکا کمتر از انتظار بوده است.

تورم بالاتر از حد انتظار در سراسر جهان، به ویژه در آمریکا و اقتصادهای بزرگ اروپایی، شرایط مالی انقباضی تری را به دنبال داشته است. کاهش بیش از انتظار سرعت رشد اقتصادی چین به دنبال شیوع کرونا و قرنطینه های سخت و پیامدهای منفی تنش میان روسیه و اوکراین نیز شوک هایی هستند که به اقتصاد جهانی آسیب دیده از همه گیری کرونا وارد شده اند. (پیش از این تورم ۹/۶ درصد پیش بینی شده بود که در این گزارش به ۳/۸ درصد افزایش پیدا کرد).

صندوق بین المللی پول در تازه ترین گزارش خود، رشد اقتصاد جهانی برای ۲۰۲۲ را ۳/۲ درصد پیش بینی کرده که ۴/۰ درصد نسبت به گزارش قبلی چشم انداز رشد اقتصادی جهان در ماه آوریل کاهش یافته است.

بر اساس این گزارش، عواملی همچون رشد کمتر در اوایل سال جاری، کاهش قدرت خرید خانوار و سیاست پولی انقباضی تر سبب کاهش ۴/۱ درصدی در پیش بینی رشد اقتصادی آمریکا شده، به طوری که رشد

جدول ۱- خلاصه چشم انداز اقتصاد جهان

درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل						
تغییرات در مقایسه با پیش‌بینی		پیش‌بینی				
آوریل ۲۰۲۲-۲۰۲۳ واحد درصد						
۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	
-۰.۷	-۰.۴	۲.۹	۳.۲	۶.۱	-۳.۱	تولید ناخالص داخلی اقتصاد جهان
-۱.۰	-۰.۸	۱.۴	۲.۵	۵.۲	-۴.۵	اقتصادهای پیشرفته
-۱.۳	-۱.۴	۱.۰	۲.۳	۵.۷	-۳.۴	امریکا
-۱.۱	-۰.۲	۱.۲	۲.۶	۵.۴	-۶.۳	منطقه یورو
-۱.۹	-۰.۹	۰.۸	۱.۲	۲.۹	-۴.۶	آلمان
-۰.۴	-۰.۶	۱.۰	۲.۳	۶.۸	-۷.۹	فرانسه
-۱.۰	۰.۷	۰.۷	۳.۰	۶.۶	-۹.۰	ایتالیا
-۱.۳	-۰.۸	۲.۰	۴.۰	۵.۱	-۱۰.۸	اسپانیا
-۰.۶	-۰.۷	۱.۷	۱.۷	۱.۷	-۴.۵	ژاپن
-۰.۷	-۰.۵	۰.۵	۳.۲	۷.۴	-۹.۳	انگلیس
-۱.۰	-۰.۵	۱.۸	۳.۴	۴.۵	-۵.۲	کانادا
۰.۳	۰.۲	۲.۷	۲.۹	۵.۱	-۱.۸	سایر اقتصادهای پیشرفته
-۰.۵	-۰.۲	۳.۹	۳.۶	۶.۸	-۲.۰	اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
-۰.۶	-۰.۸	۵.۰	۴.۶	۷.۳	-۰.۸	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور آسیا
-۰.۵	-۱.۱	۴.۶	۳.۳	۸.۱	-۲.۲	چین
-۰.۸	-۰.۸	۶.۱	۷.۴	۸.۷	-۶.۶	هند
-۰.۸	۰.۰	۵.۱	۵.۳	۳.۴	-۳.۴	گروه آسه آن(۵)
-۰.۴	۱.۵	۰.۹	-۱.۴	۶.۷	-۱.۸	اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور اروپا
-۱.۲	۲.۵	-۳.۵	-۶.۰	۴.۷	-۲.۷	روسیه
-۰.۵	۰.۵	۲.۰	۳.۰	۶.۹	-۶.۹	امریکای لاتین و کارائیب
-۰.۳	۰.۹	۱.۱	۱.۷	۴.۶	-۳.۹	برزیل
-۱.۳	۰.۴	۱.۲	۲.۴	۴.۸	-۸.۱	مکزیک
-۰.۲	۰.۲	۳.۵	۴.۸	۵.۸	-۲.۹	خاورمیانه و آسیای مرکزی
۰.۱	۰.۰	۳.۷	۷.۶	۳.۲	-۴.۱	عربستان سعودی
۰.۰	۰.۰	۴.۰	۳.۸	۴.۶	-۱.۶	صحرائی افریقا
۰.۱	۰.۰	۳.۲	۳.۴	۳.۶	-۱.۸	نیجریه
۰.۰	۰.۴	۱.۴	۲.۳	۴.۹	-۶.۳	افریقای جنوبی
-۰.۷	-۰.۶	۲.۴	۲.۹	۵.۸	-۳.۴	رشد اقتصاد جهان بر اساس نرخ مبادله بازار
-۰.۹	-۰.۱	۱.۶	۲.۸	۵.۴	-۵.۸	اتحادیه اروپا
-۰.۲	-۰.۱	۳.۴	۴.۹	۵.۸	-۳.۴	خاورمیانه و شمال افریقا
-۰.۵	-۰.۳	۳.۸	۳.۵	۷.۰	-۲.۲	اقتصادهای با درآمد متوسط و بازار نوظهور
-۰.۲	۰.۴	۵.۲	۵.۰	۴.۵	-۰.۱	کشورهای در حال توسعه کم درآمد
-۱.۲	-۰.۹	۳.۲	۴.۱	۱۰.۱	-۷.۹	حجم تجارت جهانی(کالاها و خدمات)
-۱.۴	-۰.۳	۳.۲	۵.۳	۹.۱	-۸.۸	اقتصادهای پیشرفته
-۰.۹	-۱.۸	۳.۳	۲.۲	۱۱.۷	-۶.۲	اقتصادهای در حال توسعه و بازار نوظهور
قیمت کالاهای اساسی						
۱.۰	-۴.۳	-۱۲.۳	۵۰.۴	۶۷.۳	-۳۲.۷	نفت خام
		۹۱.۱	۱۰۳.۹	۶۹.۱	۴۱.۳	میانگین بهای نفت خام(دلار در هر بشکه)
-۱.۰	-۱.۳	-۳.۵	۱۰.۱	۲۶.۱	۶.۷	سایر اقلام اساسی غیر سوخت
۰.۹	۰.۹	۵.۷	۸.۳	۴.۷	۳.۲	تورم جهان
۰.۸	۰.۹	۳.۳	۶.۶	۳.۱	۰.۷	اقتصادهای پیشرفته
۰.۸	۰.۸	۷.۳	۹.۵	۵.۹	۵.۲	اقتصادهای در حال توسعه و بازارهای نوظهور

در گزارش ماه آوریل بالاتر هستند. از سوی دیگر، صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی کرده است که با وجود سیاست‌های پولی غیرتورمی، تولید جهانی در ۲۰۲۳ تنها تا ۹/۱ درصد رشد داشته باشد. این درحالی است که این سازمان رشد تولید جهانی برای ۲۰۲۳ را در گزارش قبلی خود ۶/۱۳ درصد پیش‌بینی کرده بود.

براساس این گزارش، ریسک‌های چشم‌انداز تولید جهانی به‌شدت کاهش یافته است. جنگ در اوکراین می‌تواند به توقف ناگهانی واردات گاز اروپا از

عدم تعادل میان عرضه و تقاضا مورد بازنگری قرار داده، به طوری که تورم اقتصادهای پیشرفته ۶/۱۳ درصد و بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه برای سال جاری ۵/۱۳ درصد پیش‌بینی شده است.

این پیش‌بینی‌ها به ترتیب ۹/۰ و ۸/۰ درصد نسبت به پیش‌بینی تورم

جدول ۲- چشم انداز رشد واقعی اقتصادهای منتخب جهان

درصد تغییرات در مقایسه با سال قبل						
تغییرات در مقایسه با پیش‌بینی آوریل ۲۰۲۲- واحد درصد		پیش‌بینی				
۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	
۰.۰	۰.۰	۳.۰	۴.۰	۱۰.۴	-۹.۹	آرژانتین
-۰.۳	-۰.۴	۲.۲	۳.۸	۴.۸	-۲.۱	استرالیا
-۰.۳	۰.۹	۱.۱	۱.۷	۴.۶	-۳.۹	برزیل
-۱.۰	-۰.۵	۱.۸	۳.۴	۴.۵	-۵.۲	کانادا
-۰.۵	-۱.۱	۴.۶	۳.۳	۸.۱	۲.۲	چین
-۰.۲	۰.۰	۴.۸	۵.۹	۳.۳	۳.۶	مصر
-۰.۴	-۰.۶	۱.۰	۲.۳	۶.۸	-۷.۹	فرانسه
-۱.۹	-۰.۹	۰.۸	۱.۲	۲.۹	-۴.۶	آلمان
-۰.۸	-۰.۸	۶.۱	۷.۴	۸.۷	-۶.۶	هند
-۰.۸	-۰.۱	۵.۲	۵.۳	۳.۷	-۲.۱	اندونزی
۰.۰	۰.۰	۲.۰	۳.۰	۴.۰	۱.۸	ایران
-۱.۰	۰.۷	۰.۷	۳.۰	۶.۶	-۹.۰	ایتالیا
-۰.۶	-۰.۷	۱.۷	۱.۷	۱.۷	-۴.۵	ژاپن
-۰.۵	۰.۶	۳.۹	۲.۹	۴.۱	-۲.۶	قزاقستان
-۰.۸	-۰.۲	۲.۱	۲.۳	۴.۱	-۰.۷	جمهوری کره
-۰.۸	-۰.۵	۴.۷	۵.۱	۳.۱	-۵.۵	مالزی
-۱.۳	۰.۴	۱.۲	۲.۴	۴.۸	-۸.۱	مکزیک
-۱.۰	-۰.۵	۱.۰	۲.۵	۴.۹	-۳.۹	هلند
۰.۱	۰.۰	۳.۲	۳.۴	۳.۶	-۱.۸	نیجریه
-۰.۷	۲.۰	۳.۵	۶.۰	۵.۷	-۰.۹	پاکستان
-۱.۳	۰.۲	۵.۰	۶.۷	۵.۷	-۹.۵	فیلیپین
-۰.۹	۰.۸	۲.۰	۴.۵	۵.۹	-۲.۲	لهستان
-۱.۲	۲.۵	-۳.۵	-۶.۰	۴.۷	-۲.۷	روسیه
۰.۱	۰.۰	۳.۷	۷.۶	۳.۲	-۴.۱	عربستان سعودی
۰.۰	۰.۴	۱.۴	۲.۳	۴.۹	-۶.۳	افریقای جنوبی
-۱.۳	-۰.۸	۲.۰	۴.۰	۵.۱	-۱۰.۸	اسپانیا
-۰.۳	-۰.۵	۴.۰	۲.۸	۱.۵	-۶.۲	تایلند
۰.۵	۱.۳	۳.۵	۴.۰	۱۱.۰	۱.۸	ترکیه
-۰.۷	-۰.۵	۰.۵	۳.۲	۷.۴	-۹.۳	انگلیس
-۱.۳	-۱.۴	۱.۰	۲.۳	۵.۷	-۳.۴	آمریکا

منبع: گزارش ۲۶ جولای ۲۰۲۲ IMF

روسیه منجر شود.

کاهش تورم نیز می‌تواند از آنچه پیش‌بینی می‌شود دشوارتر باشد و شرایط مالی انقباضی‌تر می‌تواند به عدم توانایی بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه در پرداخت بدهی‌شان منجر شود. از سوی دیگر، شیوع مجدد کوید-۱۹ و قرنطینه‌ها و همچنین شدیدتر شدن بحران بخش املاک ممکن است به کاهش بیشتر رشد چین منجر شود و تجزیه ژئوپلیتیک نیز می‌تواند تجارت و همکاری جهانی را مختل کند.



پنج ریسک اقتصاد ایران در ۲۰۲۲

بر اساس تازه‌ترین گزارش منتشره از سوی اتاق ایران، اقتصاد کشورمان در سال ۲۰۲۲ با چالش‌های عدیده‌ای همچون افزایش سهم اشتغال غیررسمی از شاغلان، کاهش امنیت شغلی، افزایش فلاکت‌زدگی خانوارها، عقب‌ماندگی درآمد از هزینه‌های پایین، کاهش سرانه مصرفی کالاهای ضروری در سبد معیشتی، افزایش آسیب‌پذیری ساختار تولید و تعمیق رکود اقتصادی مواجه است. از نگاه این گزارش، ریسک‌های اقتصادی یاد شده ثبات کشور را تهدید می‌کنند، منجر به خروج سرمایه می‌شوند، سرمایه‌گذاران خارجی را برای ورود سرمایه به کشور بی‌انگیزه می‌کنند، رکود، تورم یا ترکیبی از هر دو مورد ایجاد می‌کند، رفاه اجتماعی را کاهش می‌دهند و با تبعات اجتماعی، روانی، فرهنگی برای جامعه همراه می‌شوند. این گزارش با بررسی صحت اعتبار ریسک‌های یاد شده برای اقتصاد ایران و دسته‌بندی آنها در پنج حوزه اشتغال و معیشت، سرخوردگی گسترده جوانان، رکود اقتصادی طولانی‌مدت، بحران منابع طبیعی، از دست دادن تنوع‌زیستی و فروپاشی اکوسیستم، تغییر رویه سیاست‌گذاری برای کاهش اثرات آنها بر اقتصاد را به تصمیم‌گیران گوشزد کرده است. بررسی اتاق ایران از روندهای آماری ایران با هدف سنجش صحت و اعتبار ریسک‌های شناسایی شده، نشان از تایید نگرانی‌های یاد شده دارد.

بحران اشتغال و معیشت

بر اساس آمارها و داده‌های ارائه شده در این گزارش، با وجود کاهش نرخ بیکاری از سال ۱۳۹۵، به نظر نمی‌رسد این کاهش از محل افزایش مشاغل تمام وقت نتیجه شده باشد. دلیل این مساله نیز این است که سهم شاغلان با ۴۹ ساعت کار در هفته به کمترین مقدار خود در دهه ۱۳۹۰ رسیده و روند آن از سال ۱۳۹۶ نیز کاهشی بوده است. از سوی دیگر تعداد مقرری‌بگیران بیمه بیکاری افزایش و بیمه‌شدگان مشمول بیکاری نیز ۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۹ نیز سهم اشتغال غیررسمی از شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر به ۵۸ درصد رسیده که رقم قابل توجهی است. آمارهای ارائه شده نشان می‌دهد اتکای محض به متغیر نرخ بیکاری برای تحلیل وضعیت اشتغال کافی نیست. واقعیت این است که بسیاری از مشاغل خصوصا در بخش خدمات، امنیت شغلی مناسبی ندارند و آسیب‌پذیری بالایی نسبت به بحران‌های بخشی و ملی از جمله پاندمی‌ها یا محدود شدن دسترسی به اینترنت دارند.

تجربه ریزش مشاغل خصوصا در بخش خدمات بعد از همه‌گیری کووید-۱۹ از این دست موارد است.

در زمینه معیشت نیز بررسی‌ها نشان می‌دهد که از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ رقم شاخص فلاکت بیش از دو برابر شده که با توجه به فرمول این شاخص می‌توان گفت این تغییر به نوعی ناشی از رکود تورمی حاکم بوده است و ترکیب بیکاری و تورم بالا معیشت جامعه را با بحران جدی مواجه می‌کند. نکته قابل توجه در این آمارها این است که متوسط درآمد خانوار شهری به متوسط قیمت یک مترمربع زیربنای مسکونی در نقاط شهری نیز در سال ۹۸ کمترین رقم را در دهه ۹۰ داشته است و نسبت هزینه خالص مسکن به کل هزینه‌های خانوار شهری در فاصله سال‌های ۹۶ تا ۹۹، ۱/۳ برابر شده است. افزایش هزینه‌های مسکن توانایی خانوارها را برای انجام سایر مخارج ضروری زندگی کاهش می‌دهد و تامین معیشت را دشوارتر می‌کند.

شاخص دیگری که روند آن در تحلیل وضعیت معیشت مورد بررسی قرار می‌گیرد، مابه‌التفاوت متوسط درآمد و هزینه ماهانه خانوارهای کشور به تفکیک دهک‌های درآمدی است. بررسی مابه‌التفاوت متوسط درآمد و هزینه ماهانه خانوارهای کشور به تفکیک دهک‌های درآمدی در سال ۹۷ نشان می‌دهد که در دهک‌های اول تا پنجم روستایی و اول تا سوم شهری متوسط درآمد خانوار از هزینه‌های آن کمتر بوده است. این مساله ضمن آنکه نابرابری در توزیع درآمد را در سطح جامعه نشان می‌دهد، دشواری تامین معیشت و پرداخت هزینه‌ها را برای درصد قابل توجهی از جمعیت گوشزد می‌کند. از آنجا که اثرپذیری دهک‌های درآمدی از افزایش سطح عمومی قیمت‌ها و تورم یکسان نیست، بررسی ابعاد تورم‌زایی سیاست‌ها بسیار مهم است. از جمله مواردی که باید مورد توجه ویژه قرار گیرد، هر گونه سیاست غلط و یا عدم مدیریت است که منجر به کاهش ارزش پول ملی می‌شود. طبق مطالعه انجام شده از سوی پروفیسور هاشم پسران در سال ۲۰۲۱، با توجه به وابستگی اقتصاد ایران به واردات و نقش دلار آمریکا به عنوان ذخیره ارزش و به عنوان حفاظی در برابر تورم برای بسیاری از

جدول (۱). متغیرهای مرتبط با اشتغال و معیشت و روند آن‌ها

سال	نرخ بیکاری درصد	نرخ بیکاری جمعیت ۱۸-۳۵ ساله درصد	نرخ بیکاری جمعیت ۱۵-۲۴ ساله درصد	سهام جمعیت شاغل دارای ساعت کار ۴۹ ساعت و بیشتر (درصد)	شاخص فلاکت	مقرری بگیران بیمه بیکاری نفر	بیمه شدگان مشمول ۳٪ بیکاری نفر	متوسط درآمد خانوار شهری به متوسط قیمت یک متر مربع زیربنای مسکونی در نقاط شهری (درصد)	نسبت هزینه خالص مسکن به کل هزینه‌های خانوار شهری درصد	سهام اشتغال رسمی از ۱۵ ساله و بیشتر درصد	سهام اشتغال غیر رسمی از شاغلان ۱۵ ساله و بیشتر درصد
۱۳۹۰	۱۲,۳		۲۶,۶	۳۹,۹		۱۷۴۶۴۴		۱۶,۸			
۱۳۹۱	۱۲,۱		۲۶,۸	۴۰,۴	۴۱,۶	۱۹۲۱۱۳	۷۶۴۳۷۵۱	۱۵,۹			
۱۳۹۲	۱۰,۴		۲۴,۱	۴۰,۱	۴۳,۲	۱۷۵۰۴۵	۷۶۷۷۹۵۳	۱۵,۵			
۱۳۹۳	۱۰,۶		۲۵,۲	۳۸,۶	۲۵,۲	۱۶۸۲۸۱	۷۸۸۵۱۶۶	۱۷			
۱۳۹۴	۱۱		۲۶,۲	۳۷,۹	۲۲,۱	۱۹۱۶۳۰	۸۰۲۹۰۱۳	۱۹,۴			
۱۳۹۵	۱۲,۴	۲۰,۱	۲۹,۱	۳۸,۴	۱۹,۳	۲۰۴۷۷۵	۷۹۱۹۲۸۲	۲۱,۲			
۱۳۹۶	۱۲,۱	۱۹,۷	۲۸,۴	۳۹,۷	۲۰,۳	۲۱۳۰۳۲	۶۱۸۰۰۶۰	۲۲,۸	۲۲,۹۷		
۱۳۹۷	۱۲	۱۹,۶	۲۷,۷	۳۹,۱	۲۸,۹	۲۴۶۸۶۵	۶۳۴۶۲۱۱	۱۸,۲	۲۵,۵۲		
۱۳۹۸	۱۰,۶	۱۷,۹	۲۶	۳۸,۹	۴۵,۴	۲۲۵۹۴۲	۶۶۷۹۴۶۸	۱۲,۲	۲۹,۸۲	۴۰,۷	۵۹,۲
۱۳۹۹	۹,۶	۱۶,۷	۲۳,۷	۳۵,۵	۴۶				۴۲,۸۱	۴۲	۵۸
پهلو ۱۴۰۰	۸,۸	۱۵,۶	۲۲,۱		۵۱,۸						
تابستان ۱۴۰۰	۹,۶	۱۷,۶	۲۵,۷		۵۵,۴						
پاییز ۱۴۰۰	۸,۹	۱۶,۱									

منبع: مرکز آمار ایران

از نصف میزان سال ۱۳۹۰ شده است. مصرف سرانه برنج در همین بازه زمانی نیز از ۴۴ کیلوگرم به ۳۵ کیلوگرم کاهش داشته و به عبارت دیگر در سال ۱۴۰۰، مصرف سرانه برنج ۰/۸ سال ۱۳۹۰ بوده است. درصد افزایش قیمت کالاهای خوراکی و مقایسه آن با کالاهای غیرخورامی نیز نشان می‌دهد که خوراکی‌ها که ارتباط مستقیمی با معیشت افراد دارند از افزایش قیمت بسیار شدیدی برخوردار بوده‌اند. این گزارش با اشاره به داده‌های ارائه‌شده صحت ریسک نخست اقتصاد ایران یعنی بحران اشتغال و معیشت را تایید و عنوان می‌کند که اگر میزان درآمدزایی در مشاغل دلالی و واسطه‌گری به جای بخش مولد اقتصاد بیشتر باشد کاهش نرخ بیکاری الزاما منجر به شکل‌گیری مشاغل باثبات نمی‌شود.

سرخوردگی گسترده جوانان

آن‌طور که بررسی‌ها نشان می‌دهد، نرخ طلاق به ازدواج در دهه ۱۳۹۰ بیش از دو برابر شده است و همواره روندی افزایشی طی کرده است. سهم هزینه‌های فرهنگی به هزینه کل در سبد مصرفی خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۸ نسبت به ۱۳۹۰، ۰/۷ و سهم هزینه‌های تفریح و سرگرمی ۰/۷۶ شده است که هر دو کاهش نشان می‌دهد. مجموعه موارد فوق نابسامان شدن متغیرهای مرتبط با سلامت روانی جامعه را نشان می‌دهد. روند تغییرات ضریب جینی و نسبت هزینه ۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین جمعیت در سال‌های دهه ۱۳۹۰ نیز نشان می‌دهد روند متغیرهای مرتبط با توزیع درآمد، بهبود پایداری نشان نمی‌دهد و در مواردی که ضریب جینی کاهش یافته است تنها به یک یا نهایتا دو سال محدود شده و بعد مجددا افزایش می‌یابد. این مساله می‌تواند یکی از دلایل ایجاد سرخوردگی در قشر زیادی از جمعیت خصوصا جوانان باشد. بنابراین آمارهای فوق نگرانی دوم از گزارش مجمع جهانی اقتصاد را برای اقتصاد ایران تایید می‌کند.

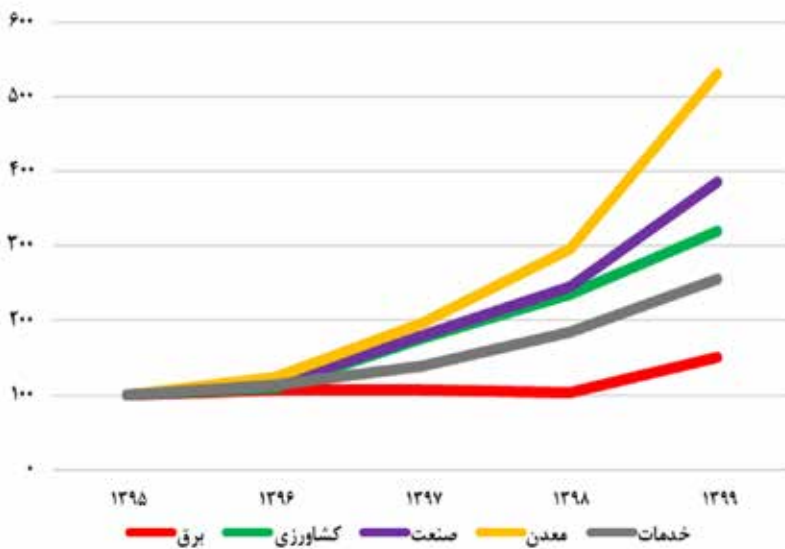
رکود اقتصادی طولانی مدت

داده‌های موجود نشان می‌دهد که رشد اقتصادی بانفت و بدون نفت در سال‌های دهه ۹۰ متأثر از وابستگی ساختار تولید اقتصاد ایران به ارز و نیز همه‌گیری کووید ۱۹ و تحریم تغییر کرده است. در فاصله سال‌های ۹۲ تا ۹۶ که ارزش پول ملی در اقتصاد ثبات

ایرانیان، کاهش ارزش ریال به سرعت به قیمت‌های بالاتر برای مصرف‌کننده تبدیل می‌شود. طبق یافته‌های این پژوهش، کاهش ارزش ریال یک عامل مهم تعیین‌کننده تورم در ایران است، به طوری که اثر فوری کاهش یک درصدی ارزش ریال در بازار آزاد، افزایش حدود ۰/۱۵ تا ۰/۱۶ درصدی قیمت‌ها است زیرا قیمت بسیاری از کالاهای وارداتی با کاهش ارزش ریال رو به افزایش می‌گذارند. با این توضیحات انتظار می‌رود سیاست محدود شدن و حذف تخصیص ارز رسمی به واردات اقلام اساسی در قانون بودجه سال ۱۴۰۱، اثرات تورمی قابل توجهی بر اقتصاد کشور به جا بگذارد و بنابراین اتخاذ سیاست‌های توزیعی صحیح و فوری برای کاهش اثرات این اقدام بر وضعیت معیشتی دهک‌های پایین درآمدی ضروری است.

در همین راستا می‌توان به وضعیت مصرف کالاهای ضروری از سوی خانوارها نیز اشاره کرد. بررسی مصرف سرانه اقلام اساسی معیشتی بر اساس اطلاعات مرکز آمار در سال‌های دهه ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که مصرف سرانه گوشت دام از ۱۳ کیلوگرم در سال ۱۳۹۰ به حدود ۶ کیلوگرم در سال ۱۴۰۰ رسیده، یعنی این مهم در سال ۱۴۰۰ کمتر

نمودار (۷). شاخص قیمت تولیدکننده ۱۳۹۵ - ۱۳۹۹



ارزی کاهش می‌یابد. سهم مخارج مصرفی دولتی با روند نسبتاً بدون نوسانی افزایش یافته است و شیب این افزایش در دهه ۹۰ شدت می‌گیرد که به معنای بزرگ شدن نقش دولت در اقتصاد است و از آن می‌توان جهت‌گیری سیاست‌های مالی را تحلیل کرد. سهم مصرف خصوصی در ابتدای دهه ۹۰ و با شوک ارزی این سال‌ها برای چند سال متوالی کاهش می‌یابد و بعد مجدداً روند افزایشی می‌گیرد. سهم صادرات با روندی نوسانی به شدت کاهش یافته است که این کاهش خصوصاً در نیمه دوم دهه ۹۰ شدت می‌گیرد. سهم واردات نیز با روندی تقریباً بدون نوسان کاهش یافته و در نهایت تغییرات موجودی انبار در سال‌های اخیر منفی شده است که آسیب‌پذیری تولید را افزایش می‌دهد. بررسی روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در ماشین‌آلات به قیمت‌های ثابت سال ۹۰ نیز نشان می‌دهد که با وجود نوسانات موجود، به طور کلی از روندی نزولی برخوردار بوده به طوری که در سال ۹۶ رقم این متغیر کلیدی کمتر از سال ۸۵ است. از مجموع موارد مطرح شده این گونه برداشت می‌شود که با وجود بهبود در رشد اقتصادی از سال ۹۹ اما همچنان ساختار تولید در ایران شکننده و آسیب‌پذیر است، تاب‌آوری اقتصاد در برابر بحران‌های بخشی، ملی و بین‌المللی پایین است و بخش خصوصی با جایگاهی که در سیاست‌های اصل ۴۴ برای آن در نظر گرفته شده است، فاصله زیادی دارد. این موارد تاییدی بر سومین ریسک اساسی اقتصاد ایران است.

بحران منابع طبیعی

در خصوص چهارمین ریسک مهم اقتصاد ایران از نگاه مجمع جهانی اقتصاد باید اعلام کرد متوسط بارندگی در قاره آسیا ۶۰۰ میلیمتر و در جهان ۸۰۰ میلیمتر است. در چند سال اخیر به دلیل تغییرات اقلیمی و خشکسالی در کشور، این میزان به حدود ۲۰۰ میلیمتر رسیده است. سرانه مصرف آب در ایران ۲۵۰ و در جهان ۱۵۰ لیتر نفر در روز است. میانگین پتانسیل آبی کشور برای دوره ۵ ساله ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ حدود ۱۰۴ میلیارد متر مکعب بوده که بیانگر کاهش قابل توجه منابع آبی کشور است. ایران یک درصد از جمعیت جهان را در خود جای داده است، اما تنها ۰/۳ درصد از منابع آب تجدیدپذیر را در اختیار دارد. از سال ۱۳۸۵ ایران وارد تنش آبی شده و پیش‌بینی می‌شود که در سال ۱۴۱۵ ایران به حد کم‌آبی مواجهه با کمبود جدی آب خواهد رسید. روند تغییرات سرانه آب حاکی از کاهش سریع این شاخص در ایران است که به دلیل افزایش سریع جمعیت و کاهش میزان منابع آب تجدیدپذیر است. از اواخر دهه ۷۰، وضعیت ایران در سطح ملی بر اساس این شاخص در شرایط تنش آبی وارد شده است. بر اساس آمارهای فوق نگرانی منابع طبیعی در بخش آب تایید می‌شود.

نسبی داشته، بیماری کرونا آغاز نشده و کشور همچنان از تبعات ثبات ناشی از توافقات بین‌المللی بهره‌مند بوده است، رشد اقتصادی از وضعیت نامناسب ناشی از شوک ارزی سال‌های ابتدایی دهه ۹۰ خارج شده و مثبت می‌شود؛ به طوری که رقم ۱۳/۹ درصد را نیز در سال ۹۸ تجربه می‌کند و رشد اقتصادی بدون نفت نیز تا ۹/۳ درصد افزایش می‌یابد. پس از آن و همزمان با افزایش نزدیک به ۱۰ برابری نرخ ارز، خروج آمریکا از توافقنامه برجام و همه‌گیری کووید ۱۹ مجدداً تولید کم می‌شود و پس از دو دوره نرخ رشد منفی، مجدداً مسیر بهبود از سال ۹۹ آغاز می‌شود. مجموعه این موارد آسیب‌پذیری ساختار تولید در اقتصاد ایران را نسبت به ارزش پول و موقعیت بین‌المللی کشور نشان می‌دهد. کاهش ارزش ریال خود می‌تواند ریشه در تداوم سطوح بالای تورم، همراه با کاهش درآمدهای نفتی و پیش‌بینی کاهش فعالیت بخش خصوصی داشته باشد. کاهش ارزش پول به نوبه خود منجر به افزایش قیمت واردات و کاهش رشد اقتصادی می‌شود.

همچنین در بخش شاخص محیط کسب‌وکار مرکز آمار که نشان‌دهنده سهولت و مناسب بودن هر کشور برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و تجاری است، وضعیت سال ۱۴۰۰ بدتر از سال ۹۶ بوده و در سال‌های ۹۷ و ۹۸ حتی به بیش از رقم ۶ رسیده است. این شاخص بین یک تا ۱۰ ارزیابی می‌شود. مقدار ۱۰ نشان‌دهنده بدترین محیط کسب‌وکار است و هرچه مقدار این شاخص کوچک‌تر باشد، نشان‌دهنده بهبود فضای کسب‌وکار است. بنابراین آنچه که مشخص است تولید در اقتصاد ایران در اثر فرآیندهایی اتفاق می‌افتد که شکننده و آسیب‌پذیر هستند و این مساله ظرفیت بالقوه دچار شدن به رکودهای طولانی‌مدت را به همراه دارد که در سال‌های اخیر نیز شاهد آن بوده‌ایم.

در تحلیل بخش تولیدی اقتصاد توجه به ترکیب اجزای هزینه نهایی نیز می‌تواند دلالت‌های مهمی به همراه داشته باشد. در همین راستا و با بررسی سهم اجزای هزینه نهایی از محصول ناخالص داخلی از سال ۸۵ تا ۱۴۰۰ مشخص می‌شود که سهم سرمایه‌گذاری در هر بار شوک

از دست دادن تنوع‌زیستی و فروپاشی اکوسیستم

بر اساس اطلاعات گزارش کمیسیون زیربنایی و تولیدی مجمع تشخیص مصلحت نظام (کمیته محیط‌زیست، کارگروه تنوع‌زیستی) تنوع‌زیستی به معنای قابلیت تمایز بین ارگانیسم‌های زنده از هر منبع که شامل اکوسیستم‌های زمینی، دریایی و همچنین شامل ترکیبات اکولوژی که بخشی از اکوسیستم‌ها را تشکیل می‌دهند، است. این مفهوم شامل تنوع در درون گونه‌ها، بین گونه‌ها و تنوع اکوسیستم‌ها است. یعنی گوناگونی حیات روی زمین، یعنی تمام جانداران، گونه‌ها، جمعیت‌ها، تفاوت‌های ژنی بین آنها و زیست‌بوم‌ها و اجتماعات پیچیده آنها چالش‌های تنوع‌زیستی در کشور را می‌توان موارد زیر برشمرد: تخریب و جزیره‌ای شدن (تکه‌تکه‌شدگی) زیستگاه‌ها، عدم رعایت حقایق تالاب‌ها و رودخانه‌ها، ورود انواع آلودگی‌ها به اکوسیستم‌های آبی و خشکی کشور، ورود غیراصولی و مهارنشده گونه‌های غیربومی (آفت‌ها) به کشور، شکار و صید غیرقانونی و وجود سلاح‌های غیرمجاز، عدم مدیریت یکپارچه تنوع‌زیستی، کمبود آمار و اطلاعات در زمینه حیات وحش، تجارت غیرقانونی گونه‌های جانوری به صورت زنده و یا اعضای آنها، بهره‌برداری بی‌رویه از منابع زیستی، تغییرات اقلیم و خشکسالی‌های متوالی از مجموع موارد یاد شده می‌توان صحت ریسک‌های شناسایی شده در گزارش مجمع جهانی اقتصاد را برای ایران تایید و لزوم اتخاذ سیاست‌ها و راهکارهایی به منظور کاهش احتمال وقوع ریسک‌ها و یا کاهش تبعات آنها در صورت وقوع را ضروری دانست. با این وجود ملاحظات دیگری نیز وجود دارد که در گزارش ریسک‌های جهانی به آنها پرداخته نشده است و در بخش بعدی ارائه می‌شوند.

تورم و روند افزایش قیمت‌ها

روند تغییرات نرخ تورم مصرف‌کننده در دهه ۹۰ و وضعیت شاخص قیمت تولیدکننده در بخش‌های مختلف برای سال‌های ۹۵ تا ۹۹ نشان می‌دهد در سال‌های دهه ۹۰ به استثنای سالیانی که به

دلیل ثبات شرایط داخلی و بین‌المللی تورم کنترل شده است، در باقی سال‌ها همواره شاهد ارقام بالا برای تورم مصرف‌کننده هستیم. همچنین شاخص قیمت تولیدکننده به عنوان متغیر پیش‌نگر، افزایش شدیدی را در پنج سال اخیر در تمامی بخش‌ها (به استثنای برق که مشمول قیمت‌گذاری دستوری است) نشان می‌دهد. بنابراین رشد شدید سطح عمومی قیمت‌ها نیز یکی دیگر از ریسک‌هایی است که رفاه اجتماعی و ساختار تولید ایران را تهدید می‌کند و با توجه به سطح مخارج دولتی در اقتصاد ایران و از آنجا که دولت خود یک مصرف‌کننده بزرگ است، منجر به افزایش کسری بودجه دولت می‌شود. دلایل این مساله را می‌توان در عدم اتخاذ سیاست‌های پولی و ارزی درست، کاهش شدید ارزش پول ملی، نبود نظارت دقیق بر عملکرد سیستم بانکی و ناتوانی در کنترل نقدینگی، بی‌انضباطی مالی دولت، رکود اقتصادی و وابستگی تولید کشور به واردات واسطه‌ای و سرمایه‌ای، ناتوانی در ارزآوری به دلیل عدم رونق صادرات غیرنفتی و شوک‌های قیمتی به قیمت کالاهای اساسی برشمرد.

ساختار تجارت خارجی و رابطه مبادله

در این بخش دو مساله از هم تفکیک می‌گردد؛ نخست بحث حجم تجارت خارجی است و دیگری تغییرات قیمت کالاهای صادراتی و وارداتی. تورم ریالی و دلاری برای کالاهای صادراتی و وارداتی در فاصله سال‌های ۹۶ تا تابستان ۱۴۰۰ نشان می‌دهد بیشترین افزایش و با فاصله زیاد مربوط به تورم ریالی کالاهای وارداتی است. این مساله برای تولیدکننده داخلی که وابستگی زیادی به واردات واسطه‌ای و سرمایه‌ای دارد، اثرات شدیدی به جا می‌گذارد و به خوبی نشان می‌دهد چگونه بعد از هر شوک ارزی، اقتصاد ایران وارد دوره رکود می‌شود. مقایسه وزن واردات و صادرات در سال‌های ۹۲ تا ۹۹ نیز نشان می‌دهد که از سال ۹۶ و بعد از افزایش نرخ ارز و بعد از آن بازگشت تحریم‌ها، وزن واردات و صادرات هر دو با کاهش روبه‌رو می‌شود اما این کاهش در ارتباط با صادرات با شیب تندتری اتفاق می‌افتد. در سال‌های بعد و خصوصاً از زمستان ۹۸ و ۹۹ با توجه به همزمانی شیوع کووید ۱۹ و محدودیت‌های نقل و انتقالات بین‌المللی دلایل این کاهش می‌تواند به مجموعه‌ای از مسائل مرتبط باشد. بررسی وضعیت شاخص رابطه مبادله ریالی و دلاری در سال‌های ۹۷ تا تابستان ۱۴۰۰ وخامت وضعیت تجارت خارجی ایران را به تصویر می‌کشد. دلایلی که می‌تواند منجر به بروز این مساله شده باشد را می‌توان در موارد متعددی جست‌وجو کرد از جمله: سهم بالای صادرات مواد اولیه و مبتنی بر مواد خام در سبد صادراتی و رقابتی بودن بازار عرضه این محصولات در جهان در مقایسه با محصولات صنعتی، ساختار انحصاری بازار در کشورهای صنعتی، نوسانات شدید در قیمت‌های جهانی کالاهای صادراتی، بالا بودن تقاضای کالاهای صنعتی وارداتی، کاهش شدید ارزش پول ملی و اثرات آن بر تولید و افزایش قیمت تمام‌شده محصولات در داخل. بنابراین از مجموع این ملاحظات این‌گونه استنباط می‌شود که وضعیت تجارت خارجی ایران نیز شکننده و آسیب‌پذیر بوده و تاب‌آوری کمی در برابر رویدادهای بین‌المللی و سیاست‌های خارجی کشور دارد. این در حالی است که عرضه ارز در اقتصاد، وابستگی مستقیم به صادرات و رونق تولید نیز وابستگی شدید به واردات واسطه‌ای و سرمایه‌ای دارد. در مجموع نتایج بررسی‌های فوق اعتبار ریسک‌های شناسایی شده برای ایران را تایید می‌کند. همچنین دو ملاحظه که در گزارش ریسک‌های جهانی به آن پرداخته نشده اما مطابق نظر محققان در زمینه نگرانی‌های اصلی موجود کشور هستند، شامل تورم بالا خصوصاً بعد از جهش‌های ارزی و نیز وضعیت نامناسب تجارت خارجی و افت ارزش وزنی و ریالی/دلاری صادرات و واردات و شاخص مبادله در سال‌های اخیر هستند. با توجه به موارد یاد شده نیز ضروری است که سیاست‌های درستی برای عبور از چالش‌های یاد شده و کاهش اثرات آن بر اقتصاد اتخاذ شود.



مروری بر تجارت ایران طی چهار ماهه نخست ۱۴۰۱

تراز منفی تجاری در ماه چهارم

عدم ورود به فصل برداشت محصولات کشاورزی از جمله صادرات محصولاتی همچون خشکبار است. این موضوع زمانی قابل قبول می شود که نگاهی به آمارهای تجارت در تیرماه سال گذشته نیز بیانگر افت صادرات نسبت به ماه قبل (خرداد ۱۴۰۰) است. از سوی دیگر برخی اعتقاد دارند کاهش تقاضا به دنبال افزایش قیمت جهانی نیز در این امر دخیل بوده است.

امروز به دلیل افزایش قیمت جهانی کالا و خدمات، کشورهای مقصد مایلند با عرضه کنندگانی که کمترین بحران بین المللی را دارند، تعامل کنند. براین اساس ایران در شرایط کنونی از لیست تامین کنندگان بازار محصولات غذایی جامانده است. البته افزایش قیمت جهانی کالا در رشد ارزشی واردات ایران هم موثر بوده است. همچنین رشد واردات نهاده ها نقش بسزایی در منفی شدن تراز تیرماه داشته است. گذشته از این گمان زنی ها، برخی دیگر از تحلیلگران براین باورند تا زمانی که ارز تک نرخی نشود، تنظیم بازار و عوارض صادراتی به درستی تعیین تکلیف نمی شود. از سوی دیگر تا زمانی که قوانینی همچون جرم انگاری وارد نکردن ارز حاصل از صادرات و ده ها سیاست اشتباه اصلاح نشود، نمی توان امیدوار بود که جهش صادراتی و رشد پایدار صادرات رقم بخورد. بر همین اساس نیز در سال های اخیر سهم ایران از بازارهای تجارت جهانی رشد قابل توجهی نکرده و هنوز بسیار کم است. این را تلویحا رئیس سازمان توسعه تجارت اشاره می کند. به گفته علیرضا پیمان پاک، سهم ایران از بازارهای تجارت جهانی بسیار کم است. در بازار ۱۲۵۰ میلیارد دلاری کشورهای هدف، سهم ما ۲۵ میلیارد دلار است. بدین ترتیب در بازارهای هدف تنها یک تا ۲ درصد نقش داریم. به باور معاون وزیر صمت اگر ایران صادرات محور بود، امروز دچار تعارض تنظیم بازار نمی شد.

تراز تجاری تیرماه منفی شد. تجارت ایران در فروردین و خردادماه به نفع صادرات مثبت بوده و در اردیبهشت و تیر به نفع واردات حرکت کرده است. بدین ترتیب اگرچه تراز تجاری چهارماهه صفر گزارش شده؛ اما تراز اولین ماه تابستان منفی ۶۰۵ میلیون دلار است. صادرات و واردات در چهارماهه منتهی به تیر به یکدیگر رسید و شکاف بین دو بال تجارت را از میان برداشت.

در تیرماه سال جاری از مبدأ ایران ۴ میلیارد و ۱۷۱ میلیون دلار کالا صادر شده و در مقابل ۴ میلیارد و ۷۷۶ میلیون دلار به مقصد ایران وارد شده است. این درحالی که در خردادماه ارزش صادرات ایران ۴ میلیارد و ۹۵۴ میلیون دلار گزارش شده؛ اما در این بازه ارزش واردات ۴ میلیارد و ۳۴۹ میلیون بود. به باور برخی کارشناسان بخشی از آنچه امروز منجر به کاهش صادرات در تیرماه شده، ناشی از کاهش صادرات محصولات کشاورزی به واسطه





کشور ترخیص شدند که نسبت به مدت مشابه با رشد ۱۷ درصدی همراه بوده است. بدین ترتیب برآوردها نشان می‌دهد، سهم واردات و صادرات در این بازه در ارزش یکسان بوده و تراز تجاری نیز به صفر رسیده است.

تجارت ماه چهارم

براساس داده‌های موجود، در تیرماه سال جاری تجارت ایران به رقم ۸ میلیارد و ۹۴۷ میلیون دلار رسیده؛ این رقم نسبت به ماه گذشته افت کرده است. وزن کالاهای مبادله‌شده در خردادماه ۲۵ میلیون و ۵۳۳ هزار تن اعلام شده است. این داده‌ها نشان می‌دهد، از مبدأ ایران ۴ میلیارد و ۱۷۱ میلیون دلار کالا و خدمات صادر شده و در مقابل ۴ میلیارد و ۷۷۶ میلیون دلار کالا به مقصد ایران وارد شده است. این درحالی که در خردادماه ارزش صادرات ایران ۴ میلیارد و ۹۵۴ میلیون دلار و ارزش واردات ۴ میلیارد و ۳۴۹ میلیون بود. در تیرماه امسال تراز تجاری منفی ۶۰۵ ثبت شده است. این درحالی است که تراز تجاری ماه گذشته مثبت ۶۰۵ میلیون دلار بود. آمارها نشان می‌دهند، این حرکت سینوسی در سال گذشته نیز تکرار شده است. در خرداد سال گذشته صادرات ایران ۴ میلیارد و ۳۶۸ میلیون دلار اعلام شده؛ صادراتی که در تیر ۱۴۰۰ نیز افت کرده بود و به رقم ۳ میلیارد و ۶۵۰ میلیون دلار رسید. این روند اما در سال ۱۳۹۹ برعکس بود، بدین معنی که در تیر ۱۳۹۹ کشور با رشد صادرات نسبت به ماه قبل خود مواجه بود. کشور در تیر ۱۳۹۹ شاهد صادراتی به ارزش ۲ میلیارد و ۳۶۵ میلیون دلار بوده است.

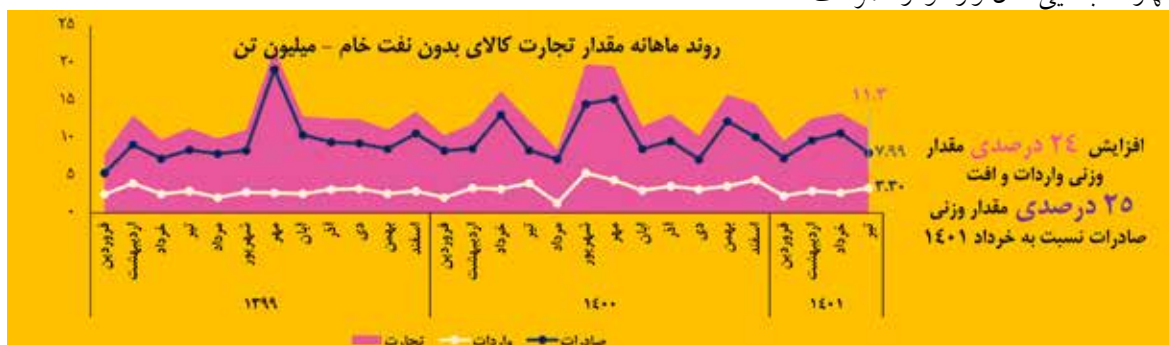
پنج مقصد وارداتی و صادراتی

براساس این گزارش، چین با خرید ۱۰ میلیون و ۶۳ هزار تن کالا به ارزش پنج میلیارد و ۶۱۷ میلیون دلار، عراق با ۶ میلیون و ۹۳۲ هزار تن کالا به ارزش دو میلیارد و ۳۹۸ میلیون دلار، امارات با سه میلیون و ۹۵۲ هزار تن به ارزش ۲ میلیارد و ۲۶۴ میلیون دلار، ترکیه با سه میلیون و ۳۶۳ هزار تن به ارزش دو میلیارد و ۶۰ میلیون دلار و هند با یک میلیون و ۳۲۷ هزار تن کالا به ارزش ۵۶۷ میلیون دلار، پنج مقصد اول کالاهای صادراتی ایران در چهارماه نخست امسال بودند. این خبر نشان می‌دهد همچنان افغانستان از لیست مقاصد صادراتی حذف شده است. در مقابل امارات با فروش سه میلیون و ۶۰۰ هزار تن کالا به ارزش چهار میلیارد و ۸۷۵ میلیون دلار، چین با یک میلیون و ۱۸۶ هزار تن به ارزش چهار میلیارد و ۴۲۲ میلیون دلار، ترکیه با ۹۸۳ هزار تن و به ارزش یک میلیارد و ۷۸۷ میلیون دلار، هند با ۵۲۸ هزار تن به ارزش ۸۵۹ میلیون دلار و روسیه با ۹۳۰ هزار تن کالا به ارزش ۵۹۹ میلیون دلار، پنج کشور اول فروشنده کالا به ایران در این مدت چهارماهه بودند.

همچنین محمد لاهوتی رئیس کنفدراسیون صادرات درخصوص علل افزایش واردات به کشور به «دنیای اقتصاد» گفت: نگاهی به ۱۰ اردیف اول وارداتی در تیرماه نشان می‌دهد، کالاهای اساسی در ارجحیت واردات قرار گرفته‌اند. باتوجه به شرایط جهانی و بحران اوکراین که مواد اولیه و خصوصاً دانه‌های روغنی، گندم، جو و کنجاله از اهمیت بیشتری برخوردار شدند، دولت تصمیم گرفته ذخایر بیشتری داشته باشد و در واقع گشایش بیشتری در واردات این بخش داشته است، بنابراین اگر واردات، کمی رشد کرده و به صادرات نزدیک شده و در نهایت تفاوت ۶۰۰ میلیون دلاری ماه گذشته را پر کرده است؛ به این دلیل است.

تجارت چهارماهه

براساس گزارش گمرک ایران، تجارت غیرنفتی کشور در ۴ ماه نخست امسال به ۴۶ میلیون و ۸۱۵ هزار تن کالا رسیده است. ارزش این میزان کالا ۳۴ میلیارد و ۴۸۰ میلیون دلار برآورد شده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۱۹ درصدی داشته است. براساس داده‌های گمرک، سهم صادرات از تجارت چهارماهه ایران ۳۵ میلیون و ۶۵۶ هزار تن کالا به ارزش ۱۷ میلیارد و ۲۴۰ میلیون دلار بوده که نسبت به چهارماه نخست سال قبل با رشد ۲۲ درصدی در ارزش همراه بوده است. درضمن ۱۱ میلیون و ۱۵۹ هزار تن کالا به ارزش ۱۷ میلیارد و ۲۴۰ میلیون دلار نیز در چهارماه ابتدایی سال وارد و از گمرکات





۱۰ قلم کالای وارداتی و صادراتی

براساس داده‌های موجود، گندم معمولی، برنج سفید، گوشی تلفن همراه، ذرت دامی، دانه سویا، روغن آفتابگردان، شکرخام، کنجاله سویا، تراکتورهای جاده‌ای و کک‌های زغال‌سنگ ۱۰ قلم اول کالاهای وارده به کشور طی چهارماه اخیر بودند. درمقابل پروپان مایع، متانول، گاز طبیعی مایع‌شده، اوره، بوتان مایع، پلی اتیلن، قیر نفت، روغن‌های سبک نفتی، شمش آهن و فولاد و فرآورده‌های سبک دارای بیش از ۷۰ درصد نفت یا روغن‌های معدنی قیری، ۱۰ قلم کالای اول صادراتی ایران از ابتدای فروردین تا پایان تیرماه بودند.

برنامه توسعه تجارت

رئیس سازمان توسعه تجارت با حضور در یک برنامه تلویزیونی درباره برنامه‌های سازمان توسعه تجارت سخن گفت. به گزارش سازمان توسعه تجارت، پیمان‌پاک با اشاره به اینکه یکی از رسالت‌های

سازمان توسعه تجارت، توسعه صادرات و به نوعی ایجاد یک تراز تجاری مثبت است، افزود: وظیفه دیگر ما مدیریت واردات است. افزون بر این، طبق اساسنامه سازمان توسعه تجارت، انتظاری که از آن می‌رود، ایجاد فرماندهی واحد در حوزه تجارت خارجی است. رئیس سازمان توسعه تجارت تأکید کرد: کاری که ما در طول این چندماه انجام دادیم، این است که با استفاده از خرد جمعی و تجاری که وجود داشت، یک نقشه‌راه توسعه تجارت تعریف کردیم. در این نقشه‌راه، اولین گام هدف‌گذاری روی ۷۰ میلیارد دلار بود که به معنای دوبرابر کردن توسعه صادرات غیرنفتی کشور در افق ۱۴۰۴ است.

او افزود: کشورها را برای تجارت اولویت‌بندی کردیم. کشورهای همسایه و کشورهای همسو با ما همچون کشورهای جنوب شرق آسیا، آفریقایی، برخی کشورهای آمریکای لاتین و برخی کشورهای اروپای شرقی را که در اسناد بالادستی مشخص شده است، در اولویت اول صادرات هستند. پیمان‌پاک گفت: در گام بعدی الزامات ورود به این بازارها را به ۴ رده تقسیم کردیم. اقدامات توسعه بازار، لجستیک، پولی، مالی و بانکی و تامین زیرساخت‌های حمل و نقلی انجام گرفت. در برخی کشورها این زیرساخت‌ها فراهم شده و رشد ۷۰ تا ۸۰ درصدی صادرات را هم داشته‌ایم. او افزود: رویکرد بعدی سازمان توسعه تجارت، مانع‌زدایی است. سیاست‌های ارزی باید متوازن و هماهنگ با سیاست‌های تجاری باشد. در حوزه ارزی، تجار درخصوص بازگشت ارز صادراتی مشکل داشتند که با همکاری بانک مرکزی این سیاست‌ها اصلاح شده است.

رئیس سازمان توسعه تجارت درخصوص مزیت‌های نسبی ایران در بازارهای هدف



همچون آمریکای لاتین، آفریقا، اروپا، جنوب شرق آسیا و آسیای مرکزی گفت: ما در برخی کشورها استفاده از توان حوزه دانش بنیان داریم. در برخی کشورهای تبادلات تجاری بر پایه مواد پتروشیمی و مواد اولیه و نیمه خام داریم که به سمت ایجاد ارزش افزوده بیشتر هم حرکت می کنیم. در برخی کشورها بحث مزیت ترانزیت مطرح است؛ به طور مثال کریدور شمال به جنوب و شرق به غرب مزیت محسوب می شود. در این گفت و گو رئیس سازمان توسعه تجارت تاکید کرد: اصلی ترین مسأله ای که در سازمان توسعه تجارت داشتیم، استفاده از دانش و تجربه بخش خصوصی در برنامه ریزی ها و مانع زدایی ها بوده است. ما تقابل اتاق ها با دولت را به قرابت تبدیل کردیم. کشورها را به اتاق های استانی وصل کرده ایم. باید به جایی برسیم که دولت فقط تنظیم گر باشد و بازیگر اصلی، بخش خصوصی باشد. معاون وزیر صمت در خصوص روند رتبه بندی صادرکنندگان گفت: رتبه بندی صادرکنندگان تاکنون خیلی موفق نبوده، چراکه برخی مولفه ها قابل نرم افزار کردن نبوده اند. ما تاکید بر سامانه ای شدن رتبه بندی داریم تا زمینه امضاهای طلایی و رانت از بین برود. با همکاری که با اتاق بازرگانی داشته ایم، این رتبه بندی سامانه ای می شود و اقدامات اولیه آن انجام شده است و اتاق های استانی یکی یکی به این سامانه متصل می شوند.

نشریه فوربس، ۱۰۰ شرکت بزرگ خاورمیانه در سال ۲۰۲۲ را معرفی کرد. این در حالی است که در میان یک صد غول مالی و صنعتی خاورمیانه، نامی از شرکت های ایرانی دیده نمی شود و آرامکو عربستان، سایبک عربستان و بانک ملی قطر در صدر این فهرست قرار دارند.

۱۰۰ شرکت بزرگ فهرست شده خاورمیانه در سال گذشته ۲۰۱،۷ میلیارد دلار درآمد خالص کسب کردند و نشریه فوربس اینگونه تحلیل کرده است که در شرایطی که اقتصاد جهانی تورم بی سابقه ای را تجربه می کند و جنگ روسیه و اوکراین نیز به تلاطم و ناآرامی ها در اقتصاد بین المللی دامن زده است، شرکت های برتر خاورمیانه در فهرست این نشریه معروف، عملکرد بهتری داشته اند. بر اساس اعلام فوربس، ۱۰۰ شرکت برتر خاورمیانه، توانسته اند طی سال ۲۰۲۱ میلادی، ۲۰۱،۷ میلیارد دلار درآمد خالص کسب کنند که در مقایسه با درآمد خالص ۹۱ میلیارد دلاری شرکت های این منطقه از جهان در سال ۲۰۲۰، افزایشی معادل ۱۲۱ درصد را نشان می دهد.

به این ترتیب، اقتصاد کشورهای حوزه خلیج فارس به لطف افزایش قیمت جهانی نفت نسبت به سایر کشورهای جهان، روند ترمیم را به سرعت طی کرده است به طوری که در فهرست ۱۰۰ شرکت برتر خاورمیانه، عربستان سعودی با ۳۳ شرکت و پس از آن امارات متحده عربی با ۲۵ شرکت، جزو کشورهای برتر قرار دارند. قطر با ۱۶ و کویت با ۸ شرکت برتر، عملکرد بهتری از دیگر کشورهای این منطقه داشته اند. بزرگترین غول نفت و گاز جهان، آرامکو عربستان، با ۴۰۰،۵ میلیارد دلار فروش و ارزش بازار ۲،۳ تریلیون دلار در صدر فهرست ۱۰۰ شرکت بزرگ خاورمیانه قرار دارد و سایبک و گروه QNB قطر در رده های بعدی قرار دارند. در فهرست فوربس، بخش بانکداری و خدمات مالی با ۴۲ شرکت، بیشترین نمایندگی را دارد. شرکت های فعال در بخش انرژی، صنایع و پتروشیمی در این فهرست نیز بیش از ۶۵ درصد از کل درآمد خالص ۱۰۰ شرکت برتر فوربس را تشکیل می دهند.

همچنین فهرست امسال پذیرای ۲۴ تازه وارد است. از جمله اداره برق و آب دبی، هولدینگ آلفا دابی، شرکت Fertiglobe که بزرگترین صادرکننده کود نیترژن در جهان است و دفتر آن در ابوظبی امارات مستقر است، شرکت نفت و گاز ADNOC Drilling در ابوظبی امارات، شرکت توسعه دهنده نیروگاه های برق و آب شیرین کن ACWA Power در ریاض عربستان، شرکت AD Ports از ابوظبی امارات که در زمینه لجستیک فعال است، و شرکت Nahdi Medical که در جده عربستان مستقر و بزرگترین داروخانه زنجیره ای خرده فروشی محصولات دارویی و بهداشتی در این کشور است.

صادرات و واردات اقلام کشاورزی و غذایی در فصل نخست ۱۴۰۱ بررسی شد

جغرافیای تجارت بهاری غذای ایران

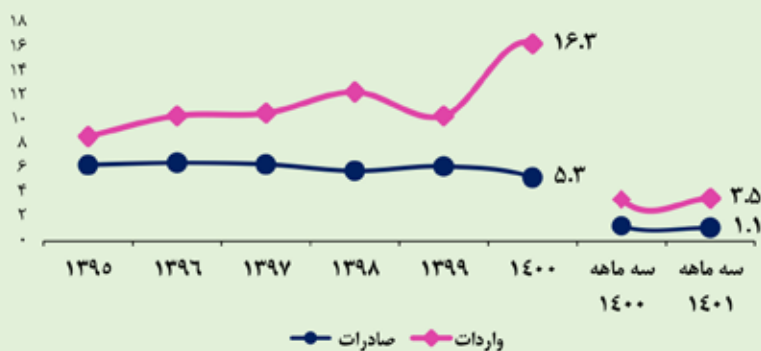
لحاظ وزنی ۱۳ درصد کمتر از بهار سال گذشته اقلام غذایی و کشاورزی وارد کشور شده است.

این موضوع به دلیل افزایش قیمت جهانی کالاها به خصوص در جریان بحران اوکراین است و موجب شده کالاهای کمتر با قیمت بیشتر به کشور وارد شود. در این دوره ذرت دامی، گندم معمولی، برنج کامل سفید شده، دانه سویا، روغن دانه آفتابگردان و روغن گلرنگ عمده اقلامی بودند که در بهار امسال به ایران وارد شده‌اند، در مقابل هندوانه تازه، گوجه‌فرنگی زراعی تازه یا سرد کرده، شیر خشک صنعتی از گاو، پسته با پوست تازه یا خشک و سیب تازه محصولات بی‌بوند که از مبدا ایران به کشورهای هدف صادر شدند. بر مبنای تحلیل کارشناسان، عامل مسلط بر کاهش نمودار ارزش صادرات

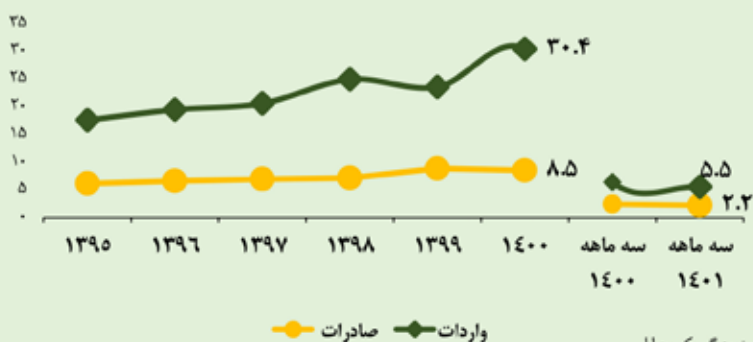
بررسی ژئوگرافی تجارت غذای ایران در فصل نخست سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد، عمده شرکای تجاری ایران نسبت به مدت مشابه تغییری نکرده است. در این دوره پنج کشوری که بازار محصولات کشاورزی ایران را تامین کردند، امارات، ترکیه، هند، انگلستان و روسیه بودند. در مقابل پنج کشوری که نقش مهم‌ترین مقاصد صادراتی ایران را بازی کردند، عراق، امارات، افغانستان، پاکستان و روسیه بوده‌اند که نزدیک به ۷۲ درصد از ارزش کل صادرات اقلام کشاورزی به این کشورها ارسال شده است.

جغرافیای تجارت بهاری غذای ایران از نگاه کارشناسان این وضعیت در صادرات نشان‌دهنده محدود بودن تجارت ایران به ۱۵ کشور همسایه است. گذشته از اینکه قدرت رقابت کالاهای ایرانی در حال تحلیل رفتن است. در کنار این موضوع، عدم وجود سیاست‌های پایدار صادراتی از جمله ممنوعیت مقطعی صادرات یکی دیگر از عوامل موثر است. شاید به همین دلایل حجم صادرات در این فصل نسبت به مدت مشابه سال قبل به لحاظ ارزشی و وزنی افت کرده است. بر مبنای پژوهش معاونت بررسی‌های اقتصادی اتاق تهران، صادرات غذایی و کشاورزی کشور در فروردین ۱۴۰۱ از لحاظ ارزشی با افت حدود ۱۱ درصدی و از لحاظ وزنی با افت حدود ۹ درصدی نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ همراه بوده است. در این بازه زمانی واردات این اقلام به ایران نیز به لحاظ ارزشی حدود ۳ درصد رشد کرده، در حالی که به

تجارت اقلام کشاورزی به لحاظ ارزشی از ابتدای سال ۱۳۹۵ تا فصل نخست ۱۴۰۱ (میلیارد دلار)

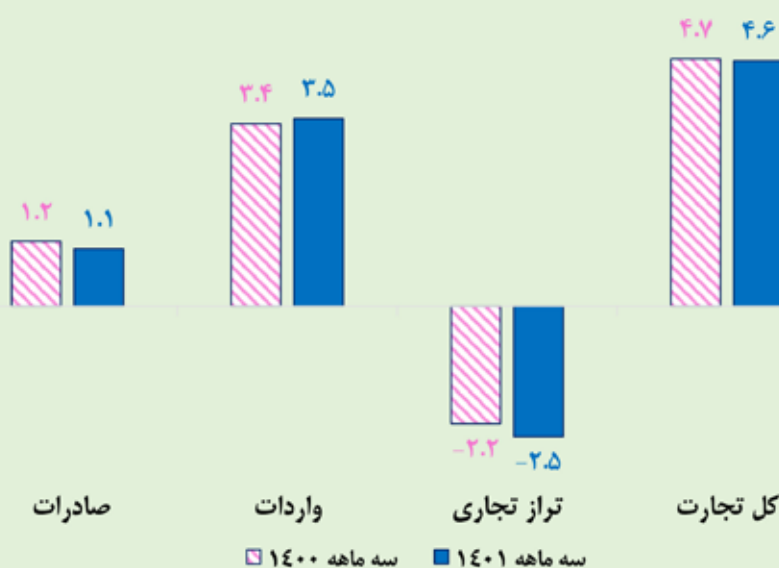


تجارت اقلام کشاورزی به لحاظ وزنی از ابتدای سال ۱۳۹۵ تا فصل نخست ۱۴۰۱ (هزار تن)



منبع: گمرک جمهوری اسلامی ایران

وضعیت تجارت اقلام کشاورزی طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ و مقایسه آن با سه ماهه ۱۴۰۰ (میلیارد دلار)



منبع: گمرک ج.ا.ا و محاسبات کارشناسی

محصولات کشاورزی و غذایی، سهم منفی ۹ واحد درصدی پسته‌ها با پوست تازه یا خشک بوده است. سهم این کالا از کل صادرات محصولات کشاورزی ۸/۳ درصد بود.

اما نگاهی کلی به تجارت محصولات کشاورزی و غذایی در فصل نخست سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد، حدود ۷/۷ میلیون تن بالغ بر ۴/۶ میلیارد دلار اقلام کشاورزی و غذایی بین ایران و سایر کشورها مبادله شده است. از این میزان ۲/۲ میلیون تن به ارزش ۱/۱ میلیارد دلار مربوط به صادرات و حدود ۵/۵ میلیون تن به ارزش ۳/۵ میلیارد دلار مربوط به واردات است. برآیند آمار موجود بیانگر آن است که تراز تجاری این محصولات نیز در بازه مورد بررسی، منفی ۲/۵ میلیارد دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال ۱۴۰۰ حدود ۲۳۹ میلیون دلار تضعیف شده است. البته تراز تجاری ایران در این بخش همواره منفی بوده، اما میزان کسری تجاری متغیر بوده و گاهی واردات فاصله کمتری با صادرات داشته و گاهی بالعکس.

ترکیب صادرات و واردات بر اساس مقاصد

بررسی ترکیب مقاصد عمده صادراتی محصولات کشاورزی و غذایی در فصل نخست ۱۴۰۱ نشان می‌دهد عراق با سهم ارزشی حدود ۳۸ درصدی، بیشترین ارزش صادرات را به خود اختصاص داده است و پس از آن کشورهای امارات و افغانستان به ترتیب با سهم‌هایی حدود ۱۲ درصدی و ۸ درصدی قرار دارند. روندی که در مقایسه با بهار ۱۴۰۰ تغییر کرده است. در بهار سال گذشته نسبت به بهار امسال سهم برخی کشورها با افزایش و برخی با افت همراه بوده است، به طوری که عراق بیشترین افزایش سهم ارزشی را با ۵/۴ واحد درصد تجربه کرده است. در ضمن صادرات به افغانستان بیشترین کاهش در سهم از ارزش صادرات محصولات کشاورزی و غذایی را داشته است. میزان افت صادرات به این کشور ۲/۸ واحد درصد گزارش شده است.

با این تفاسیر در حال حاضر پنج کشور عراق، امارات، افغانستان، پاکستان و روسیه

سهم ارزشی عمده مقاصد صادراتی محصولات کشاورزی و غذایی در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰ (درصد)



سه ماهه نخست ۱۴۰۰



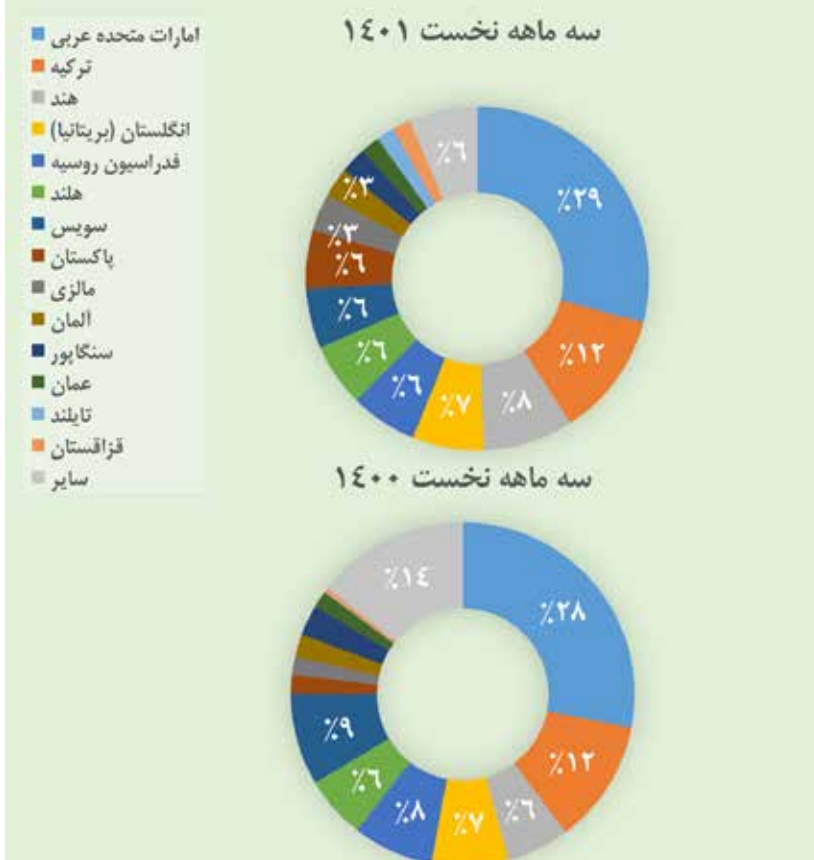
جدول ۱. فهرست اقلام عمده صادرات محصولات کشاورزی و غذایی طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (میلیون دلار)	مقدار (هزار تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش صادرات طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)	سهم از رشد ارزشی (واحد درصد)
۱	۰۸۰۷۱۱۰۰	هندوآ نه، تازه	۱۲۲,۸	۵۱۷,۸	۲۳۲	۱۲,۳	-۴	-۰,۵
۲	۰۷۰۲۰۰۱۰	گوچه فرنگی زراعی تازه یا سرد کرده	۷۵,۴	۱۶۸,۳	۴۴۸	۷,۰	۴	۰,۳
۳	۰۴۰۲۱۰۲۰	شیر خشک صنعتی از گاو که میزان مواد چرب آن بیشتر از ۱۵ درصد وزنی نباشد غیر از مذکور در جای دیگر	۵۲,۶	۴۱,۲	۲۵۵۲	۵,۰	۱۶۴	۲,۸
۴	۰۸۰۲۵۱۰۰	پسته ها یا پوست تازه یا خشک	۴۱,۱	۶,۸	۶۰۶۰	۲,۸	-۷۳	-۹,۱
۵	۰۸۰۸۱۰۰۰	سیب، تازه	۳۳,۶	۱۲۹,۵	۲۶۷	۳,۲	-۴۷	-۲,۵
۶	۰۷۰۲۰۰۲۰	گوچه فرنگی گلخانه ای تازه یا سرد کرده	۲۴,۵	۶۸,۹	۵۰۰	۳,۲	-۱۶	-۰,۵
۷	۰۸۱۰۵۰۰۰	گوجه، تازه	۲۸,۱	۴۸,۹	۵۷۵	۲,۶	۵۴	۰,۸
۸	۰۸۰۷۱۹۰۰	خریزه و همانند آن، تازه	۲۶,۳	۱۵۹,۵	۱۶۵	۲,۴	۲۷	۰,۵
۹	۰۹۱۰۲۰۹۰	زعفران در بسته بندی بیش از ۲۰ گرم	۲۵,۹	۰,۰	۱۱۵۲۰۴	۲,۴	۴۴	۰,۶
۱۰	۰۷۰۱۹۰۰۰	سیب زمینی، تازه یا سرد کرده	۲۵,۱	۶۸,۱	۲۶۹	۲,۳	-۲۶	-۰,۷

عمده‌ترین مقاصد صادرات کالاهای کشاورزی در فصل نخست ۱۴۰۱ بوده‌اند که نزدیک به ۷۲ درصد از ارزش کل صادرات این اقلام را در سه‌ماه سال جاری به خود اختصاص داده‌اند. در این دوره ارزش صادرات محصولات کشاورزی و غذایی به عراق حدود یک میلیون تن و به ارزش ۴۱۲ میلیون دلار بوده که از لحاظ ارزشی با افزایش ۳/۵ درصدی همراه شده است. در میان ۵ مقصد عمده صادرات محصولات کشاورزی و غذایی، ارزش صادرات به کشورهای پاکستان و امارات به ترتیب با افزایش ۱۹ درصدی و ۷/۲ درصدی همراه بوده؛ در مقابل صادرات به کشورهای افغانستان و روسیه به ترتیب حدود ۳۳ درصد و ۲۳ درصد افت کرده است.

اما کشورهایی که نقش مهم‌ترین مبادی وارداتی کالا را برای ایران در فصل نخست ۱۴۰۱ بازی می‌کنند، امارات، ترکیه، هند، انگلستان و روسیه هستند. براساس داده‌های موجود در این دوره واردات از مبدا امارات به ارزش حدود یک میلیارد دلار با سهم ۲۹ درصدی بوده است. بدین ترتیب این کشور در جایگاه نخست قرار دارد. از لحاظ وزنی نیز واردات از امارات حدود ۲ میلیون تن بوده است، پس از این کشور، ترکیه با

سهم ارزشی عمده مبادی وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی در فصل نخست ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ (درصد)



جدول ۲. فهرست اقلام صادراتی محصولات کشاورزی و غذایی با بیشترین رشد طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (هزار دلار)	مقدار (تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش صادرات طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)
۱	۰۸۱۱۴۰۰۰	تمشک، توتک سیاه، توتک نمشکی، بی دانه و انگور فرنگی سیاه سفید، فرمز تخته یا پخته در آب یا بخار، بیخ زده حتی شیرین شده	۴۴,۲	۲۰,۷	۲۱۴۰	۰,۰۰۴	۷۳۷۲۶۷
۲	۰۵۰۵۰۰۰۰	پوست و اجزاء پرندگان (به استثنای پر برای ایشان، کرک)	۳۶,۲	۵۳,۸	۶۷۷	۰,۰۰۳	۱۲۱۳۳۰
۳	۱۳۰۱۹۰۴۰	کتیرا	۷۶,۸	۱۳,۰	۵۹۰۰	۰,۰۰۷	۵۱۷۷۶
۴	۲۲۰۷۱۰۹۰	اکل انیشک تقطیع نشده بالاتر از ۵۰٪ حجمی اکل به غیر از ۱۰۰٪ خالص	۲۷,۲	۲۴۶۳,۹	۷۸۰	۰,۲۴۹	۲۹۲۶۰
۵	۰۸۱۲۴۰۰۰	سیب خشک کرده	۲۲۲,۳	۸۸,۲	۲۴۵۲	۰,۰۳۰	۱۹۲۹۴
۶	۲۱۰۶۱۰۹۰	سایر تعلیق شده های پروتئینی و مواد پروتئینی نکستوره غیر از شماره های ۲۱۰۶۱۰۱۰ تا ۲۱۰۶۱۰۳۰	۸,۸	۴,۴	۲۰۰۵	۰,۰۰۱	۱۶۸۶۲
۷	۰۸۱۰۹۰۲۵	سجده تازه	۵,۶	۱,۹	۳۰۰۰	۰,۰۰۱	۱۰۳۷۲
۸	۱۱۰۸۱۹۰۰	سایر نشاسته و فکول ها که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشند	۱۳,۱	۵۲,۳	۲۵۰	۰,۰۰۱	۸۶۱۴
۹	۰۳۰۱۹۱۹۰	سایر ماهی ها قزل آلا بجز برای اصلاح نژاد و تکثیر و پرورش و تخم چشم زده	۸۳,۱	۲۴,۵	۳۳۷	۰,۰۰۸	۸۲۱۴
۱۰	۲۱۰۶۹۰۳۰	یودر حالت دهنده خوراکی	۲۹۲,۳	۱۰۸,۳	۲۷۱۹	۰,۰۲۷	۶۸۳۷

جدول ۳. فهرست اقلام صادراتی محصولات کشاورزی و غذایی با کمترین رشد طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (هزار دلار)	مقدار (تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش صادرات طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)	سهم از رشد ارزشی (واحد درصد)
۱	۲۰۰۹۳۹۱۰	آب آشامیدنی تغلیظ شده (کسانتره)	۳,۸	۶,۵	۵۸۱	۰,۰۰۰۳	-۱۰۰	-۶۳,۸
۲	۰۸۰۶۲۰۹۰	سایر انگورهای خشک کرده غیر مذکور در جای دیگر	۲,۹	۸,۴	۵۶۹	۰,۰۰۰۴	-۹۹,۶	-۰,۱۱۰
۳	۰۶۰۴۲۰۳۰	سایر شاخ و برگ، شاخه های کوچک و سایر اجزای نبات بدون گل و بدون غنچه گل و علف، خزه و گلسنگ برای دسته گل یا برای زینت به صورت تازه	۰,۱	۰,۲	۳۰۰۰	۰,۰۰۰۰۵	-۹۹,۶	-۰,۰۰۱
۴	۱۲۰۱۹۰۱۰	دانه سویا تراریخته	۰,۴	۰,۲	۱,۰۶۴	۰,۰۰۰۰۴	-۹۸,۳	-۰,۰۰۱
۵	۰۸۰۵۳۹۰۰	سایر مرکبات، تازه یا خشک کرده غیر مذکور در جای دیگر	۵,۵	۲۶,۴	۴۰,۷	۰,۰۰۰۱	-۹۸,۳	-۰,۰۲۶
۶	۲۰۰۹۶۹۰۰	آب انگور (همچنین آب انگور تازه) غیر از شماره ۲۰۰۹۶۱۰۰	۷۴,۵	۸۵,۵	۸۷۱	۰,۰۰۰۷	-۹۸,۱	-۰,۳۱۵
۷	۱۸۰۶۲۰۰۰	سایر فراورده ها به صورت بلوک، تخته، قلم یا میله، به وزن بیش از ۲ کیلوگرم، یا به حالت مایع، خمیر، پودر، دانه ریز یا به صورت فله در ظروف یا بسته بندی های اولیه که وزن محتوی آن بیش از دو کیلوگرم باشد.	۶,۳	۵,۵	۱۱۲۲	۰,۰۰۰۱	-۹۷,۸	-۰,۰۲۳
۸	۱۲۰۱۹۹۰۰	سایر دانه ها و صیوه های روغنی، حتی خرد شده	۱۴,۷	۱۲,۹	۱۱۲۰	۰,۰۰۰۱	-۹۷,۴	-۰,۰۴۵
۹	۰۳۰۴۸۹۰۰	سایر فیله ماهی و سایر قسمت های گوشتی ماهی (حتی قیمة شده) تازه، سرد کرده یا یخزده	۲,۹	۱,۳	۲۲۰۰	۰,۰۰۰۳	-۹۷,۲	-۰,۰۰۸
۱۰	۱۸۰۶۱۰۰۰	پودر کاکائو، که به آن شکر (قند) یا مواد شیرین کننده دیگر افزوده شده باشد	۰,۳	۰,۱	۲۰۰۰	۰,۰۰۰۰۴	-۹۶,۱	-۰,۰۰۵

جدول ۴. فهرست اقلام صادراتی محصولات کشاورزی و غذایی با بیشترین سهم در رشد طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش میلیون دلار)	مقدار (هزار تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش صادرات طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)	سهم از رشد ارزشی (واحد درصد)
۱	۰۸۰۲۵۱۰۰	پسته ها یا پوست تازه یا خشک	۴۱,۱	۶,۸	۶۰۶۰	۳,۸	-۷۳	-۹,۱
۲	۰۸۰۸۱۰۰۰	صیبه تازه	۲۴,۶	۱۲۹,۵	۲۶۷	۳,۲	-۳۷	-۳,۵
۳	۰۸۰۲۵۲۱۰	مغز پسته تازه یا خشک	۲۳,۸	۲,۲	۱۱۰۳۹	۲,۲	-۵۱	-۳,۰۲
۴	۰۸۰۴۱۰۴۰	خرما مضاعفی تازه یا خشک کرده	۱۴,۸	۱۳,۴	۱۱۰۴	۱,۴	-۳۹	-۱,۱۹
۵	۰۸۰۶۲۰۳۰	تیرانی بی دانه (انگور خشک کرده)	۹,۳	۸,۰	۱۱۶۵	۰,۹	-۵۷	-۱,۰۲
۶	۲۰۰۲۹۰۱۰	رب گوجه فرنگی	۱۳,۴	۲۴,۸	۵۸۸	۱,۲	-۲۵	-۰,۰۹
۷	۰۸۰۵۱۰۰۰	پرتقال، تازه یا خشک کرده	۱۰,۳	۲۹,۶	۳۴۵	۰,۹	-۳۷	-۰,۰۲۴
۸	۰۷۰۱۹۰۰۰	صیبه زمینی، تازه یا سرد کرده	۲۵,۱	۶۸,۱	۳۶۹	۲,۳	-۲۶	-۰,۰۷۱
۹	۰۸۰۶۲۰۶۰	انگوری بی دانه (انگور خشک کرده)	۱۲,۵	۸,۰	۱۶۸۵	۱,۲	-۲۸	-۰,۰۶۷
۱۰	۲۰۰۹۴۹۱۰	آب آشامیدنی تغلیظ شده (کسانتره)	۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	۵۸۱	۰,۰۰۰۳	-۱۰۰	-۰,۰۶۴

متوسط سالانه ۱۶ درصد رشد داشته است. در سال ۱۴۰۰، ارزش صادرات این گروه از کالاها، با افت ۱۴/۷ درصدی و ارزش واردات آنها با افزایش ۵۷/۶ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۹ همراه بوده است. این ارقام در این سال به ترتیب به ۵/۳ میلیارد دلار و ۱۶/۳ میلیارد دلار رسیده است. از لحاظ وزنی نیز در این بازه، روند صعودی افزایش صادرات اقلام کشاورزی که از ابتدای سال ۱۳۹۶ آغاز شده بود، در سال ۱۴۰۰ متوقف و به ۸/۵ هزارتن رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۹ افت ۳/۷ درصدی را تجربه کرده است. برخلاف صادرات، مقدار واردات اقلام کشاورزی در سال گذشته، ۲۹ درصد نسبت به سال ۱۳۹۹ افزایش یافته و به ۳۰/۴ هزارتن رسیده است. در فصل نخست ۱۴۰۱ نیز حدود ۲/۲ هزارتن کالاهای کشاورزی به ارزش ۱/۱ میلیارد دلار صادر و در مقابل ۵/۵ هزارتن از این اقلام به ارزش ۳/۵ میلیارد دلار وارد شده است.

رشد میانگین قیمت کالاهای وارداتی

میانگین قیمت صادرات و واردات محصولات کشاورزی و غذایی در بهار ۱۴۰۱ به ترتیب ۴۹۷ دلار به ازای هر تن و ۶۳۸ دلار به ازای هر تن بوده است، در واقع قیمت کالاهایی که به کشور وارد شده، به طور میانگین، حدود ۲۸ درصد بیشتر از کالاهایی بوده که از کشور صادر شده است. مقایسه میانگین قیمت کالاهای صادراتی و

روند تجارت

در بازه زمانی ۱۳۹۵ الی ۱۴۰۰، ارزش صادرات کالاهای کشاورزی ایران به طور متوسط سالانه ۳/۲ درصد افت کرده اما ارزش واردات این گروه کالاها به طور

جدول ۵. فهرست اقلام عمده وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (میلیون دلار)	مقدار (هزار تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش واردات طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)	سهم از رشد ارزشی (واحد درصد)
۱	۱۰۰۵۹۰۱۰	غرت دانی	۶۳۷,۲	۱,۶۷۳,۳	۳۸۱	۱,۸۰	-۱	-۰,۲
۲	۱۰۰۱۹۹۲۰	کنجد معمولی	۶۲۱,۴	۱۵۴۱,۵	۴۰,۶	۱۷,۶	-۱۲۶	۱۰,۱
۳	۱۰۰۶۳۰۳۰	برنج کامل سفید شده صیقلی یا برقی شده	۴۵۹,۰	۵۱۷,۰	۸۸۸	۱۳,۰	-	۱۳,۳
۴	۱۲۰۱۹۰۱۰	دانه سویا تراریخته	۳۸۹,۴	۵۲۳,۱	۷۴۹	۱۱,۰	-۹	-۱,۱
۵	۱۵۱۳۱۰۰	روغن دانه آفتکرتان، روغن گلرنگ یا زعفران کذاب (کارنام، خام)	۳۳۵,۸	۱۹۳,۵	۱۷۳۷	۹,۵	-۲۶	-۳,۳
۶	۲۳۰۴۰۰۰	کنجاده و سایر آله های جامد، حتی خرد شده یا به هم فشرده به شکل حبه یا گلوله که از استخراج روغن سویا به دست می آید.	۱۶۱,۱	۲۷۷,۱	۵۸۱	۳,۶	-۳۰	-۲
۷	۱۵۱۱۹۰۱۰	بام لوبی در ظروف ۲۰۰ لیتری و بیشتر.	۱۳۳,۲	۱۷۳,۶	۷۶۹	۳,۸	-۱۴	-۰,۲
۸	۰۸۰۴۱۰۰۰	مغز سبز تازه یا خشک کرده	۱۰۳,۱	۱۵۹,۹	۶۴۵	۲,۹	۱۱	۰,۳
۹	۰۹۰۲۴۰۱۰	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرد فروشی	۹۰,۲	۱۶,۹	۵۳۰	۳,۶	۴۸	۰,۹
۱۰	۱۰۰۴۳۰۰۰	بوم به استوائی بلر	۶۸,۶	۱۷۹,۱	۳۸۳	۱,۹	-۷۱	-۴,۹

جدول ۶. فهرست اقلام وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی با بیشترین رشد طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (هزار دلار)	مقدار (تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش واردات طی سه ماهه ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)
۱	۱۰۰۸۵۰۹۰	گیاه غازی به استثنای بنر آن	۱۲۴,۳	۵۸,۰	۲۱۲۶	۰,۰۰۳	۳۷,۶
۲	۴۱۰۶۱۰۹۰	سایر تغلیظ شده های پروتئینی و مواد پروتئینی نکستوره غیر از شماره های ۲۱۰۶۱۰۳۰ تا ۲۱۰۶۱۰۳۰	۲۸۱,۹	۵۳,۱	۵۳۰,۵	۰,۰۰۸	۲۴,۴
۳	۱۲۱۳۹۹۱۰	تخم (دانه) کنو مصرف آجیل	۳۸۲,۹	۱۷۰,۵	۲۲۴۲	۰,۱۰۸	۱۵۷۳
۴	۱۲۰۹۳۹۱۰	تخم چمن برای کشت	۵۴۱,۵	۱۱۳,۰	۴۷۰,۵	۰,۰۱۵	۱۰,۹۷
۵	۰۷۱۳۳۳۲۰	لوبیا قرمز - علاقه دار خشک، غلاف کنده، حتی پوست کنده یا لیه شده	۵۹۲,۵	۲۸۷,۰	۱۲۱۷	۰,۰۱۷	۹,۵۰
۶	۰۹۰۲۲۰۹۰	سایر جای سبز (تخمیر نشده) عرضه شده در بسته های اولیه که محتوی آن از ۳ کیلوگرم بیشتر نباشد	۷۳۹,۷	۲۱۶,۹	۳۴۱۱	۰,۰۳۱	۸۹۷
۷	۰۱۰۲۲۹۰۰	سایر حیوانات از نوع گاو بجز مولد نژاد خالص	۱۲۹۱,۵	۵۲۶,۷	۲۴۶۲	۰,۰۳۷	۸۸۲
۸	۰۹۱۰۹۹۹۰	سایر انبوه جات غیر مذکور در جای دیگر	۳۵۵,۸	۱۹۴,۱	۱۸۳۳	۰,۰۱۰	۷۲۲
۹	۱۰۰۶۲۰۰۰	برنج پوست کنده (برنج کارگو یا برنج قهوه ای)	۲۸۳۴,۹	۲۳۳۰,۰	۱۲۱۷	۰,۰۸۰	۶۶۰
۱۰	۱۵۰۵۰۰۹۰	چربی پشم و مواد چرب مشتق از آن ها غیر از لاتولین	۲۸۲,۶	۳۹,۴	۱۲۲۵,۳	۰,۰۱۴	۶۲۴

بیشترین افزایش را از لحاظ ارزشی در مقایسه با سایر اقلام نسبت به بهار ۱۴۰۰ تجربه کرده اند. ارزش صادرات این محصولات در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ حدود ۲/۴۴ هزار دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل افزایش نسبتاً قابل توجهی داشته است. میانگین قیمت این کالا نیز در این مدت ۲ هزار و ۱۴۰ دلار به ازای هر تن بوده که در مقایسه با فصل نخست ۱۴۰۰ حدود ۶۸ درصد کاهش یافته است، پس از این محصول، «پوست و اجزای پرندگان» و «کتیرا»، در رده های بعدی قرار دارند که به ترتیب در مقایسه با سه ماهه نخست ۱۴۰۰ رشد حدود ۱۲۰۰ برابری و ۵۱۹ برابری را تجربه کرده اند. ارزش صادرات این دو محصول در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ به ترتیب ۴/۳۶ میلیون دلار و ۸/۷۶ میلیون دلار بوده است.

۱۰ کالای کشاورزی و غذایی که بیشترین افت را از لحاظ ارزشی در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ تجربه کرده اند، نشان می دهد در میان اقلام کشاورزی و غذایی صادر شده، ارزش صادرات آب آناناس تغلیظ شده، سایر انگورهای خشک کرده و سایر شاخ و برگ، برگ، شاخه های کوچک و سایر اجزای نبات بدون گل و... با افت حدود ۱۰۰ درصدی در بهار ۱۴۰۱ بیشترین کاهش را در مقایسه با بهار ۱۴۰۰، تجربه کرده اند. بدین ترتیب سهم این سه کالا از کل ارزش صادرات کالاهای کشاورزی و غذایی بسیار ناچیز بوده است. نکته قابل توجه اینکه در میان این اقلام، از ابتدای سال جاری، صادرات دو کالای دانه سویا تراریخته و سایر دانه ها و میوه های روغنی ممنوع بوده است؛ این درحالی است که عوارض صادرات سایر کالاهای در سال جاری صفر است.

صادرات محصولات کشاورزی و غذایی در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ با افتی ۳/۱۱ درصدی نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ همراه بوده اند. عامل مسلط بر کاهش نمودار ارزش صادرات محصولات کشاورزی و غذایی، سهم منفی ۹ واحد درصدی پسته ها با پوست تازه یا خشک بوده است. سهم این کالا از کل صادرات محصولات کشاورزی ۸/۳ درصد بود. براساس داده های موجود سهم این کالا نسبت به مدت مشابه سال قبل ۷۳ درصد افت کرده است، پس از این پسته با پوست تازه یا خشک، سیب تازه و مغز پسته تازه به ترتیب با سهم منفی ۵/۲ واحد درصد و منفی ۲ واحد درصد، بیشترین سهم در کاهش اقلام کشاورزی و غذایی را در این مدت داشته اند.

عمده ترین کالاهای وارداتی

در فصل نخست سال جاری ۱۰ کالای عمده وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی ارزشی بالغ بر ۳ میلیارد دلار داشته که حدود ۸۵ درصد از ارزش کل واردات این محصولات در این مدت را تشکیل می دهد. در میان اقلام وارداتی ذکر شده، ارزش واردات ذرت دامی حدود ۶۳۷ میلیون دلار بوده که سهم حدود ۱۸ درصدی داشته است، یعنی بیشترین سهم از ارزش کل واردات محصولات کشاورزی و غذایی را در فصل نخست ۱۴۰۱ به خود اختصاص داده است. متوسط قیمت واردات این محصول در ۳ ماهه نخست ۱۴۰۱ حدود ۳۸۱ دلار به ازای هر تن بوده است، پس از این محصول، واردات گندم معمولی و برنج کامل سفید شده صیقلی یا براق شده با سهم ۶/۱۷ درصد

وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ با آمارهای متناظر در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۰، نشان می دهد، متوسط قیمت صادراتی و وارداتی به ترتیب کاهش ۱۱ دلار به ازای هر تن و افزایش ۹۹ دلار به ازای هر تن را تجربه کرده است.

عمده ترین کالاهای صادراتی

در نهایت بر مبنای داده های گمرک ایران، در میان ۴۳۲ کد تعرفه صادراتی محصولات کشاورزی و غذایی در فصل نخست ۱۴۰۱، حدود ۴۴ درصد از ارزش کل صادرات این گروه کالایی صرفاً متعلق به ۱۰ ردیف تعرفه هشت رقمی بوده است. بدین ترتیب در میان اقلام کشاورزی صادراتی ایران، ارزش صادرات هندوانه تازه حدود ۱۳۳ میلیون دلار بوده که با سهم ۳/۱۲ درصدی بیشترین سهم از کل ارزش صادرات اقلام کشاورزی و غذایی کشور را در فصل نخست ۱۴۰۱ به خود اختصاص داده است. متوسط قیمت هندوانه تازه نیز در این مدت، حدود ۲۲۲ دلار به ازای هر تن است، پس از این محصول، صادرات گوجه فرنگی زراعی و شیر خشک صنعتی به ترتیب با سهم حدود ۷ درصدی و ۵ درصدی و به ارزش ۴/۷۵ میلیون دلار و ۶/۵۴ میلیون دلار قرار دارند. متوسط قیمت صادراتی این دو محصول در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ نیز به ترتیب ۴۴۸ دلار به ازای هر تن و ۲۵۵۴ دلار به ازای هر تن بوده است. داده های موجود نشان می دهد، در میان کلیه محصولات کشاورزی و غذایی صادر شده در فصل نخست ۱۴۰۱ گروه «تمشک، توتک سیاه، توتک تمشکی، بی دانه و انگور فرنگی سیاه سفید»،

جدول ۷. فهرست اقلام وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی با کمترین رشد طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش (هزار دلار)	مقدار (تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش واردات طی سه ماهه ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)
۱	۱۰۰۶۳۰۰۰	برنج نیمه سفیدشده یا برنج کامل سفید شده حتی صیقلی یا برقی شده	۱۲۷۷٫۹	۲۸۴۵	۳۳۲۳	۰٫۴۶	-۹۹
۲	۰۹۰۲۴۰۹۰	چای سیاه (تخمیرشده) و جزا تخمیرشده به نحوی دیگر بجز ردیف های ۰۹۰۲۴۰۱۰	۸۸۶٫۵	۱۰۸٫۴	۸۱۷۵	۰٫۲۵	-۹۱
۳	۱۵۰۲۱۰۰۰	روغن خام سویا حتی صمغ گرفته	۱۳۴۶۷٫۸	۱۱۷۷۴٫۲	۱۱۴۴	۰٫۳۸۱	-۹۰
۴	۰۱۰۴۱۰۱۰	گوسفند مولد نژاد خالص	۲۲۲٫۲	۱۶٫۵	۱۳۵۰۲	۰٫۰۶	-۸۹
۵	۱۵۰۹۱۰۹۰	روغن زیتون بکر و اجزاء آن حتی تصفیه شده ولی از لحاظ شیمیایی تغییر نیافته یا بسته بندی بیش از سه لیتر	۴۱۰٫۶	۱۱۸٫۵	۳۴۶۴	۰٫۱۲	-۸۹
۶	۲۱۰۶۹۰۶۰	سایر فرآورده های غذایی تغلیظ شده مواد پروتئینی بهبود دهنده	۶۴٫۱	۲۰٫۰	۳۲۰۹	۰٫۰۲	-۸۹
۷	۰۳۰۳۴۳۰۰	اسکیمپ جک یا یونیتو یا شکم راه راه	۴۵۰٫۲	۳۰۵۰	۱۳۷۶	۰٫۱۳	-۸۴
۸	۲۰۰۹۸۹۰۰	سایر آب میوه تغلیظ شده به استثنای (کنسرترو موز، انبه، گودا، پشین فروتن، لیچی)	۹۵٫۶	۱۷٫۱	۵۵۹۲	۰٫۰۳	-۸۲
۹	۰۶۰۲۱۰۳۰	گیاهان گلدانی زینتی تغییر بنت قسول- فیتوئید پلیکن و زامی فونیا	۳۱٫۳	۰٫۲	۲۴۵۹۰	۰٫۰۱	-۸۱
۱۰	۱۵۱۸۰۰۰۰	چربی ها و روغن های حیوانی یا نباتی نیافته شیمیایی غیر مذکور یا در جای دیگر	۱۹٫۰	۳٫۱	۶۱۵۶	۰٫۰۱	-۸۱

بررسی کالای کشاورزی و غذایی وارداتی که بیشترین افت از لحاظ ارزشی در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ را نسبت به سه ماهه ۱۴۰۰ تجربه کرده اند، نشان می دهد در میان اقلام کشاورزی و غذایی واردشده، ارزش واردات برنج نیمه سفیدشده، چای سیاه و روغن خام سویا به ترتیب ۹۹ درصد، ۹۱ درصد و ۹۰ درصد افت کرده است. در مورد واردات این اقلام در مقایسه با بهار ۱۴۰۰ بیشترین کاهش گزارش شده است. بدین ترتیب سهم این سه کالا از کل ارزش واردات کالاهای کشاورزی و غذایی کمتر از یک درصد بوده است. آمار موجود همچنین نشان می دهد، در فصل نخست ۱۴۰۱، واردات برخی از کالاهای در مقایسه با مدت زمان مشابه سال ۱۴۰۰ به صفر رسیده است که از مهم ترین آنها می توان به روغن خام ذرت، تخم مرغ نطفه دار، جوجه یک روزه گوشتی و لوبیا سویا اشاره کرد که ارزش واردات آنها در سه ماهه نخست ۱۴۰۰ به ترتیب ۲/۲ میلیون دلار، ۹/۱ میلیون دلار و ۴/۱ میلیون دلار بوده، اما در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ این مقادیر به صفر رسیده است.

واردات محصولات کشاورزی و غذایی در سه ماهه نخست سال جاری با افزایش ۳ درصدی نسبت به سه ماهه نخست سال گذشته همراه بوده است. عامل مسلط بر افزایش واردات محصولات کشاورزی و غذایی، سهم حدود ۱۳ واحد درصدی برنج کامل سفیدشده صیقلی یا براق شده و ۱۱ واحد درصدی گندم معمولی بوده که به ترتیب سهم حدود ۱۳ درصدی و ۱۸ درصدی از کل واردات این اقلام در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ را به خود اختصاص داده اند، پس از این کالاهای چای سیاه در بسته بندی غیر خرد فروشی و گوشت مرغ و خروس به ترتیب با سهم ۸۵/۰ و ۶ واحد درصد و ۰ واحد درصد، بیشترین سهم در افزایش واردات اقلام کشاورزی و غذایی را در این مدت داشته اند.

(حدود ۶۲۱ میلیون دلار) و ۱۳ درصد (۴۵۹ میلیون دلار) قرار دارند. متوسط قیمت واردات این دو محصول در فصل نخست ۱۴۰۱ به ترتیب ۴۰۶ دلار به ازای هر تن و ۸۸ دلار به ازای هر تن است. در میان کلیه محصولات کشاورزی و غذایی واردشده در فصل نخست ۱۴۰۱، گیاه غازیانی به استثنای بذر آن، بیشترین افزایش را از لحاظ ارزشی در مقایسه با سایر اقلام این گروه نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ داراست. در سه ماهه نخست سال جاری ارزش واردات این محصول ۱۲۳ هزار دلار و میانگین قیمت این محصول نیز ۲ هزار و ۱۲۶ دلار به ازای هر تن بوده است. ارزش واردات این محصول در فصل نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل بیش از ۳۸ برابر شده است، پس از این محصول، سایر تغلیظ شده های پروتئینی و تخم دانه کدو، در مقایسه با سه ماهه نخست سال گذشته رشد حدود ۳۵ برابری و ۱۷ برابری را تجربه کرده اند. ارزش صادرات دو محصول ذکر شده در سه ماهه نخست ۱۴۰۱ به ترتیب ۲۸۲ هزار دلار و ۳/۸ میلیون دلار بوده است.

جدول ۴. فهرست اقلام وارداتی محصولات کشاورزی و غذایی با بیشترین سهم در رشد طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل

ردیف	کد تعرفه	شرح تعرفه	ارزش میلیون (دلار)	مقدار (هزار تن)	میانگین قیمت (دلار به ازای هر تن)	سهم از کل ارزش واردات طی سه ماهه نخست ۱۴۰۱ (درصد)	رشد نسبت به سه ماهه نخست ۱۴۰۰ (درصد)	سهم از رشد ارزشی واحد (درصد)
۱	۱۰۰۶۳۰۲۰	برنج کامل سفیدشده صیقلی یا براق شده	۴۵۹٫۰	۵۱۷٫۰	۸۸۸	۱۴٫۰	-	۱۳٫۳۷
۲	۱۰۰۱۹۹۲۰	گندم معمولی	۶۲۱٫۳	۱۵۳۱٫۵	۴۰۶	۱۷٫۶	۱۲۶	۱۰٫۱۰
۳	۰۹۰۲۴۰۱۰	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزا تخمیر شده گوینده در بسته بندی غیر خرد فروشی	۹۰٫۳	۱۶٫۹	۵۳۳۰	۳٫۶	۴۸	۰٫۴۵
۴	۰۲۰۷۱۲۰۰	گوشت مرغ و خروس از نوع خانگی بریده نشده بصورت قطعات، بجز رده	۳۵٫۲	۱۹٫۹	۱۷۹۶	۱٫۰	۱۴۸	۰٫۶۲
۵	۱۰۰۶۳۰۱۰	برنج نیمه سفید شده یا برنج کامل سفید شده توسط دولت به میزان معیوب شورای اقتصاد	۱۶٫۹	۲۰٫۲	۷۳۸	۰٫۳	-	۰٫۳۴
۶	۱۲۰۶۰۰۹۰	سایر دانه آفایگزاد، حتی خرد شده	۲۵٫۹	۱۹٫۵	۱۳۲۹	۰٫۷	۱۰۲	۰٫۲۸
۷	۰۸۰۳۱۰۰۰	سوز سبز تازه یا خشک کرده	۱۰۳٫۱	۱۵۹٫۹	۶۴۵	۲٫۹	۱۱	۰٫۳۰
۸	۰۲۰۲۴۰۹۰	سایر قطعات بی استخوان متجمد نوع گاو	۳۹٫۵	۶٫۷	۳۳۸۲	۰٫۸	۴۸	۰٫۲۸
۹	۱۵۱۶۳۰۱۰	روغن جانشین کره کاکائو	۱۶٫۰	۶٫۴	۲۴۹۲	۰٫۵	۱۰۰	۰٫۲۴
۱۰	۱۲۰۹۹۱۱۵	بذر گوجه فرنگی	۹٫۰	۰٫۰	۱۴۸۱۱۰۷	۰٫۳	۴۴۸	۰٫۲۱



راه فرار از اقتصاد جزیره‌ای

شرکای تجاری ایران هستند اما محدودیت‌هایی را در حوزه تجارت و در راستای کمک به تولید داخلی خود پیش می‌گیرند که همواره تجار ایرانی را با ضرر و زیان مواجه می‌کند.

بنابراین گسترش شرکای تجاری و افزایش تعامل با دنیا برای توسعه تجارت و رشد اقتصادی از موضوعاتی است که با ادامه روند مذاکرات هر چه بیشتر جدی شده است. در این باره صاحب‌نظران اقتصادی می‌گویند که احیای برجام، حجم تجاری ایران را افزون می‌کند. این موضوع می‌تواند راه تجارت تمام شرکای جهانی با ایران را باز کند و در نتیجه بین اروپا و آمریکا و چین و ژاپن و غیره، رقابتی تجاری به نفع دولت و ملت ایران اتفاق بیفتد. در این تباره سیدمحمد غرضی وزیر اسبق نفت با بیان اینکه ایران همواره مرکز و محل تجارت جهانی بوده و نمی‌تواند از این قانون تخطی کند، اعلام کرد: مفهوم تجارت بدین معنا است که جنس بهتر با قیمت ارزان‌تر عرضه شود. اگر این مفهوم را بپذیریم، پس دخالت قدرت سیاسی در شکل تجارت مردود بوده و به نفع اقتصاد کشور نیست. در این میان اما دولت باید قیمت دلار را در بازار آزاد و بانک مرکزی یکسان کند تا شرکای تجاری اعم از اروپا و آمریکا و همسایگان و غیره، بتوانند مبنای مقایسه‌ای داشته باشند.

دستیابی به گشایش‌هایی به مرور زمان در این خصوص همچنین فعالان بخش خصوصی اعلام می‌کنند که اگر توافق انجام نشود، شرایط سخت‌تر می‌شود و اقتصاد کشور از این جزیره‌ای که الان هستیم، اقتصاد جزیره‌ای‌تری می‌شود و طرف‌های مقابل نیز سخت‌تر خواهند گرفت. البته با به نتیجه رسیدن توافقات نیز گشایش‌هایی به مرور زمان اتفاق می‌افتد اما تجارت و اقتصاد ایران را از حالت جزیره‌ای خارج خواهد کرد. البته در این میان نباید از یاد برد که حل مشکلات و چالش‌های داخلی نیز از اهمیت قابل توجهی برخوردار است به طوری که حتی اگر تحریم‌های خارجی هم رفع شود اما تحریم‌های داخلی تداوم داشته باشد، نمی‌توان هیچ گامی در جهت توسعه تجارت و اقتصاد برداشت.

بر همین اساس عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی، دستیابی به توافق در برجام را مثبت تلقی کرد و گفت: اگر برجام امضا شود، نباید توقع رخ دادن اتفاقات خوب و سریع را داشته باشیم. به نظرم اتفاقات خوب برای کشور ما در کوتاه‌مدت شاید بعید باشد اما با امضای برجام، به گشایش‌هایی به مرور زمان می‌رسیم چون

تشدید اقتصاد جزیره‌ای، تجارت محدود با برخی از کشورهای همسایه و کاهش هرچه بیشتر سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی تنها بخشی از عوارض به نتیجه نرسیدن مذاکرات برجامی است. هرچند توسعه تجارت با همسایگان و کشورهایی مثل چین و هند در اولویت سیاست‌های دولت سیزدهم در شرایط تحریم قرار دارد و موفقیت‌هایی نیز در این حوزه حاصل شده اما طبق بررسی‌هایی که اخیراً روزنامه «جهان‌صنعت» انجام داده، مشخص شده که تجارت ایران در محاصره ۵ کشور قرار گرفته و به عنوان مثال در ۴ ماهه ابتدای سال جاری، ارزش هر تن واردات سه برابر صادرات بوده است. البته از آنجایی که ارزش کالاهای صادراتی نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش داشته است، مسؤولان مدام نسبت به این موضوع ابراز خوشحالی می‌کنند اما کارشناسان با هشدار در مورد تنوع کم شرکای تجاری ایران اعلام می‌کنند که دولت باید سیاست خود را به گسترش تعاملات چندجانبه با کشورهای خارجی معطوف کند تا تجارت ایران محدودتر نشود. ضمن اینکه باید این نکته را مد نظر داشت که کشورهایی همچون عراق و ترکیه اگرچه همچنان



ما بر سر FATF هم بحث‌هایی داریم. مباحث بانکی از مهم‌ترین مشکلات حاصل از تحریم‌هاست، از همین روی مساله افای‌تی‌اف هم باید تعیین تکلیف شود و از سوی دیگر مطابق اخباری که می‌شنویم، به یکباره اتفاقی قرار نیست رخ دهد و مثل دفعه قبل احتمالا برجام گام به گام جلو می‌رود و تحریم‌ها برداشته و مزیت‌های اقتصادی برای ایران حاصل می‌شود.

مهراد عباد ادامه داد: به همین دلیل شاید در گام اول شرکت‌های کوچک و متوسط ایرانی بتوانند مسائل را حل کنند، خریده‌ها را راحت‌تر انجام داده و بتوانند با قیمت‌های مناسب‌تر خرید و فروش انجام دهند و از واسطه‌ها دیگر خریداری نکنند. از سویی شاید شرکت‌های حمل‌ونقل و کشتیرانی با قیمت‌های کمتری بتوانند کار کنند چون به واسطه تحریم‌ها این شرکت‌ها نیز باید تحریم‌ها را دور بزنند. در انتها نیز شرکت‌های دولتی می‌توانند به امور بین‌المللی برسند؛ اما با تمام این اوصاف باید دید قضیه چگونه پیش می‌رود.

بین رفت و سال‌هاست که هیچ شرکت ایرانی نتوانسته وام بین‌المللی بگیرد که در صورت برطرف شدن تحریم‌ها و مورد قبول شدن افای‌تی‌اف، ما می‌توانیم مزیت‌های ارتباطات خوب و سالم بین‌المللی را برای شرکت‌هایمان متصور شویم؛ البته فاینانس را شرکت‌های بزرگ‌تر در سطح کلان می‌توانند استفاده کنند. این قضیه که بتوانیم یک ارتباط نرمال با جهان داشته باشیم، باعث پیشرفت ما می‌شود و امیدواریم این قضیه زودتر اتفاق بیفتد.

تشدید اقتصاد جزیره‌ای

وی با پیش‌بینی احتمال دست نیافتن به توافق بین‌المللی، گفت: در صورت عدم توافق، شرایط سخت‌تر می‌شود و از این جزیره‌ای که الان هستیم، اقتصاد جزیره‌ای‌تری پیدا می‌کنیم و طرف‌های مقابل نیز سخت‌تر خواهند گرفت. در واقع نمی‌توان گفت تحریم‌ها هیچ تاثیری ندارد و ما خودکفا هستیم چون به نظر من این‌ها واقعیت ندارد. اینکه ما بتوانیم ارتباط عادی با دنیا داشته باشیم، مقدمه توسعه است. به عبارتی نمی‌توانیم برای توسعه با دنیا سر جنگ داشته باشیم و توقع توسعه هم داشته باشیم.

عباد در خصوص لزوم سرمایه‌گذاری خارجی برای توسعه گفت: یکی از الزامات پیشرفت و توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری خارجی است زیرا همه چیز با سرمایه‌گذاری داخلی ایجاد نمی‌شود و بزرگ‌ترین کشورها هم روی سرمایه‌گذاری خارجی حساب ویژه‌ای باز می‌کنند زیرا سرمایه‌گذاری خارجی یکی از ملاک‌های توسعه شاید باشد که متأسفانه در ایران به کل حذف شده و عملاً به صفر رسیده که مهم‌ترین دلیل آن، تحریم‌هاست. اما بعد از تحریم‌ها، سرمایه‌کشورهایی که با ایران ارتباط مناسب‌تری دارند را شاید راحت‌تر بتوانیم جذب کنیم؛ از جمله این کشورها عمان است که همیشه با ما دوست بودند و می‌توانیم باعث جذب و استفاده آن‌ها در صنایع مادر شویم.

وی در خصوص توافقات ۲۵ ساله گفت: اگر قرار باشد توافقات انجام نشود و تحریم‌ها ادامه پیدا کند، باید سیاست گسترش روابط با چین و روسیه را پیگیری کنیم و تجارت را به روسیه و چین و همسایگان بسنده کنیم. من همواره با قراردادهای مشارکتی موافق بودم و چندان تفاوتی ندارد که چه کشوری باشد و ما باید بتوانیم از این قراردادهای بلندمدت و کوتاه‌مدت با تمام کشورهای توسعه‌یافته داشته باشیم که بتوانیم باعث توسعه کشور شویم. شعار نه غربی نه شرقی اینجا برای اقتصاد ما بسیار لازم است و باید آن را اجرا کنیم و بتوانیم با همه دنیا ارتباط

وام‌های بین‌المللی با تحریم‌ها از بین رفت

عضو نمایندگان اتاق بازرگانی تهران در خصوص مهم‌ترین مساله تحریم‌ها گفت: شاید مهم‌ترین مساله، امور بانکی بوده باشد که از ابتدای تحریم‌ها، اعتبارات اسنادی به نوعی از ایران حذف شد و شرکت‌های خارجی پس از تحریم‌ها دیگر با ایران ارتباط نگرفتند؛ البته اوایل کشورهای کوچک‌تر خرید و فروش و مبادله داشتند اما آن‌ها نیز از دور خارج شدند. به عنوان مثال چینی‌ها پاسخ درخواست ایرانی‌ها را به دلیل تحریم‌ها نمی‌دهند و از آنجایی که ما مرادوات بسیار خوبی با چین داریم اما در عین حال با تحریم روبه‌رو هستیم، و در انتقال‌های مالی پول‌ها بلوکه شده و برگشت داده می‌شود و شکایت‌های بسیاری از آن صورت گرفته که تمام اینها به خاطر تحریم‌ها بود.

عباد در خصوص از بین رفتن وام‌های بین‌المللی خاطرنشان کرد: بحث وام‌های بین‌المللی نیز با تحریم‌ها از



داشته باشیم.

ندارند که باید به این موضوع توجه کرد.

بازار آفریقا برای ایران بسیار خوب است

عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی در خصوص متناسب بودن کالاهای عرضه شده ساخت داخل با نیازهای جهانی گفت: ما با رفع نیاز بازارهای تخصصی فاصله داشتیم؛ به عنوان مثال با بازار غذای حلال می‌توانستیم در آن سهم بزرگی داشته باشیم که نداریم و از سویی بازار کشورهای اسلامی هم در خاورمیانه و شمال آفریقا بسیار بزرگ است و می‌توانستیم از مسائل مذهبی-فرهنگی خود برای گرفتن این بازارها استفاده کنیم و کشورهای حوزه خلیج فارس به جز امارات با ما رابطه خوبی نداشتند.

وی اظهار کرد: با این حال بازار آفریقا در صورت رسیدن به توافق یا ادامه تحریم‌ها برای ایران بسیار خوب است زیرا در این بازار می‌توانیم روی محصولاتمان مانور دهیم چون متأسفانه در ایران بحث و معضل کیفیت بسته‌بندی وجود دارد که در تمام محصولات است که در زمینه صادرات، در کنار سایر مشکلات به عنوان یک مانع جدی در جهت کاهش صادرات عنوان می‌شود اما در کشورهای آفریقایی به این عوامل چندان اهمیت نمی‌دهند و کیفیت مناسب و قیمت مناسب مهم‌تر است.

عباد افزود: ۸۰ درصد صادرات ما به کشورهای همسایه اختصاص پیدا کرده و از سویی آفریقایی‌ها چندان مانند اروپایی‌ها و اعراب توجه به تحریم‌ها

باید بتوانیم عمده مشکلات را در درون کشور حل کنیم

در این باره همچنین نماینده آبادان در مجلس گفت: احیای برجام و توافقات، قطعاً بر اقتصاد کشور اثرگذار خواهد بود اما باید بتوانیم عمده مشکلات را در درون کشور حل کنیم.

سیدمحمد مولوی با اشاره به نزدیک شدن به توافقات احیای برجام اظهار کرد: اگر کشور بتواند به داشته‌های خود متکی باشد و این داشته‌ها را در همه بخش‌ها به خوبی مدیریت کند، قطعاً بیش از ۸۰ درصد مشکلاتش حل خواهد شد.

وی با تأکید بر حذف مفاسد اقتصادی برای بهبود وضعیت اقتصادی کشور و معیشت مردم افزود: ما باید بتوانیم اقتصاد ایران را از تکانه‌ها و آسیب‌ها در امان نگه داریم و بازار را کنترل کنیم و این مساله نیازمند مدیریت صحیح است.

نماینده آبادان در مجلس شورای اسلامی گفت: احیای برجام و توافق در این زمینه قطعاً بر اقتصاد کشور اثرگذار خواهد بود اما باید بتوانیم عمده مشکلات را در درون کشور حل کنیم و مشکلاتی که در زمینه مدیریت، آیین‌نامه‌ها، مبارزه با فساد و... وجود دارد را از پیش پای اقتصاد برداریم.

مولوی با بیان اینکه برجام حداقل اثرگذاری را در اقتصاد کشور خواهد داشت، عنوان کرد: باید تلاش کرد با مدیریت صحیح، وضعیت بازار در کشور کنترل را کرد تا مردم با مشکلات معیشتی و اقتصادی کمتری مواجه شوند. در این زمینه اگر اقدامات درستی در حوزه اقتصاد کشور انجام شود قطعاً شاهد حل بسیاری از مشکلات خواهیم بود.

وی با اشاره به نزدیک شدن به توافقات احیای برجام و اثرگذاری این توافق بر وضعیت اقتصادی کشور و معیشت مردم ادامه داد: احیای برجام قطعاً می‌تواند به حل مشکلات اقتصادی کشور کمک کند و ما نیز موافق این اتفاق هستیم.

نماینده آبادان در مجلس گفت: احیای برجام و توافقات به سیستم بانکی و تسهیل روابط اقتصادی و بانکی با کشورها کمک خواهد کرد و همچنین زمینه‌ساز توسعه تجارت خواهد بود. علی‌رغم همه مزیت‌هایی که برجام دارد اما کشور نباید همه نگاه خود را به برجام معطوف کند و از کارهای اصلی خود باز بماند. مولوی گفت: از نظر اقتصادی نباید چندان به برجام وابسته باشیم و باید به داشته‌های خودمان تکیه کنیم و با مدیریت صحیح در بخش‌های مختلف زمینه‌ساز رشد و توسعه اقتصادی شویم./جهان صنعت

محاسبات جدید مخارج زندگی در شهرها و روستاها نشان می‌دهد

سهم ۳۶ درصدی مسکن از کل هزینه‌های یک خانوار شهری

بررسی هزینه‌های بخش مسکن در قالب ترکیب هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای شهری، اهمیت مسأله مسکن و مخارج مرتبط با آن را در شهرها بویژه کلانشهرهای کشور بیشتر نمایان می‌کند به نحوی که طبق آمارهای موجود، ۴۹ درصد کل مخارج غیرخوراکی شهرنشینان را مسکن تشکیل می‌دهد. به بیان دیگر، در صورت اعمال مدیریت مناسب و سیاستگذاری‌های مؤثر دولت در بخش مسکن، می‌توان شاهد کاهش فشار مخارج خانوار از ناحیه مسکن بود.

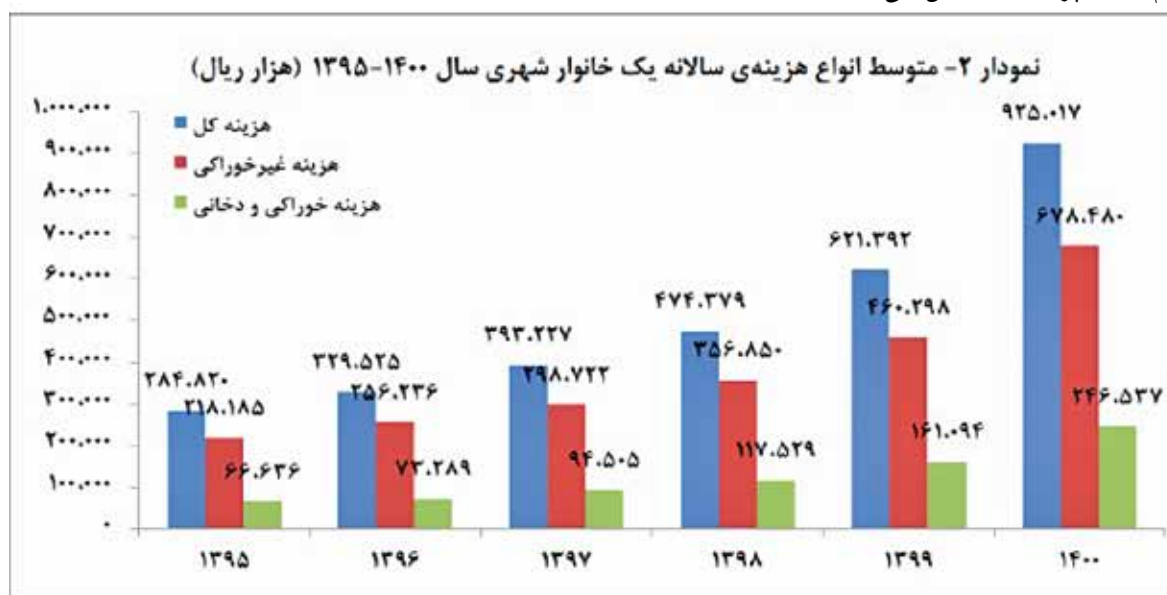
علاوه بر مسکن، سوخت و روشنایی‌ها که حدود نیمی از مخارج غیرخوراکی خانوارهای شهرنشین را شامل می‌شود، برخی اقلام مانند بهداشت و درمان به میزان ۱۴ درصد و حمل و نقل و ارتباطات نیز به میزان ۱۳ درصد مخارج غیرخوراکی خانوار را تشکیل می‌دهد. طی سال گذشته، مخارج خانوارهای شهری در برخی اقلام مانند تفریحات و سرگرمی به میزان ۲

آمارها نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۰ معادل ۷۳ درصد کل مخارج خانوارهای شهری کشور غیرخوراکی و ۲۷ درصد نیز خوراکی بوده است؛ همچنین ۶۰ درصد مخارج ساکنان روستاها غیرخوراکی و ۴۰ درصد نیز به خوراک اختصاص یافته است.

به گزارش «ایران»، بررسی کلی گزارش جدید مرکز آمار ایران از وضعیت هزینه‌کرد خانوارهای شهری و روستایی کشور نشان می‌دهد که هزینه‌های مسکن به همراه مخارج بخش سوخت و روشنایی، حمل و نقل و ارتباطات و بهداشت و درمان مجموعاً ۵۶ درصد از کل مخارج خانوارهای ساکن در شهرها را تشکیل می‌دهد که در این بین سهم مسکن به تنهایی ۳۶ درصد کل مخارج است که این میزان در قالب سهم از سبد هزینه‌های غیرخوراکی تا ۴۹ درصد است. همچنین در بخش روستایی کشور نیز هزینه‌های بخش مسکن، حمل و نقل و ارتباطات و بهداشت و درمان از کل مخارج به میزان ۴۱ درصد است که اگر سهم مسکن را از سبد هزینه‌های غیرخوراکی خانوار در نظر بگیریم، مخارج مسکن به میزان ۳۱ درصد هزینه‌های غیرخوراکی را تشکیل می‌دهد. بررسی دقیق‌تر ترکیب هزینه‌های خانوار در سال ۱۴۰۰ که از سوی مرکز آمار ایران ارائه شده، نشان می‌دهد که در سال گذشته خانوارهای شهری ۹۲ میلیون و ۵۰۱ هزار تومان هزینه داشته‌اند که ۷۳ درصد از کل هزینه‌ها در این بخش به میزان ۶۷ میلیون و ۸۴۸ هزار تومان غیرخوراکی و ۲۴ میلیون و ۶۵۳ هزار تومان معادل ۲۷ درصد نیز خوراکی بوده است. به بیان دیگر، هزینه غیرخوراکی ماهانه زندگی در شهرها طی سال گذشته، ۵ میلیون و ۶۵۴ هزار تومان و مخارج خوراکی ماهانه نیز ۲ میلیون و ۵۴ هزار تومان بود.

مسکن به همراه سوخت و روشنایی سهم قابل توجهی از سبد هزینه‌های خانوار را در اختیار دارد به نحوی که ۳۶ درصد کل هزینه‌های ماهانه خانوارهای ساکن در شهرهای کشور طی سال گذشته به مسکن مربوط بوده است. بنابراین، این مسأله نشان دهنده آن است که دولت در این زمینه باید اقدامات ویژه‌ای را در دستور کار داشته باشد و به سرانجام رسیدن پروژه‌های مسکن ملی را با جدیت دنبال کند.

ادامه در صفحه ۴۴





افزایش ورود کسب و کارهای اینترنتی به فرایند رتبه بندی اینماد

کاربران در هنگام خرید به رتبه بندی کسب و کارهای مجازی که با ستاره در کنار لوگو اینماد هر کسب و کار قرار داده شده است، توجه کرده و برای اطمینان از عملکرد آنها روی لوگو کلیک کنند

الکترونیکی کسب و کارهای مجازی به روزرسانی شده اند، افزود: هر کاربری روی نماد اینماد کسب و کارهای مجازی کلیک کند، شناسنامه کسب و کار را مشاهده می کند که شامل موقعیت مکانی، هویتی، میزان شکایت ها و تخلفات کسب و کار است اما در راستای اجرای رتبه بندی، شاخص های دیگری مانند نحوه پاسخگویی به شکایت ها، سابقه فعالیت اثربخش و سابقه تخلفات و یا مغایر با دستورالعمل اینماد به آن اضافه و منتشر شد.

ابوالمعموم با بیان اینکه رتبه بندی در دو سطح مقدماتی و پیشرفته اجرا می شود، افزود: در بخش مقدماتی کسب و کارها برای دریافت دو و سه ستاره اینماد مورد ارزیابی قرار می گیرند. این سطح بیشتر برای کسب و کارهایی در نظر گرفته شده که نوپا هستند و هنوز به بلوغ نرسیده اند. این دسته از کسب و کارها با ارزیابی عملکردی خود و بررسی بازخوردها به دنبال رفع ضعف ها و تقویت نقاط قوت خود هستند تا کیفیت کار خود را برای خریداران به نمایش بگذارند و از سوی دیگر بتوانند جایگاهی در دنیای الکترونیکی و در رقابت با دیگر کسب و کارها به دست آورند.

وی با اشاره به اینکه سه دسته شاخص برای ارزیابی کسب و کارهای مجازی در دو سطح مقدماتی و پیشرفته در نظر گرفته شده که شامل شاخص های عملکردی، توانمندی کسب و کار و مالی است، گفت: شاخص ها برای دریافت ۲ تا ۵ ستاره در سطح پیشرفته جزئی تر و سختگیرانه تر از مرحله مقدماتی است. به عبارتی در این سطح کسب و کارهایی که از لحاظ بلوغ به جایگاه خوبی رسیده اند و پیشرو هستند و وضعیت عملکردی آنها و به سابقه فعالیت و مالی خود اطمینان دارند از لحاظ شاخص های تعیین شده مورد ارزیابی قرار گرفته و ستاره های بالاتری دریافت می کنند.

ارزیابی مستمر و سالانه

به گفته مدیر پایش تجارت الکترونیکی، مرکز توسعه تجارت الکترونیکی دوره

ادامه در صفحه ۴۰

«فرانک ابوالمعموم» مدیر پایش تجارت الکترونیکی، مرکز توسعه تجارت الکترونیکی از رشد اقدام کسب و کارهای مجازی برای دریافت ستاره رتبه بندی و افزایش اعتماد و رضایتمندی مشتریان خبر داد و به «ایران» گفت: با اینکه شرکت در فرایند رتبه بندی و دریافت ستاره ها کماکان از سوی کسب و کارهای مجازی اختیاری است ولی این اقدام مرکز توسعه تجارت الکترونیکی با استقبال کسب و کارهای دیجیتال مواجه شده و نسبت به سال قبل رشد ۶۶ درصدی را نشان می دهد.

ابوالمعموم افزود: تاکنون بیش از ۴۰۰ کسب و کار مجازی وارد فرایند رتبه بندی شده اند که از این تعداد تقریباً ۲ درصد ۵ ستاره، ۱۰ درصد ۴ ستاره، ۴۶ درصد ۳ ستاره و ۳۱ درصد دو ستاره شده اند و ۱۱ درصد نیز یک ستاره باقی مانده اند.

ایجاد سیستم خودکنترلی

مدیر پایش تجارت الکترونیکی، مرکز توسعه تجارت الکترونیکی هدف از ایجاد رتبه بندی را سیستم خودکنترلی مستمر برای عملکرد کسب و کارها و افزایش اعتماد و رضایتمندی مشتریان بر مبنای معیارهای شفاف و قابل سنجش برای کمک به مصرف کننده در انتخاب صحیح کسب و کار مجازی عنوان کرد و گفت: رتبه بندی کسب و کارها در قالب ستاره ها از دهه ۸۰ در دستور کار مرکز توسعه تجارت الکترونیکی قرار داشت ولی تا سال ۹۷ ساز و کاری برای اجرای آن ایجاد نشده بود که از سال ۹۷ گام های نخست با همکاری ذینفعان بخش خصوصی مانند اتحادیه ها، کسب و کارهای پیشرو، سازمان نظام صنفی برای تعریف شاخص های رتبه بندی برداشته و از نیمه دوم سال ۹۸ وارد فاز اجرایی شد.

وی با بیان اینکه شناسنامه نماد اعتماد





عبور مبادلات بازرگانی اتحادیه اروپا با ایران از ۲.۵ میلیارد یورو

رونق ۳۴ درصدی تجارت بین ایران و اروپا

۹۰۰ میلیون یورو اعلام شده بود.

رشد ۳۷ درصدی صادرات به اروپا

هرچند به روال تاریخی تراز تجاری ایران با اروپا منفی است، اما آمار حاکی از جهش قابل توجه صادرات کالاهای ایرانی به بازار اروپا است. براساس این گزارش، واردات اتحادیه اروپا از ایران در نیمه نخست ۲۰۲۲ با رشد ۳۷ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه شده و به ۵۵۰ میلیون یورو رسیده است. این درحالی است که در ماههای ژانویه تا ژوئن سال قبل ۴۰۰ میلیون یورو کالا از ایران توسط کشورهای اروپایی وارد شده بود.

افزایش ۳۳ درصدی واردات از اروپا

همانند صادرات به اروپا در بخش واردات نیز رشد چشمگیری رخ داده است، به طوری که صادرات اتحادیه اروپا به ایران در نیمه نخست امسال ۳۳ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش یافته و به ۲ میلیارد یورو رسیده است. برپایه این گزارش، اتحادیه اروپا در نیمه نخست سال قبل یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون یورو کالا به ایران صادر کرده بود.

آلمان بزرگترین شریک اروپایی ایران

بر اساس آمارهای یورواستات آلمان بزرگترین شریک تجاری ایران در میان کشورهای اروپایی در نیمه نخست سال جاری میلادی بوده و بیش از یکسوم تجارت ایران با اروپا مربوط به این کشور بوده است. مبادلات تجاری ایران و آلمان در نیمه نخست سال جاری میلادی ۶ درصد

منابع آماری اروپا از رشد قابل توجه تجارت ایران با کشورهای اروپایی در نیمه اول سال ۲۰۲۲ خبر داده‌اند. درحالی که در یکسال اخیر و همزمان با آغاز به کار دولت سیزدهم، اولویت اول در تجارت خارجی کشورهای همسایه و منطقه است و در این زمینه جهش‌های تاریخی به ثبت رسیده است، اما این به معنای فراموشی بازارهای اروپایی و خارج از همسایگی ایران نیست. در یکسال اخیر در مجموع در بخش تجارت غیرنفتی رکوردهای تاریخی یکی پس از دیگری شکسته شده است، به گونه‌ای که سال ۱۴۰۰ ارزش تجارت خارجی ایران به بیش از ۱۰۱ میلیارد دلار و ارزش صادرات غیرنفتی به حدود ۵۰ میلیارد دلار نزدیک شد.

در همین راستا طبق تازه‌ترین گزارش‌ها، مبادلات تجاری ایران و اتحادیه اروپا در نیمه نخست سال جاری میلادی ۳۴ درصد رشد کرد و به ۲ میلیارد و ۵۵۰ میلیون یورو رسید. جدیدترین آمار منتشر شده از سوی پایگاه خبری یورو استات نشان می‌دهد تجارت ایران و ۲۷ عضو اتحادیه اروپا در نیمه نخست سال جاری میلادی با رشد ۳۴ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل مواجه شده و به ۲ میلیارد و ۵۵۰ میلیون یورو رسیده است. مبادلات تجاری ایران و اتحادیه اروپا در ماههای ژانویه تا ژوئن سال ۲۰۲۱ بالغ بر یک میلیارد و

تجارت غیرنفتی ایران با اروپا (میلیون یورو)

■ نیمه اول ۲۰۲۲ ■ نیمه دوم ۲۰۲۱



افزایش دوبرابری ورود کسب و کارهای ...

ارزیابی‌ها فصلی بوده و اعتبار ستاره‌ها یکساله است ولی با ارائه رتبه و ستاره به کسب‌وکار، رتبه‌بندی در همین مرحله تمام نمی‌شود و از سوی ناظر سوم بیرونی متخصص ارزیابی کسب و کارهای مجازی مستمر ادامه دارد و اگر کسب و کاری عملکرد ضعیفی داشت، رتبه و ستاره‌هایش تغییر می‌کند و اگر عملکرد خوبی از خود به جا گذاشت دریافت ستاره بیشتری در انتظار آنهاست از این جهت بسیاری از کسب و کارهای مجازی در تلاش هستند که رتبه‌های خود را حفظ کرده و یا ارتقا دهند.

ابوالمعمصوم در ادامه گفت: البته ابزارهای نظارتی و سیستمی در خود نماد الکترونیکی در نظر گرفته شده است و امکان ثبت تخلف و شکایت برای مصرف‌کننده از کسب و کار مجازی وجود دارد و از طریق سامانه هوشمند و داوری به تخلفات و شکایت‌های کاربران رسیدگی می‌شود و همین موضوع باعث شده تا ریسک خرید اینترنتی در فضای مجازی کاهش یافته و ضمن افزایش اعتماد کاربران به کسب و کارهای مجازی، تجارت الکترونیکی نیز افزایش یافته و به توسعه اقتصاد دیجیتالی کمک کند.

وی درباره اپراتورهای تخصصی رتبه‌بندی کسب و کارهای مجازی نیز گفت: پیش از این تنها یک اپراتور (سازمان مدیریت صنعتی) رتبه‌بندی تخصصی کسب و کارهای مجازی را بر عهده داشت اما اپراتور دومی (شرکت اعتباری پایا) نیز به رتبه‌بندی تخصصی اضافه شده و با مرکز توسعه تجارت الکترونیکی همکاری دارد.

کلیک برای اطمینان

مدیر پایش تجارت الکترونیکی، مرکز توسعه تجارت الکترونیکی به کاربران توصیه کرد تا هنگام خرید به رتبه‌بندی کسب و کارهای مجازی که با ستاره در کنار لوگو اینماد هر کسب‌وکار قرار داده شده است، توجه کنند.

به گفته این مسئول کاربران تنها نباید به دیدن لوگو و ستاره‌ها اکتفا کنند چون امکان جعل لوگو و ستاره وجود دارد؛ کاربران باید روی لوگو کلیک کرده و شناسنامه کسب‌وکار را که شامل اطلاعات هویتی، مکانی، ستاره‌ها، میزان رضایتمندی مشتریان و شکایت از آنها است مشاهده کرده و بعد تصمیم به خرید و یا دریافت خدمات از کسب‌وکار مربوطه کنند.

ابوالمعمصوم در ادامه گفت: البته ابزارهای نظارتی سیستمی و کارشناسی برای جلوگیری از جعل نماد در مرکز توسعه تجارت الکترونیکی ایجاد شده است ولی کاربران تنها با کلیک روی لوگو و انتقال به صفحه شناسنامه کسب‌وکار مجازی می‌توانند از جعلی نبودن لوگو و نماد آگاه شوند چون معمولاً لوگو و ستاره جعلی به صفحه شناسنامه کسب و کار منتقل نمی‌شود.

افزایش یافته و به ۹۵۰ میلیون یورو رسیده است. در مدت مشابه سال قبل تجارت ایران با آلمان ۸۹۲ میلیون یورو اعلام شده بود. واردات آلمان از ایران در نیمه نخست امسال ۸ درصد افزایش یافته و به ۱۵۱ میلیون یورو رسیده است. آلمان در نیمه نخست سال قبل ۱۴۰ میلیون یورو کالا از ایران وارد کرده بود. صادرات آلمان به ایران در نیمه نخست امسال نیز با رشد ۶ درصدی مواجه شده و از ۷۵۲ میلیون یورو در نیمه نخست سال قبل به ۷۹۹ میلیون یورو در مدت مشابه امسال رسیده است. همانگونه که اشاره شد، هرچند دولت سیزدهم تمرکز خود را بر توسعه مراودات و تجارت با کشورهای همسایه قرارداد داده است، اما در جهت توسعه تجارت با سایر مناطق دنیا نیز تلاش می‌کند. با وجود این به دلیل ارتباطات سیاسی و فرهنگی، افزایش مبادلات تجاری با کشورهای منطقه منافع بیشتری برای کشور به همراه دارد. در همین راستا، آمارهای گمرک ایران نشان می‌دهد در چهارماهه اول امسال، ۴۶ میلیون و ۸۱۵ هزار تن کالا به ارزش ۳۴ میلیارد و ۴۸۰ میلیون دلار میان ایران و با شرکای تجاری دادوستد شد که در همین مدت تجارت غیرنفتی ایران با ۱۵ کشور همسایه به ۲۷ میلیون تن به ارزش ۱۶،۹ میلیارد دلار، رسیده است. براساس این گزارش، از ابتدای سال جاری تا پایان تیرماه، ۲۷ میلیون و ۳۵ هزار تن کالا به ارزش ۱۶ میلیارد و ۸۷۱ میلیون و ۸۷۳ هزار و ۷۹۲ دلار کالا بین ایران و کشورهای همسایه تبادل شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱۸ درصد رشد داشته است. از سوی دیگر، مقایسه تجارت خارجی ایران با ۱۵ کشور همسایه نسبت به کل تجارت خارجی کشور در چهارماهه نخست امسال، حاکی از سهم ۵۷،۷ درصدی همسایگان از تجارت غیرنفتی کشور از نظر وزنی است. از لحاظ ارزشی نیز سهم همسایگان به ۴۸،۹ درصد می‌رسد. برپایه آمارهای گمرک ایران، سهم صادرات کالای ایرانی در تجارت با همسایگان، ۲۰ میلیون و ۷۱۱ هزار و ۶۵۷ تن کالا به ارزش ۸ میلیارد و ۸۷۱ میلیون و ۷۳۳ هزار و ۶۵۵ دلار بوده که با رشد ۲۲ درصدی نسبت به مدت مشابه همراه بوده است.

با پیشتازی صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای همسایه نسبت به واردات از این کشورها، تراز تجاری ایران با همسایگان در چهار ماه نخست امسال مثبت ۸۷۱ میلیون و ۵۹۳ هزار و ۵۱۸ دلار شد.

رصد برجامی «مسکن تا ۱۴۰۲»

«خارج‌نشین»های صحنه معاملات ملک - دسته سوم هم خانه‌اولی‌هایی هستند که به خاطر امواج جهش قیمت به بیرون بازار رانده شدند و هم تقاضای سرمایه‌ای که در حال رصد اوضاع است - هم‌اکنون با آن روبه‌رو هستند.

در این مقاله برای پاسخ به پرسش روز (سوال برجامی) اهالی بازار مسکن، «سریال ۱۰ ساله مسکن به کارگردانی برجام و تحریم» را مورد بررسی قرار داده‌ایم تا به واسطه «واکنش‌های متفاوت و معنادار بازیگران (خریداران و فروشندگان) به این کارگردان (متغیر برون‌زا) و همچنین نحوه تأثیرپذیری قیمت مسکن و روند تورم ملکی از این بازی»، بتوان مسیر آینده معاملات مسکن و قیمت‌ها را در سناریوهای مختلف و متناسب با آینده «مذاکرات» پیش‌بینی کرد. فاکتور چندحلقه‌ای «تحریم، مذاکرات، شکل‌گیری برجام، خروج یک‌طرفه از آن و مذاکره برای احیای آن»، از سال ۹۱ تاکنون به کارگردان اصلی بازارهای معاملات مسکن و ساخت‌وساز تبدیل شده است. هر چند طی این ۱۰ سال، نیروهای مختلف داخلی و خارجی (متغیرهای درونی و بیرونی بازار مسکن)، بر روند بازار ملک تأثیر داشته‌اند، همه این فاکتورها عمدتاً نقش مکمل یا فرعی را داشتند به گونه‌ای که مثلاً در سال‌هایی که کارگردان اصلی، رفتار بازیگران بازار مسکن را به سمت «خریده‌های تهاجمی» و مسیر قیمت را به سمت «صعود تند» هدایت کرد، فاکتورهایی مثل «جهش نرخ ارز» یا «هیجان بورس‌بازان» توانست اثر مکمل بر التهاب ملکی داشته باشد. یا در دوره‌ای که آن کارگردان (اصلی) در مسیر مخالف «تشدید انتظارات تورمی»، تغییر جهت داد و باعث «توقف خریده‌های سرمایه‌ای ملک» و «ایست تورم مسکن در مسیر صعود» شد، ریزش نرخ دلار در نقش «کاهنده مضاعف هیجان خرید ملک» عمل کرد.

این، خلاصه‌ای از سریال برجامی بازار مسکن ۹۰ تا ۱۴۰۰ است که طی این سال‌ها گروه‌های مختلف ذی‌نفع در این بازار آن را تجربه کردند و احتمالاً همه بخش‌های آن را به یاد دارند. اما از الان به بعد، چه می‌شود؟

بازی خوانی برجامی «مسکن»

سریال برجامی بازار مسکن که فعلاً ۱۰ سال و ۵ ماه به طول انجامیده، چهار سکانس داشته است. این چهار سکانس به لحاظ نوسان یا تغییر جهت «فاکتور برجام (تحریم)»، در چهار برش زمانی شکل گرفته است اما وضعیتی که بازار مسکن در مجموع این سکانس‌ها داشته است را می‌توان در سه حالت دسته‌بندی کرد.

این مدل بررسی (واکاوی) اثر «برجام و ملحق‌ات آن» بر رفتار و روند بازار مسکن کمک می‌کند فعالان این بازار با دید بهتر و دقیق‌تر، آینده را برای خود ترسیم و تحلیل کنند.

سکانس اول؛ جهش ابتدای دهه ۹۰

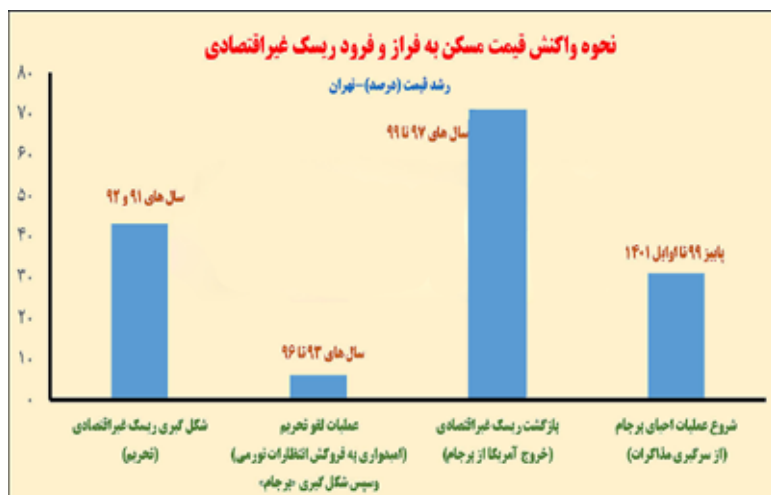
موضوع تحریم و پیامدهای آن تقریباً از سال ۹۱ در اقتصاد ایران به صورت محسوس پدیدار شد. این اتفاق هم بر متغیرهای اصلی اقتصاد و هم بر رفتار بازیگران، سرمایه‌گذاران و فعالان بازارها و کسب و کارهای مختلف، اثر گذاشت.

در بازار مسکن، پیامد اصلی این موضوع در سال ۹۱، «شکل‌گیری انتظارات تورمی»

بازار مسکن به عنوان محلی که خانوارها «گران‌ترین و ضروری‌ترین» کالای مصرفی خود را از آنجا تأمین می‌کنند، در یک دوراهی قرار گرفته است؛ «حل معادله برجام» یا «تداوم وضعیت فعلی» می‌تواند بیش از هر متغیر (عامل) دیگری جهت این بازار را تحت تأثیر قرار دهد. موضوع چند حلقه‌ای «برجام» که «از تحریم‌های ابتدای دهه ۹۰ و سپس عملیات دستیابی به توافق شروع می‌شود و تا خروج یک‌طرفه آمریکا و در حلقه آخر، تلاش برای احیا پیش می‌رود»، طی ۱۰ سال گذشته به کارگردان اصلی بازار مسکن تبدیل شد. روند تغییرات قیمت مسکن و از آن مهم‌تر، آنالیز رفتار خریداران و فروشندگان ملک از سال ۹۱ تا کنون نشان می‌دهد این بازار به شکل کاملاً محسوس و معنادار از تحولات مرتبط با «ریسک غیراقتصادی» (تحریم و مسائل مرتبط با آن) تأثیر گرفته است. فراز و فرود شدید تورم مسکن در چهار مقطع طی این ۱۰ سال و هر بار درست در زمان «آغاز حرکت منفی» یا «شروع حرکت مثبت» کارگردان برجامی، مهم‌ترین علامت از نقش اصلی این فاکتور خارجی است. مسکن نیمسال دوم ۱۴۰۱ در دو سناریوی مرتبط با همین الگو، قابل پیش‌بینی است.

بازار مسکن در آستانه ورود به نیمسال دوم ۱۴۰۱ قرار دارد و همزمان، آماده واکنش‌پذیری از «تأثیرگذارترین نیروی خارجی»؛ «برجام» چه احیا شود چه وضعیت مطابق مثلاً یک‌سال ۱۴۰۰ یا سال‌های ۹۷ تا ۹۹ باشد، وضعیت بازار ملک چگونه خواهد شد؟

این، مهم‌ترین پرسشی است که «فعالان حاضر» در بازار مسکن، «تماشاچی‌ها» و



ظالمانه از طریق مذاکرات هسته‌ای» بود که طرح آن وعده، قبل از عملیاتی شدن آن، از همان ماه اول تابستان ۹۲ توانست «اشتها و جریان خریدهای سرمایه‌ای در بازار ملک» را محدود (مهار) کند. اثر این اتفاق بیرونی بازار مسکن، در همان ماه تیر بر «تورم ماهانه مسکن تهران» اثر معنادار گذاشت.

آن زمان، «پایان انتظارات تورمی» در جامعه و اقتصاد ایران به واسطه «امید عمومی به وعده‌های دولت یازدهم»، آغازی شد برای «انتظارات کاهشی» و «خوش‌بینی نسبی به آینده» که در نهایت، نیروی حاصل از این تغییر اوضاع، در بازار مسکن توانست خریدهای سرمایه‌ای (معاملات غیرمصرفی آپارتمان) را به شکل چشمگیر کاهش دهد. با شروع مذاکرات هسته‌ای در دولت یازدهم طی سال‌های ۹۲ و ۹۳، بازار مسکن کاملاً تحت تاثیر کارگردان اصلی بود. البته نقش کارگردان که در سال ۹۱ و بهار ۹۲، «تورم‌سازی در بازار مسکن» بود، از تابستان ۹۲ به بعد، بازیگران این بازار را به بازی در نقش «کاهنده تورم مسکن» دعوت کرد.

میانگین تورم ماهانه مسکن در تهران از تیر ۹۲ تا پایان سال ۹۳، رقم ۰/۱ درصد (یعنی صفر) را ثبت کرد. این، همان «ثبات قیمت مسکن به واسطه در امان بودن بازار ملک از انتظارات تورمی و هیجان خریدهای سرمایه‌ای ملک» در آن مقطع بود.

سکانس دوم بازی برجامی در بازار مسکن البته به پایان ۹۳ ختم نشد بلکه در سال ۹۴ که «برجام شکل گرفت» و مذاکرات سال ۹۳ به نتیجه رسید، «ثبات نسبی قیمت مسکن» و «حفظ بازار ملک از سوداگری و سفته‌بازی و ملاکی» همچنان ادامه پیدا کرد. تیر ماه سال ۹۴، مذاکرات هسته‌ای «۵+۱» به امضای «برنامه جامع اقدام مشترک» یا همان برجام منجر شد. پایان تحریم و آغاز دوباره «صادرات بدون مانع نفت» و سپس «دستیابی مجدد اقتصاد ایران به درآمد ارزی حاصل از فروش نفت»، مهم‌ترین اتفاقات «شکل‌گیری برجام» در سال ۹۴ و بخش‌هایی از سال ۹۵ بود.

طی سال‌های ۹۳ تا ۹۵ که سکانس دوم بازی برجامی بازار مسکن را شکل می‌دهد،



و سپس، «افزایش میل و تقاضای سرمایه‌گذاری ملکی» بود.

سال ۹۱ به دنبال آثار اعمال تحریم ظالمانه توسط آمریکا و محدودیت فعالیت‌های اقتصادی، چشم‌انداز تورم عمومی برای افراد، حالت صعودی پیدا کرد و در نتیجه، در بازار مسکن، حجم خریدهای سرمایه‌ای با هدف «حفظ ارزش واقعی دارایی در برابر تورم آینده»، افزایش یافت. نتیجه این رفتار بازیگران بازار مسکن به جهش قیمت منجر شد. در تهران سال ۹۱ میانگین قیمت هر مترمربع واحد مسکونی نزدیک به ۵۰ درصد افزایش یافت. ادامه این وضعیت در بهار ۹۲ باعث تشدید موج جهش قیمت شد به‌طوری‌که در اردیبهشت سال ۹۲ تورم ملکی در تهران به سطح کم‌سابقه ۷۱ درصد رسید.

قسمت اول این سریال که در ابتدای تحریم‌ها بود، همزمان شد با اتفاقاتی در بازار مسکن پایتخت از جمله «داستان‌سازی‌هایی که برای آغاز اجرای طرح تفصیلی جدید تهران» در ابتدای دهه ۹۰ به راه افتاد. متغیر طرح تفصیلی یکی از همان متغیرهای نقش مکمل در مسیر جهش قیمت مسکن و هیجان دادن به ملک‌بازی در آن مقطع زمانی بود به‌طوری‌که، شایعه شد «با اجرای قریب‌الوقوع طرح تفصیلی جدید، هر نوع اضافه‌خواهی ساختمانی از سوی سازنده‌ها ممنوع می‌شود» یا اینکه «بعد از اجرای طرح تفصیلی جدید تهران، قیمت ملک سر به فلک خواهد کشید». این متغیر به اثر تورمی «ریسک غیراقتصادی» تازه شکل‌گرفته در سال ۹۱ (تحریم)، نیروی مکمل داد تا هیجان خرید زمین و آپارتمان در تهران در سال‌های ۹۱ و ابتدای ۹۲، تشدید شود.

سکانس دوم؛ پساجهش با «برجام»

جهش قیمت مسکن از سکوی «ریسک غیراقتصادی» در سال ۹۱ و بهار ۹۲، با دو اتفاق از تابستان ۹۲ متوقف شد. فصل دوم سال ۹۲ مصادف شد با تغییر دولت و «انتظارات مثبت» در حوزه اقتصاد و سرمایه‌گذاری مولد نزد افراد مختلف به واسطه وعده‌ها و برنامه‌هایی که رئیس‌جمهور منتخب و کابینه او در آن زمان اعلام کرده بودند. یکی از وعده‌های دولت وقت، «تلاش برای لغو تحریم‌های



متوسط قیمت مسکن در پایتخت در حد ۴ میلیون تا ۴ میلیون و ۳۰۰ هزار تومان، ثابت ماند؛ بدون جهش و بدون هیجان ملاکی. در آن سال‌ها بخش قابل توجهی از خانه‌اولی‌ها از فرصت ثبات قیمت مسکن و آرامش بازار معاملات ملک - نبود سوداگران و سفته‌بازها- توانستند از بازار خرید کنند.

البته در سال‌های ۹۳ تا ۹۵، طبق معمول، یک متغیر مکمل، به اثرگذاری نقش کاهشی کارگردان اصلی بازار مسکن کمک کرد. آن متغیر، «سطح غیرمتعارف قیمت مسکن در سال ۹۲» و «شکل‌گیری دوره عبور از جهش قیمت در سال‌های ۹۳ تا ۹۵» بود.

طبق الگوی تغییر فاز بازار مسکن از رونق به رکود و برعکس، همواره طی همه سال‌های دور گذشته تاکنون، معمولاً بعد از حدود دو سال رونق خرید و افزایش قیمت، بازار ملک برای حدود ۲ سال یا بیشتر وارد فاز رکود قیمتی می‌شود. آن زمان، این اتفاق افتاد اما اگر «برجام» شکل نمی‌گرفت، تداوم انتظارات تورمی در سال‌های ۹۳ تا ۹۵، همان کاری را با قیمت ملک انجام می‌داد که سال ۹۹ در این بازار رقم خورد. اگر در سال ۹۳، انتظارات کاهشی با فروکش کردن ریسک غیراقتصادی، به وجود نمی‌آمد، «الگوی تاریخی عبور از رونق تورمی» به هم می‌خورد.

سکانس سوم؛ معادله ترامپی بازار ملک

سکانس سوم بازی برجامی بازار مسکن را می‌شود گفت از آبان سال ۹۵ شروع شده و شاید دقیق‌تر هم بتوان گفت، از ابتدای ۹۷.

آبان سال ۹۵ با ورود دونالد ترامپ به عرصه سیاسی آمریکا در مقام رئیس‌جمهور، به دلیل تحلیل‌هایی که درباره رفتار احتمالی او با برجام در همان زمان در عرصه سیاست بین‌الملل مطرح شد، یک نااطمینانی به آینده برجام شکل گرفت.

اما آن زمان، بازار مسکن هنوز فاز رکود غیرتورمی را تجربه می‌کرد. نیمه دوم سال ۹۶ اما در داخل بازار مسکن، «انتظار برای ثبات بیشتر (کاهش قیمت واقعی ملک)» تقریباً به سر رسید و صحنه معاملات ملک شاهد «بازگشت آرام تقاضای

مصرفی» بود. معمولاً بعد از تخلیه حباب قیمت یا ثبات قیمت اسمی مسکن، رکود معاملات با «ورود تقاضای مصرفی»، ترک می‌خورد. این اتفاق از اواخر سال ۹۶ در بازار مسکن تهران افتاد.

درست از ابتدای سال ۹۳ تا پایان سال ۹۶، متوسط قیمت هر مترمربع واحد مسکونی در تهران، در کانال ۴ میلیون تومان نوسان کرد و از آن خارج نشد. اما در اوایل سال ۹۷ با «اجرای تصمیم ترامپ در حوزه برجام»، به شکل کاملاً محسوس، سکانس سوم در بازار مسکن به کارگردانی برجام شکل گرفت؛ پایان زودرس رونق غیرتورمی معاملات مصرفی مسکن با آغاز موج خریدهای سرمایه‌ای ملک به واسطه «انتظارات تورمی» ناشی از خروج یک‌طرفه آمریکا از برجام.

درست از اردیبهشت سال ۹۷ با خروج یک‌طرفه آمریکا از برجام، تورم ماهانه مسکن در تهران جهش کرد و از منفی ۰/۸ درصد در فروردین به ۷ درصد رسید. این افزایش سرعت رشد قیمت مسکن تا پایان سال ۹۷ و البته تا نیمه پاییز ۹۹ ادامه پیدا کرد. در این سکانس سوم، «خریدهای سفته‌بازانه و سرمایه‌ای ملک» ناشی از «انتظارات تورمی» باعث تداوم رشد قیمت مسکن طی حدود سه سال شد. البته در کنار این کارگردان اصلی، جهش مکرر نرخ ارز نیز «انتظارات تورمی» را شارژ کرد. تحلیل دقیق تر اتفاقاتی که از بیرون بر درون بازار مسکن سال‌های ۹۷ تا ۹۹ گذشت، عامل را فقط «برجام» معرفی نمی‌کند بلکه «غفلت سیاستگذار ارزی در سال‌های قبل از آن» برای «تعدیل سالانه نرخ ارز متناسب با تورم» کمک کرد به اثرگذاری بیشتر «کمای برجام بر نرخ ارز».

سال ۹۷، قیمت دلار تقریباً ۳ برابر شد (بیش از ۱۷۰ درصد رشد) که یکی از علل آن، «فشاردگی فنر ارزی» در سال‌های قبل از ۹۷ بود. این فشاردگی فنر که با سرکوب ارزی توسط سیاستگذار اعمال شد، از سال ۹۷ به بعد به خاطر محدودیت درآمد نفتی، امکان تداوم پیدا نکرد و نیروی حاصل از فشاردگی باعث جهش تند نرخ ظرف یک‌سال شد. به این ترتیب اثر انتظارات تورمی اقدام ترامپ در کنار شوک ارزی ۹۷، نیروی پرقدرتی برای جهش قیمت مسکن در سال‌های ۹۷ تا ۹۹ ایجاد کرد.

سکانس چهارم؛ پایان ترامپ، پایان بدبینی

بازار معاملات مسکن -هم رفتار بازیگران و هم رفتار قیمت- درست از نیمه پاییز سال ۹۹ با به پایان رسیدن کار ترامپ در عرصه سیاسی آمریکا، تغییر جهت داد. آبان سال ۹۹ تورم ماهانه مسکن در تهران از ۱۰ درصد ماه مهر به ۱/۸ درصد رسید و این یعنی کاهش سرعت رشد قیمت ملک به یک‌دهم «دوره ترامپ». فعالان اقتصادی و فعالان بازار مسکن در آن زمان انتخاب جو بایدن به ریاست جمهوری آمریکا را به منزله «برگ جدید از معادله برجام» برداشت کردند و این انتظار در جامعه شکل گرفت که آمریکا در دوره جدید به سمت «احیای برجام» خواهد رفت.

از آبان ۹۹ تا پایان همان سال، متوسط تورم ماهانه مسکن در تهران به واسطه «افت محسوس جریان خرید سرمایه‌ای ملک»، به ۲ درصد کاهش یافت. این سکانس در

سهم ۳۶ درصدی مسکن...

درصد یا در پوشاک و کفش ۵ درصد بوده است. نگاهی به ترکیب مخارج خوراکی ساکنان در شهرها حاکی از آن است که برخی اقلام مانند گوشت، میوه‌ها و سبزی، آرد و نان و شیر و تخم پرندگان مجموعاً ۷۱ درصد کل مخارج خانوار را در این بخش تشکیل داده است.

همچنین بررسی ترکیب مخارج خانوارهای روستایی کشور در سال گذشته نیز حاکی از آن است که در روستاهای کشور، از کل رقم ۵۱ میلیون و ۹۱۱ هزار تومان متوسط هزینه کل سالانه، ۶۰ درصد مخارج به میزان ۳۱ میلیون و ۲۰۸ هزار تومان برای اقلام غیرخوراکی و ۴۰ درصد نیز به میزان ۲۰ میلیون و ۷۰۳ هزار تومان، برای اقلام خوراکی است. به عبارتی، مخارج ماهانه غیرخوراکی روستایی کشور در سال گذشته، ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان و مخارج خوراکی نیز یک میلیون و ۷۲۵ هزار تومان بود.

در مجموع، مسکن در روستاها ۱۹ درصد کل سبد مخارج را شامل می‌شود و به نوعی می‌توان گفت ساکنان روستاهای کشور طی سال ۱۴۰۰، حدود یک پنجم درآمد ماهانه خود را برای تأمین مسکن اختصاص داده‌اند که از این منظر نسبت به ساکنان در شهرها و بویژه کلانشهرهای کشور، وضعیت به مراتب بهتری دارند و فشار سنگینی از ناحیه مخارج تأمین مسکن متوجه آنها نیست. اما نگاهی دیگر به آمارهای ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران در بحث مربوط به هزینه‌های خوراکی و دখانی روستایی کشور نشان می‌دهد که ۲۱ درصد کل مخارج خوراکی برای گوشت، ۲۲ درصد برای خرید آرد، غلات، نان و فرآورده‌های آن و همچنین ۱۸ درصد نیز برای تأمین میوه و سبزی هزینه شده است.

در بررسی سبد هزینه‌های غیرخوراکی خانوارهای ساکن در روستاها طی سال ۱۴۰۰ باید گفت که سهم مسکن چشمگیرتر و به میزان ۳۱ درصد از کل مخارج است. در سایر بخش‌ها نیز حمل و نقل و ارتباطات ۱۹ درصد و بهداشت و درمان هم ۱۶ درصد سهم داشته‌اند.

سال ۱۴۰۰ به شکل کامل در بازار مسکن اکران شد. سال گذشته، قیمت مسکن عملاً ثبات نسبی را تجربه کرد به‌طوری‌که میانگین تورم ماهانه قیمت مسکن در تهران در سال ۱۴۰۰ به نرخ ۱/۶ درصد رسید. این در حالی است که طی سال‌های ۹۷ تا ۹۹، این شاخص نرخ بالای ۵ درصد را تجربه کرده بود. فعالان بازار مسکن در سال ۱۴۰۰ امیدوار بودند به «نتیجه مثبت مذاکرات هسته‌ای تیم جدید در وین» و این امیدواری مانع از «هیجان دوباره برای خرید سرمایه‌ای ملک» شد.

البته در ۵ ماه اول سال ۱۴۰۱ اگرچه «کارگردان برج‌های» در همان مسیر مذاکرات پیش رفت اما به دلیل «طولانی شدن مذاکرات و وقفه چند ماهه در آن» از یکسو و «از جذابیت افتادن بازار سرمایه» از سوی دیگر، بخشی از متقاضیان سرمایه‌گذاری در این دوره برزخ تصمیم گرفتند سراغ بازار بدون ریسک یعنی بازار ملک بروند. همین شد که بازدهی بازار مسکن در ۴ ماه اول امسال از همه بازارهای رقیب بیشتر شد.

به این ترتیب، چهار سکنس برج‌های بازار مسکن طی ۱۰ سال گذشته سه حالت «التهاب، ثبات و برزخ» را به خود دیده است.

نیمسال دوم ۱۴۰۱؛ یکی از دوسناریوی ملکی

اکنون با توجه به پایان مذاکرات هسته‌ای و رد و بدل شدن نظرات ایران و آمریکا بین اعضای گروه حل مساله برجام، همگان منتظر اعلام نتیجه نهایی هستند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد، در قالب سناریوی اول، «احیای برجام» می‌تواند بازار مسکن در نیمسال دوم را شبیه سال‌های ۹۳ تا ۹۵ کند به این معنا که سرعت رشد قیمت مسکن به شکل چشمگیر کاهش پیدا کند (تیر ماه امسال تورم ماهانه ملکی در پایتخت ۵/۸ درصد شد که بسیار بالا ارزیابی می‌شود). این سناریو به شکل «پایان خریدهای غیرمصرفی در بازار ملک برای دست کم یک سال» ممکن است محقق شود. آنچه به عنوان متغیرهای (نیروهای) مکمل، اثر احیای برجام را تقویت خواهند کرد، «نسبت‌های به هم خورده قیمت مسکن با متغیرهایی مثل اجاره‌بها» است که «انتظار کاهشی» را در بازار پشتیبانی می‌کنند. اما در سناریوی دوم، چنانچه توافق به این زودی حاصل نشود، «مسیر بازگشت قیمت مسکن به سطح متعارف»، سخت و مشروط خواهد شد. در حال حاضر بررسی‌ها از «استعداد کاهشی قیمت مسکن» در تهران نشان می‌دهد، سطح قیمت مسکن حداقل ۲۰ تا ۲۵ درصد بالاتر از سطح مورد انتظار تقاضای مصرفی و بالاتر از سطح متعارف است. نسبت قیمت مسکن به اجاره ۵ واحد عددی بالاتر از سقف تاریخی و ۹ واحد بالاتر از میانگین ۳۰ ساله است. همچنین رابطه تورم مسکن با نرخ رشد نقدینگی و رابطه قیمت مسکن با نرخ دلار نیز «اضافه پرش» قیمت مسکن را تایید می‌کند.

البته، یک فاکتور در حداقل یک سال و نیم اخیر، از بالا ماندن قیمت مسکن پشتیبانی کرده و آن، «تورم فزاینده مصالح ساختمانی» است.

با این حال، از آنجا که جهش قیمت سال‌های ۹۷ تا ۹۹ خود عاملی برای رشد تند قیمت مصالح ساختمانی طی سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۰ و ماه‌های اخیر شد، کاهش قیمت مسکن نیز می‌تواند بر نبض قیمت‌ها در بازارهای بالادست مسکن (زمین و مصالح) اثر بگذارد.

در سناریوی دوم، مسیر کاهش قیمت مسکن به شکل مشروط سخت می‌شود. این شرط، به «هنر سیاستگذار» برمی‌گردد.

چنانچه توافق به این زودی حاصل نشود، سیاستگذار می‌تواند برای در امان گذاشتن بازار مسکن از بازگشت دوباره تقاضای سرمایه‌ای، از اهرم مالیات موثر برای تبدیل «ریسک صفر» سرمایه‌گذاری ملکی به «ریسک واقعی» استفاده کند.

تراشگاه و فروشگاه فیروزه نیشابور

فیروزه نیشابور، عقیق یمن، سنگهای زینتی معدنی



عبدالصمد رحیمی مقدم و پسران

مشهد: میدان بیت المقدس - بازار رضا - بازار اول - طبقه دوم - پلاک ۲/۶۹۴ و ۲/۷۹۲
تلفن: ۰۵۱-۳۳۶۴۸۹۱۵ موبایل: ۰۳۲ ۳۱۴ ۰۹۱۵ عبدالصمد رحیمی: ۰۵۱۲ ۲۸۱۹
نمابر: ۰۵۱-۳۳۶۶۳۲۴۶

مشهد: ساحه البيت المقدس - سوق الرضا، سوق الاول، طابق الثاني، الرقم ۲/۶۹۴ و ۲/۷۹۲
الهاتف: ۰۵۱-۳۳۶۴۸۹۱۵ موبایل: ۰۳۲ ۳۱۴ ۰۹۱۵ +۹۸۹۱۵۵۱۲۲۸۱۹
الفاکس: ۰۵۱-۳۳۶۶۳۲۴۶ +۹۸۳۳۶۶۳۲۴۶

No.2/694&2/792, 2 nd flour 1, 1 st Market, Bazar Reza,
Beyt - AL - Moghaddas Round, Mashhad, iran
Tel: +9851-33648951 Fax: + 9851-33663246
Mobail: +989153140532 +989155122819



تولید و عرضه انواع انگشتر های عقیق یمانی . فیروزه نیشابوری . در نجف

فروشگاه فیروزه چی

آدرس : مشهد مقدس - بازار امام رضا (ع) - بازار اول - طبقه دوم - پلاک ۲/۷۹۵

تلفن : ۳۳۶۶۳۲۹۷ - ۵۱۰ فکس : ۳۳۶۶۳۲۹۵

فیروزه چی : ۰۹۱۵۵۱۱۲۷۱۰ برومند : ۰۹۱۵۱۰۰۰۷۵۱